

MOABILAINEN IDENTITEETTI MUUTOKSESSA

Mirjam Söderqvist
Vanhan testamentin eksegetiikan pro gradu -tutkielma
Marraskuu 2019

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Eksegetiikka	
Tekijä – Författare Mirjam Söderqvist			
Työn nimi – Arbetets titel Moabilainen identiteetti muutoksessa			
Oppiaine – Läroämne Vanhan testamentin eksegetiikka			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum Marraskuu 2019	Sivumäärä – Sidoantal 94
<p>Tiivistelmä – Referat</p> <p>Tämä tutkielma on analyysi moabilaisen Ruutin henkilökuvasta Ruutin kirjassa. Tutkin sitä, miten ja miksi Ruutin henkilökuva kehittyy ja muuttuu kertomuksen kuluessa ja teen tämän identiteetin nostamisen kautta. Viime kädessä kysyn sitä, lakkaako Ruut kertomuksen edetessä olemasta moabilainen eli ulkopuolinen, ja jos lakkaa, missä kertomuksen vaiheessa näin käy ja millä tavoin mukautuminen betlehemiläisyhteisöön tapahtuu.</p> <p>Tutkimuksellisesti lähestyn Ruutin kirjaa kertomuksena, joka on olennainen osa heprealaista kaanonin ja Raamatun koonaisuutta. Otan tekstissä huomioon raamatullisen kielen ja maailmankuvan erityislaadun, jossa transtemporaalinen uskontodellisuus on punottu tekstiin. Toisin kuin henkilökuva tutkimus, joka tarkastelee hahmojen todentuntuisuuden kehitystä kertomuksen muuttuvissa tilanteissa lähten siitä, että erilaiset tapahtumat ja tilanteet kertovat henkilökuvojen luonteenpiirteistä ja asenteista todellisten tilanteiden mukaisesti. Metodini on kertolähtöisyys. Tutkin sitä millaisena kertoja haluaa moabilaisen identiteetin ja sen muutoksen näyttää. Termistöllisesti puhun Ruutin yksilöidentiteetistä, jonka näen rakentuvan minäkuvasta ja identiteetin sosiaalisesta puolesta; etninen identiteetti kuuluu jälkimmäiseen.</p> <p>Toorasta käsin tarkasteltuna moabilaisuuden toiseuttava painoarvo israeliläisyhteisön keskellä on suuri ja vaikuttaa Ruutin kirjan taustalla muodostaen jännitteen, joka on kirjan ydintä. Tässä jännitteessä Israelin Jumalaa kunnioittavan moabilaisen Ruutin identiteetti muuttuu. Ruutin henkilökuvan ja hänen tekemiensä valintojen lisäksi analyysini keskittyy kirjan kahden muun päähenkilön, Noomin ja Boaksen valintoihin, jotka ilmentävät suhdetta moabilaisuuteen. Tätä kunkin päähenkilön tulokulmaa Ruutin etniseen identiteettiin vertaan kertojan perspektiiviin asiasta. Lopuksi tarkastelen kertojan näkemystä moabilaisen Ruutin paikasta Israelin Jumalan suunnitelmassa ja sitä, mitä siitä voidaan liittyen kirjan tarkoitukseen sanoa.</p> <p>Päähenkilöiden tekemät valinnat ovat kertomuksen taitekohtia, joihin fokuoimalla Ruutin identiteetin muuttuminen tulee selkeästi näkyviin. Ruutin yksilöidentiteetin muutos alkaa uskollisuudenvalasta, jonka Ruut Noomille ja tämän Jumalalle vannoo. Tämä on kertomuksen ensimmäinen ja tärkein taitekohta. Toinen on Noomin valinta. Leskianopin neuvo myös leskeksi jääneelle miniälle muuttaa sekä kertomuksen suuntaa että Ruutin identiteettiä ja perustuu Boaksen, rikkaan pellonomistajan Ruutia kohtaan osoittamaan epätavallisen suosiolliseen suhtautumiseen. Ruutin minäkäsitys hylätystä hyväksytyksi muuttuu nopeasti, ja tämän jälkeen muuttuvat myös Ruutin ulkoiset olosuhteet. Boaksen sukulaisuus Noomin edesmenneen puolison Elimelekin kanssa merkitsee sitä, että mies on kelvollinen toimimaan sukulunastajana. Sukulunastus on kirjan tärkein teema, sillä se saattaa päätökseen työn, jonka JHVH on aloittanut yhdistäessään moabilaisen Ruutin ja betlehemiläisen Noomin perheeksi. Boaksen valinta lunastaa on merkittävä erityisesti siksi, että se ottaa naiset huomioon yksikkönä. Ensin lunastetaan Noomin hallussa oleva Elimelekin suvun perintömaa, ja sen jälkeen Boas ottaa Ruutin vaimokseen leviraatti-käytännön mukaisesti. Suhteesta syntyvä lapsi on sukua myös Noomille, sillä liiton laillinen peruste on ollut kuolleen puolison nimen ja muiston säilyminen lapsen kautta. Kirjan tähtäyspiste on Elimelekin sukulunajan jatkumisessa, jossa tärkeä on myös maa, sillä ilman perintömaata kuolleen nimi ja muisto eivät voi elää edelleen.</p> <p>Analyyysi siis osoittaa, että Ruut lakkaa olemasta ulkopuolinen yhteisössä, johon hän integroituu Noomille ja JHVH:lle antamansa uskollisuudenvalan ja Boaksen kanssa solmimansa leviraattiliiton kautta. Ruutin integraation viimeistä vaihetta edustaa jälkeläinen, jonka kautta Ruutista tulee osallinen myös maasta; tämä on osoitus samanarvoisuudesta maassa syntyneen kanssa. Ruutin avainasema Israelin historiassa käy ilmi kirjan loppuun sijoittuvasta sukuuettelosta. Daavidiin päättyvän listan mukaan Ruutista tulee Israelin kuningassuvun esiäiti, joka Boaksen kanssa aloittaa kokonaan uuden aikakauden Israelin historiassa. Asian vahvistaa kirjan Pereksestä alkavan sukuuettelon vertaaminen Tooran sukuuetteloihin. Ruutin etninen perimä sen sijaan pysyy, sillä se muistetaan; muuttunutta on suhtautuminen. Ruut ei ole enää vieras eikä vihollinen vaan sukuun liiton kautta lunastettu. Assimilaatiosta ei kuitenkaan ole kyse: Ruutin tehtävä eroaa Noomin tehtävästä ja perustuu juuri siihen, että Ruut tulee vieraasta kulttuurista. Suuressa kuvassa Ruut on Tamarin tavoin muukalainen esiäiti, joka liitetään liiton kansaan nimenomaan kansakuntien edustajana. Sydämen liitto Israelin Jumalan kanssa on tässä tarpeen ja käy ilmi valinnoista, jotka täyttävät lähimmäisenrakkauden (hesed) vaatimukset. Se sydämen liitto, johon Ruut sekä yksilönä että kansojen edustajana otetaan on JHVH:n Israelin ja Juudan kanssa tekemä. Tämän vuoksi moabilaisen Ruutin on liityttävä ensin betlehemiläiseen Noomiin ja tämän kansaan.</p>			
<p>Avainsanat – Nyckelord</p> <p>moabilainen, identiteetti, kertojan näkökulma, leviraattilaki, sukulunastusoikeus, hesed, liitto</p>			
<p>Säilytyspaikka – Förvaringställe</p> <p>Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia</p>			
<p>Muita tietoja</p>			

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuskysymys.....	1
1.2 Tutkimusmetodi.....	1
1.3 Tutkimushistoria.....	4
2. <i>Ruut</i> ja identiteetti	7
2.1 Yksilöidentiteetti.....	8
2.2 Yhteisöidentiteetti	8
2.3 Liittoidentiteetti.....	9
3. <i>Ruut</i> ja Heprealainen Raamattu.....	12
4. Moabilainen identiteetti muutoksessa.....	15
4.1 Kertojan perspektiivi	17
4.1.1 Johdantolauseet	18
4.1.2 Dialogilauseet	24
4.1.3 Yhteenvedo.....	27
4.2 Ruutin ratkaisu	28
4.3 Ruutin näkökulma	34
4.3.1 Vieras ja muukalainen	34
4.3.2 Palvelijatar.....	38
4.3.3 Perheeseen kutsuttu	41
4.4 Noomin neuvo.....	42
4.4.1 Perheen parhaaksi.....	43
4.4.2 Suuri suunnitelma.....	51
4.4.3 Tooran taikaa	56
4.5 Boaksen päätös.....	62
4.5.1 Lupaus	63
4.5.2 Lunastusoikeus ja maa	65
4.5.3 Leviraatti-käytäntö ja lapsi.....	71
4.6 <i>Ruut</i> ja Israelin Jumala.....	75
5. Johtopäätökset ja pohdinta.....	80
Lähde- ja kirjallisuusluettelo.....	87
Käytetyt lyhenteet	87
Lähteet ja apuneuvot	87
Kirjallisuus	88
Artikkelit	91
Internet-lähteet	93

1. Johdanto

*Ruut*¹ on Vanhan testamentin eli Heprealaisen Raamatun (HR)² helmi.

Kertomuksen mukaan *Ruutin* tapahtumat sijoittuvat aikaan, jolloin tuomarit hallitsivat.³ Tuomarien aika kesti noin 350 vuotta, Joosuasta kuningas Sauliin. Yrityksiä ajoittaa *Ruut* tarkemmin on ollut useita. Näistä mainittakoon Moabin kuningas Eglonin aika sekä tuomari Ibsanin aika.⁴ Ibsanin nimi mainitaan Talmudissa, jossa hänet yhdistetään Boakseen, *Ruutin* miespäähenkilöön.⁵ Tarkempia historiallisia todisteita tai raamatullisia viitteitä, jotka voisivat ajoituksen varmistaa ei kuitenkaan ole.

1.1 Tutkimuskysymys

Pääasiallinen tutkimuskysymykseni tässä tutkielmassa liittyy *Ruutin* kirjan oletetun päähenkilön⁶ eli vierasmaalaisen *Ruutin* henkilökuvaan. Tutkin sitä miten ja miksi *Ruutin* henkilöhahmo kehittyy ja muuttuu kertomuksen kuluessa – ja teen tämän identiteetin nostamisen kautta. Viime kädessä kysyn sitä, lakkaako *Ruut* kertomuksen edetessä olemasta moabilainen eli ulkopuolinen, ja jos lakkaa, missä kertomuksen vaiheessa näin käy ja millä tavoin mukautuminen betlehemiläisyhteisöön tapahtuu.

1.2 Tutkimusmetodi

Identiteetin käsite on olemukseltaan dialoginen kuten itse kirjakin.⁷ Siksi puhun *Ruutin* yksilöidentiteetistä, jonka näen rakentuvan minäkuvasta ja identiteetin sosiaalisesta puolesta. Jälkimmäiseen kuuluu keskeisiltä osin etninen identiteetti. *Ruutin* henkilöhahmon mahdollinen muuttuminen suhteessa tämän etniseen identiteettiin on erityisen tarkastelun kohde siksi, että vierasheimaisuus erottaa *Ruutin* kirjan muista henkilöhahmoista.

¹ *Ruut* eli *Ruutin* kirja, erotuksena *Ruutin* henkilöhahmosta eli *Ruutista*.

² Eli Tanak (תנ"ך), joka on akronyymi HR:n kolmesta osasta: Toora (תורה), Nevi'im (נביאים) ja K'tuvim (כתובים) eli ”laki/opetus, profeetat ja kirjoitukset”.

³ *Ruut* 1:1.

⁴ Ks. Tuom. 3:12–30 ja 12:8–10. Ibsan oli tuomarina seitsemän vuotta.

⁵ Block 2015:63. Talmudin mukaan *Ruut* olisi ollut Eglonin tytär tai tyttären tytär.

⁶ Hubbardin (1988:263) mukaan *Ruut* on kertomus Juudan heimoon kuuluvasta Noomista, koska kirjan keskiössä sekä sen alussa että lopussa on Noomi, ei *Ruut*. Berlin (1994:83–84) näkee asian kaksitahoisesti. Hänen mielestään *Ruutin* keskushenkilö on Noomi, kun taas *Ruut* on se, johon kohdistuu ”pääasiallinen kiinnostus”. Block (2015:98) viittaa tilanteeseen, jossa Noomi ja *Ruut* palaavat Moabin maasta Betlehemiin (1:22): Noomi on se, joka palaa ja se, jota *Ruut* seuraa.

⁷ Kirjan 85 jakeesta 55 on dialogia.

Kertojan perspektiivi eli asennoituminen Ruutin moabilaisuuteen on mittapuu, johon peilaan muiden *Ruutin* toimijoiden asenteita. Kertojan näkökulmaa kartoitan analysoimalla tekstikohtia, joissa Ruutin henkilöhamoon liitetään epiteetti ”moabilainen” ja vertaan sitä erityisesti kirjan kahden muun päähenkilön, Noomin ja Boaksen näkökantoihin. Moabilaisen identiteetin muutosta jäljitän pääasiassa tutkimalla valintoja, joita mainitut kolme päähenkilöä kertomuksessa suhteessa toisiinsa tekevät. Näiden tekstikohtien eksegeettinen analyysi muodostaa tutkielmani pääosan.

Tarkastelen lopuksi Israelin Jumalan suhtautumista moabilaiseen Ruutiin ja vastaavasti Ruutin suhtautumista Jumalaansa, koska oletukseni on, että tällä suhteella on keskeinen vaikutus Ruutin yksilöidentiteetin kehitykseen kertomuksessa. Tätä Ruutin suhdetta Israelin Jumalaan nimitän iankaikkiseksi identiteetiksi, koska ikuisuus liittyy Jumalan persoonaan ja vaikuttaa myös Hänet valitsevan ihmisen identiteettiin. Ruutin iankaikkisen identiteetin tarkastelu liittyy Raamatun partisipatoriseen maailmankuvaan,⁸ jonka taustalla *Ruutissa* on jo patriarkkakertomuksista löytyvä liittosuhde Israelin Pyhän kanssa.

Tapa, jolla Ruutin kirjaa tutkin on tekstienvälinen. Puhun tekstien välisistä suhteista intertekstuaalisuuden tai transtekstuaalisuuden sijaan, koska painotan Raamatun tekstien yleistä kontekstisidonnaisuutta, jossa merkityksen muodostumiseen vaikuttavat kaikki ne eksplisiittiset ja implisiittiset viittaukset, jotka tekstin toiseen tekstiin liittävät ja siitä relevantin tekevät. Ruutin kirjaa tutkiessani otan huomioon erityisesti ne *Ruutin* ulkopuoliset Raamatun tekstit, jotka *Ruut* itse kontekstiksi olettaa eli ne tekstit, joihin kertomuksessa joko suoraan tai epäsuorasti viitataan.

Tekstin suhde traditioon ja ympäröivään maailmaan tuo tutkielmaan tiettyyn aikaan ja paikkaan sijoittuvan ulottuvuuden. Tämä kontekstisidonnaisuus muodostaa viitekehyksen, josta käsin tarkastelun kohteena olevat sanat ja tekstikohdat saavat merkityksensä ja ovat tulkittavissa. Tulkintaprosessiin osallistuvat luonnollisesti myös ne konnotaatiot, jotka tekstikonteksteista kulloinkin nousevat ja retoriseen tasoon liittyvät. Raamatullisen kielen merkitys riippuu siitä kontekstista, jossa eri sanat, lausekkeet ja lauseet esiintyvät, ja samalla tulkintaa ohjaa myös se laajempi ajattelutapojen, käsitysten ja olettamusten kokonaisuus, joka tätä kielenkäyttöä määrittää.

⁸ Raamatun maailmankuva on ontologisesti partisipatorinen niin kuin on myös kieli, jota siinä käytetään. Partisipatorisuus liittyy metafyyssiseen todellisuuteen, joka tunnetaan uskon kautta ja jolle on ominaista transtemporaalisuus eli menneen, nykyisen ja tulevan yhteen liittyminen.

Varsinaisessa analyysissäni keskityn siihen, millainen kertojan suhde tekstiin on eli siihen, miten retoriikka palvelee kertojan tavoitetta ja sanomaa. Kertojan ääni kuuluu sekä juonenkuljetuksen että henkilöhahmojen kautta, ja perspektiivi voi luonnollisesti vaihdella kertojan ja henkilöhahmojen välillä. Kun kertoja kuvailee tapahtumia henkilöhahmojen kautta eli heidän näkökulmastaan, voidaan sanoa, että henkilöhahmo itsessään laajenee ikään kuin näkökulmaksi. Ja kun kertoja antaa ymmärtää, että hän on samaa mieltä jonkin henkilöhahmonsa kanssa eli esimerkiksi hyväksyy tämän toiminnan ja valinnat, tämä arvottaminen ohjaa samalla tulkintaprosessia. Tätä kertojan suhdetta tekstiin nimitän *ideologiseksi näkökulmaksi*⁹.¹⁰

Kertojan arvottavan eli ideologisen näkökulman yhtenevyys kertomuksen henkilöhahmon tai -hahmojen kanssa ei aina näy fraseologisella tasolla tai sanavalinnoissa. Usein tämä näkökulma voi olla vain viittauksenomainen, kuin hyväksyvä nyökkäys tai silmänräpäytys. Näiden signaalien tulkitseminen on kuitenkin mahdollista. Vuorovaikutus muodostaa tilan, jossa henkilöhahmojen sanoittamattomatkin ajatukset ja motiivit voivat tulla epäsuorasti näkyviksi. Lisäksi vertailuasetelmat, joissa kahden henkilöhahmon suhtautuminen samaan toimintaan eriää ovat tekstikohtia, joiden avulla kertoja voi kuvata toimintaa ja ohjata tulkintaa viittauksenomaisesti. Yksityiskohdat ovat tärkeitä, kun kertojan intentio ei ole niin ilmeinen.¹¹ Tällöin oletus on, että puuttuva tieto voidaan johtaa muista aiemmin kirjoitetuista teksteistä.¹²

Yhteenvetona totean, että eksegeesini on tekstien välistä, kontekstisidonnaista ja kertojalähtöistä, jossa muoto ja sisältö vaikuttavat toisiinsa kielellisen ilmiön palveluksessa merkitysisältöä. Kertojan ideologinen perspektiivi ohjaa tulkintaa ja toimii samalla koetinkivenä ja rajaavana tekijänä

⁹ Yamasaki 2013:12–13. Vrt. sama nimitys, joka on kielitieteilijä Boris Uspenskyn keksimä ja hänen ajattelussaan yksi viidestä 'näkökulmatasosta'; käsite liittyy *moderniin kirjallisuustieteeseen*. Vrt. historiallis-kriittisen eksegeetiikan piiriin kuuluva *perinteinen kirjallisuuskritiikki* (engl. source criticism), joka keskittyy Raamatun tekstien alkuperän ja syntyhistorian selvittelyyn ja tarkastelee tekstien yhtenäisyyttä ja epäyhtenäisyyttä. www.helsinki.fi/teol/pro/emo/tarkastelutapoja/. – Kertojan arvottavaa näkökulmaa voisi kutsua myös sisäistekijäksi, joka narratologisessa mallissa on sen keskeisin periaate (vrt. sisäislukija, jota mallissa ei korosteta). Koska käsitteen sisällöstä ei tutkijoiden keskuudessa ole kuitenkaan yksimielisyyttä, en näe sen käyttöä tarpeellisenä. Kuriositeettina mainittakoon, että käsitteen toi kirjallisuudentutkimukseen vuonna 1961 Wayne C. Booth teoksessaan *The Rhetoric of Fiction*. Ks. Ikonen 2001:219.

¹⁰ Erotan kertojan todellisesta kirjoittajasta, johon kertojalla tosin on erityinen suhde ontologisesti erityislaatuisen Raamatun kielen / tekstin välityksellä (vrt. kirjallisuuden kieli). Kertomus välittyy vastaanottajalle kerronnan kautta, joka on kommunikaatiota. Ks. Ikonen 2001:218–219.

¹¹ Yamasaki 2013:103–104.

¹² Nielsen 1997:19. Tämä on myös yksi rabbiinisen eksegeesin perustavaa laatua oleva sääntö.

moabilaisen identiteetin muutosta jäljitettäessä. – *Ruutin* funktio suuressa kuvassa eli koko HR:n kontekstissa tulee näkyväksi tutkimuksen sivutuotteena.

1.3 Tutkimushistoria

Ruut on kertomus, josta on julkaistu kommentaareja, monografioita ja tieteellisiä artikkeleita tihenevään tahtiin erityisesti viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana. Kirjan tutkimushistoriassa voidaan erottaa kolme itse tekstistä nousevaa tekijää, joilla vaikuttaa olleen erityistä merkitystä tutkijoiden aihevalinnoille. *Ruutin* henkilöhahmoon fokuoitaessa on ensiksikin todettava, että *Ruut* on Raamatun ainoa kirja, jonka päähenkilö on ei-israelilainen ja lisäksi nainen,¹³ minkä vuoksi tutkijoiden joukossa onkin monia naisia. Toinen tekijä ovat *Ruutiin* sisältyvät eksplisiittiset viittaukset Raamatun muihin tärkeisiin naisiin sekä kirjan päättävä sukuluettelo, joka jatkaa alun perin Juudasta lähtenytä sukulinjaa ja päättyy Daavidiin. Kolmas tekijä on kirjallinen. *Ruutin* huippuunsa hiottu kieliasu sekä kertomuksen symmetrinen rakenne ovat synnyttäneet sekä tekstin kielellisiin ja taiteellisiin ominaisuuksiin keskittyvää tutkimusta että arvioita naispuolisesta kertojasta.

Feministitutkimuksen näkökulmaa metodikirjoineen on sovellettu *Ruutin* tutkimukseen 1990-luvun alusta. Alkuvaiheen tutkimusteemoista mainittakoon nais erityisyys ja vallan jakautuminen sukupuolten välillä, joille ei tosin enää nykyään löydy samanlaisia perusteita kuin ennen. Tutkimustuloksia onkin siksi alettu soveltaa yhä enemmän nykypäivän elämäntilanteisiin, yhtenä esimerkkinä Athalya Brennerin (1999) katsaus *Ruutin* henkilöhahmoon nykypäivän siirtolaisena.¹⁴ Toisena esimerkkinä teologisen naistutkimuksen soveltamisesta *Ruutiin* mainittakoon saman tutkijan redaktiokriittinen tai -historiallinen analyysi, jossa on lähdetty siitä oletuksesta, että *Ruut* olisi yhteiskooste Noomin ja *Ruutin* erillisistä, alunperin suullisesti säilyneistä kertomuksista.¹⁵

Ruutin kertomusta ja henkilöhahmoja on luettu runsaahkosti kysymällä mihin muihin Raamatun teksteihin kirja viittaa. Tältä alueelta *Ruutista* on tehty tutkimusta erityisesti intertekstuaalista luentaa soveltaen, jolloin *Ruutin* henkilöhahmoa on verrattu pääasiassa niihin Tanakin naishahmoihin, joihin

¹³ Raamatun toinen naisen mukaan nimetty kertomus on Esterin kirja, jonka päähenkilö tosin on diasporassa elävä israelilaisnainen.

¹⁴ Brenner 1999:14.

¹⁵ Brenner 1983:385–397. – Tämä oletus on hyvä esimerkki tutkimuksesta, jossa kirjan tarkoitus ei ole tullut ymmärretyksi tai hyväksytyksi ja / tai Tanakin kertomukselle asettamat ja tulkintaa ohjaavat puitteet on jätetty huomiotta.

yhteys itse kertomuksesta käsin voidaan perustella.¹⁶ Tämä on merkinnyt Israelin matriarkkojen nostamista. Kirjan päättävä sukuuettelo taas viittaa sekä taaksepäin patriarkkojen aikaan että eteenpäin tulevaan. Se on synnyttänyt sekä kiistoja luettelon oikeellisuudesta että luonnollisesti myös poliittista luentaa, tosin etupäässä sukuuettelon viimeisen jäsenen, Daavidin henkilöhahmoon liittyen.

Raamatuntutkijoiden valtavirtametodiksi 1990-luvun puoliväliin mennessä kehittynyt Raamatun tarkastelu kirjallisuutena on vaikuttanut ja vaikuttaa edelleen *Ruut*-tutkimuksessa juuri kirjan korkean kirjallisen arvon vuoksi. Tervetullutta on se, että kirjaa tarkastellaan kokonaisuutena, tarinana, jolla on oma kaarensa. Toisaalta on myös niin, että kun tutkimuksen painopiste on kirjallisissa arvoissa, se taipuu usein keskittymään muotoon sisällön kustannuksella, jolloin tarkastelun ulkopuolelle rajautuu se historiatarina, jolla teksti liikkuu ja josta se kertoo. Väistämättömäksi käy tällöin se, että henkilöhahmoja aletaan tutkia enemmän tai vähemmän fiktiona, jolloin tutkimustulokset etäännyvät sekä Raamatun kontekstista että sen historiallisesta totuusarvosta ja korvautuvat subjektiivisuutta korostavalla ajattelulla. Sassonin filologinen kommentaari *Ruutista* (1995) on tästä yhdenlainen esimerkki. Hänen rakenneanalyysinsä pohjaa folkloristiseen malliin, jota hän on omien sanojensa mukaan käyttänyt ymmärtääkseen ”muinaisia kertomuksia”¹⁷ paremmin mutta jonka seurauksena Raamatun *Ruut* luokitellaan kansantarustomaiseksi kertomukseksi, jossa henkilöhahmokuvaus taipuu juonta eteenpäin kuljettavan muotokielen palvelijaksi.¹⁸

On selvää, että mainitunlainen strukturalistinen tarkastelutapa etäännyttää *Ruutin* kertomuksen sen raamatullisesta kontekstista ja maailmankuvasta. Tämä on myös sosiaalis-tieteellisen tarkastelutavan yksi puutteista, sillä näkökulma pyrkii ”inhimillistämään” kerrontaa. Kannatettavaa on se, että yksilöä ryhmän jäsenenä ymmärtämään pyrkivä lähestymistapa voi liittää tekstin sosiaalis-historialliseen tilanteeseen. Ryhmäidentiteettiä painottavan näkökulman korostaminen voi kuitenkin tapahtua persoonallisen identiteetin kustannuksella, niin että kuva yksilöstä jää liian pinnalliseksi.

Peter Laun tohtorinväitöskirja (2011) tarkastelee *Ruutia* pääasiassa sosiaalisen identiteetin teorian näkökulmasta, johon kuuluvat olennaisesti esimerkiksi sellaiset termit kuin sisäryhmä ja ulkoryhmä ja kysymys siitä, miten sisäryhmän identiteettiä voidaan rakentaa suhteessa ulkoryhmään. *Ruutin*

¹⁶ Esim. Nielsen 1997.

¹⁷ Sasson 1995:esipuhe.

¹⁸ Ks. Sasson 1995:200–214.

henkilöhamoa Lau tutkii kirjan kollektivistisessä yhteisössä suhteessa sen sisäryhmän toimijoihin jäljittämällä moabilaisen identiteetin muutosta kummallekin ryhmälle yhteisten sosiaalisten osatekijöiden kuten iän ja sukupuolen sekä eri roolien kautta. Identiteetin henkilökohtainen osatekijä, josta Lau myös puhuu tarkoittaa hänellä lähinnä tapaa toimia suhteessa ympäröivään maailmaan.¹⁹

Muista Ruutin henkilöhahmoon ja identiteetti-teemaan liittyvistä tutkimuksista mainitsen tässä Kirsten Nielsenin (1997) kommentaarin. Nielsenin tutkimusote Ruutin kirjaan on intertekstuaalinen. Hän sijoittaa Ruutin henkilöhahmon patriarkkakertomusten maailmaan ja tarkastelee Ruutia erityisesti suhteessa Leaan, Raakeliin ja Tamariin. Nielsen on tutkinut myös juutalaista eksegeesiä ja mainitsee Ruutin kirjan targumin²⁰, jota hän pitää arvokkaana eksegeesin ja ajattelun lähteenä.

Kristin Moen Saxegaardin väitöskirja (2008) on narratiivinen analyysi, jossa hän tekee henkilöahmotutkimusta luokittelemalla Ruutin kirjan henkilöahmot sen mukaan ovatko he ”toimijoita”, ”tyyppejä” vai ”henkilöitä”.²¹ Identiteetti määrittyy nimeämisen kautta. Ruutin identiteetin Moen Saxegaard määrittää yllättäen epäselväksi, ei siis kokonaiseksi ”henkilöksi”, perusteluna Ruutin henkilönimi, joka ei välttämättä käänny yksiselitteisesti.²² Kokonaiskuvallisessa tarkastelussa Moen Saxegaard määrittää Ruutin identiteetin sekä intertekstuaalisesti että suhteessa kertomuksen muihin päähenkilöihin etupäässä israelilaiseen perhe- ja sukurakenteeseen liittyvin käsittein.

Judy Fentress-Williamsin kommentaari *Ruutista* (2012) on helppolukuista tekstiä, jossa tutkija lähestyy *Ruutin* kertomusta identiteetin teeman kautta käyden myös keskustelua identiteetin teologiasta. Fentress-Williams tekee *Ruutista* kirjallisen, eksegeettisen ja teologisen analyysin. Lyhydestään huolimatta esitys on laajat kaaret hallitseva opas Ruutin henkilöhahmoon.

Daniel Blockin analyysi Ruutin kirjasta on tässä mainitsemistani tutkimuksista tuorein (2015). Blockin eksegeettinen kommentaari on

¹⁹ Lau 2011:38, 90–110. Lau viittaa tässä Ruutin aloitekykyyn ja lähimmäisenrakkauteen. (Vrt. minäkuva, joka viittaa sisäiseen kokemukseen.)

²⁰ Nielsen 1997:17–18. Ruutin Targum on arameankielinen parafrastinen käännös *Ruutista*. Tällainen vapaamuotoisuus on rabbiiniselle eksegeesille yleensäkin tyyppillistä, vaikka kaikissa targumeissa ei parafrastisuutta samassa mittakaavassa olekaan kuin *Ruutin* Targumissa.

²¹ Moen Saxegaard 2008:49. Luokitus on alkujaan Adele Berlinin. Vrt. esim. E.M.Fosterin (1879–1970) klassinen jako ”litteisiin” tai karikatyyrimaisiin ja ”pyöreisiin” tai kehittyviin ja uskottavasti yllättäviin hahmoihin. Ks. Käkelä-Puumala 2008:246.

²² Moen Saxegaard 2008:120.

diskurssianalyysi *Ruutista*. Kirjan tietopuolisuus on vankkaa, ja vakaumukseen perustuva käsitys Raamatun historiallisuudesta tuo siihen oman lisänsä. Kirja keskittyy etupäässä Boaksen henkilöhahmoon, minkä vuoksi Ruutin henkilöhahmon kuvaus jää jossakin määrin taka-alalle ja tästä syystä ehkä paikoin hieman vajaaksi.²³

2. *Ruut* ja identiteetti

Identiteetin perusta on luodun suhteessa Luojaan²⁴, joka loi tämän omaksi kuvakseen.²⁵ Sen vuoksi luotu löytää todellisen minuutensa²⁶ ja sen, mitä varten on syntynyt vain yhteydessä Luojaansa. Todellinen minuus löytyy, kun luotu antaa Luojaansa kuvan vaikuttaa ja tehdä työtä hänessä. Tällöin identiteetti määrittyy niin, että siitä tulee Jumalan elämää luodussa, kuuliaisuuden mukaan. Tätä määritelmää käytti mm. Avilan Teresa (1515-1582). Myös filosofi Descartes (1596-1650) luonnehti minuuden ihmisen hengelliseksi ytimeksi. Filosofi John Locke (1632-1704) sen sijaan jo katsoi, että minuus tulee määritellä erillään hengellisestä ytimestä, ”henkilöidentiteetin paikaksi”.²⁷

Tänään identiteetin käsitteen määrittely riippuu siitä, mistä viitekehyksestä tai tutkimuskentästä käsin sitä tarkastellaan. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että identiteetistä puhutaan usein ”minuuden” synonyyminä. Psykologiassa ”minuudella” tarkoitetaan yleensä ihmisen kokemusta itsestään yhtenäisenä kokonaisuutena, jolle on ominaista tietty pysyvyys.²⁸ Minäkuva puolestaan liittyy käsitykseen omasta itsestä suhteessa ympäröivään maailmaan. Se on sukua omanarvontunteelle ja voi heilahdella negatiivisesta positiiviseen ja päinvastoin. Identiteetin kehittyminen taas on identiteetin muuttuvaa ja sosiaalista puolta. Yksilöllinen käsitys itsestä rakentuu, muuttuu ja kehittyy suhteessa, ja tämä tapahtuu samaistumisten ja erottautumisten kautta. Mahdollisuus valita ja toimia omien valintojen pohjalta edesauttaa muutosta.²⁹

²³ Kirjassa on lukuisia eksegeettisesti arvokkaita alaviitteitä. – Sivulla 246 on yksi korjattava kohta: Block väittää, että Ruutin huulilta emme JHVH:n nimeä kertaakaan kuule, mutta jakeessa 1:17 Ruut vannoo Noomille juuri JHVH:n nimeen.

²⁴ בְּרֵאשִׁית בְּרֵאשִׁית אֱלֹהִים; ks. Gen. 1:1.

²⁵ Gen. 1:27.

²⁶ Paavali määrittelee minuuden ”sisäiseksi olemukseksi”, joka on ”sydän”. Ks. Ef. 3:16-17.

²⁷ Anderson, NDCEPT, 1995:771. – Heprealaisen ihmiskäsityksen (שֵׁנָה) jako kolmeen (henki-sielu-ruumis) alkoi ilmeisesti tästä.

²⁸ Ks. Käkelä-Puumala 2001:242.

²⁹ Lau 2011:32.

2.1 Yksilöidentiteetti

Ruutin henkilökuva tutkiessani puhun yksilöidentiteetistä, joka rakentuu minäkuvasta ja yksilöidentiteetin sosiaalisesta puolesta; Ruutia eksplisiittisesti määrittävä etninen identiteetti kuuluu jälkimmäiseen.

Minäkuvassa eli refleksiivisessä tietoisuudessa itsestä on kyse sisäisestä näkökulmasta, ajatuksista, tunteista ja motiiveista, jotka ohjaavat toimintaa. Minäkuva syntyy samanlaisuuden ja erilaisuuden käsitteiden kautta. Jos itsereflektio on linjassa ehjän omanarvontunteen kanssa, minäkuva on vakaa.

Yksilöidentiteetin sosiaaliseen puoleen kuuluvat ulkoiset tekijät kuten etnisyys, sukupuoli ja ikä. Etnisyys *Ruutissa* on erilaisuutensa vuoksi korostainen ja siksi identiteettiä ja sosiaalista asemaa eniten määrittävä tekijä. Sukupuoli ja ikä eivät ole samalla tavalla merkittäviä, sillä ne mieltävät positiivisesti suhteessa yhteisöön, kun taas vierasheimaisuus on lähtökohtaisesti ulkopuolisuutta viestivä tekijä ja siksi myös negatiivisesti väritynyt ominaisuus. – Muukalaisen hyväksyminen sisäpuoliseksi on edellyttänyt israelilaisuudessa sekä uskonnollista että moraalista hurskautta. Sukuluetteloon mukaan lukeminen on kolmas tekijä, joka toteutuessaan on merkinnyt todelliseksi israelilaiseksi tunnustamista.³⁰

2.2 Yhteisöidentiteetti

Israelilaisessa yhteisöidentiteetissä on olennaisesti kyse sukulaisuudesta ja patriarkaalisuudesta³¹ sekä mieslinjaisen perheen tai suvun nimestä, muistosta ja maineesta. Naisen identiteetti määräytyy luonnollisesti miehen mukaan, vaimon ja äidin rooleista käsin. Perheen ja suvun sisäinen uskollisuus on erityisen tärkeää, ja yksilön arvo määräytyy yhteisöstä käsin eli sen mukaan miten hyödyllinen hän siinä on. Yhteisön sisäisten velvollisuuksien täyttäminen edellyttää yhteisön elämää edistävää asennetta individualistisuuden sijaan.

Yhteisöidentiteetti rakentuu kolmijakoisesti koostuen heimo-³², klaani-³³ ja perheidentiteetistä^{34, 35}. Perhe, suku tai heimo puolestaan liittyy tiettyyn maa-

³⁰ Hayes 2002:7–9. Nämä kolme jo muinaisten israelilaisten asettamaa sisäpuolisuus-kriteeriä tulevat kaikki esille *Ruutissa*.

³¹ Block 2015:53–54. Block käyttää sanaa ”patrisentrinen” sanan ”patriarkaalinen” sijaan, perusteluna Dekalogin määrittelemä liittouuskollisuus, johon sisältyy eri huone- ja sukukuntien päämiesten vastuu kunkin huone- ja sukukuntaan kuuluvien naisten hyvinvoinnista.

³² Israelin kansa eli עם koostui 12 heimosta (מטה/שבט), joista yksi oli Juuda. Kyse oli verisukulaisista, joilla oli yhteinen kantaisä, patriarkka Jaakob eli Israel, ei siis kansalaisuudesta, joka voi koostua monen eri kansallisuuden tai alkuperän omaavista ihmisistä. Abrahamin jälkeläisiä alettiin nimittää tällä Abrahamin pojanpojan toisella nimellä Egyptissä, jonne he joutuivat muuttamaan nälänhätää pakoon Kanaanin maasta Joosefin maaherrana olon aikana.

alueeseen tai paikkaan, joka on hyvin tärkeä osa israelilaista identiteettiä, kuten haudatuksi tuleminenkin omalle maalle.³⁶ Yhteisöidentiteetti luonnollisesti muuttuu, jos ja kun vierasheimoinen muuttaa yhteisön keskelle tai tulee jopa sukulinjaan mukaan joko eksogaamisen liiton tai lain kautta muulla tavoin määräytyneen suhteen myötä.³⁷ Yhteisöidentiteettiä määrittävät siviili- ja oikeuslait ja kollektiiviajattelu, joka on kiinteästi sidoksissa JHVH:n kansansa kanssa tekemään liittoon.

2.3 Liittoidentiteetti

Jumala on aina tehnyt kaikki liittonsa³⁸ Israelin kanssa, josta tuli kansa yhden miehen, Abramin kuuliaisuuden tähden. Israelin liittoidentiteetin juuret ovatkin Abrahamille annetussa kutsussa ”lähteä”³⁹ ja ottaa vastaan uusi identiteetti JHVH:n omana. Tähän JHVH:n valintaan ja ikuiseen liittoon Abrahamin kanssa liittyy sekä lupaus jälkeläisestä⁴⁰ että lupaus maasta⁴¹, ja tämän patriarkan kautta tulee lupauksen kautta siunaus Israelin lisäksi myös kansoille.⁴²

Lupausten sarjaa jatkaa lupaus liitosta, jonka JHVH antaa Abrahamin jälkeläisille erämaavaiheen ja raamatullisen vuoden aloittavan lunastustapahtuman yhteydessä (Ex. 6:7)⁴³:

לקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים	Minä otan teidät itselleni kansaksi ja olen teidän Jumalanne.
--	--

³³ Wright, ABD 2, 1992:761. Klaani tai suku (משפחה) on pienempi kuin heimo mutta laajempi kuin perhe. Israelilainen klaani saattoi koostua monestakin eri perheestä, joilla oli kullakin oma päämiehensä. Suku oli yleensä endogaaminen, jotta perintömaa pysyi samassa sukukunnassa, siis saman heimon alueella. Ks. esim. Num. 36:1–12.

³⁴ Atkinson 1983:57. HR:n perhekunta (בית אב) koostui verisukulaisista, jotka elivät saman katon alla. Palvelijat ja maassa pysyvästi asuvat vierasmaalaiset (גר) kuuluivat perheeseen, samoin lesket ja orvot, jotka elivät perhekunnan päämiehen suojeluksessa. Lau 2011:35. Myös lain kautta määräytyneet ja poliittiset suhteet voitiin rinnastaa biologisiin perhesuhteisiin esim. adoptiotapauksissa. Näin erityisesti klaani- ja heimotasolla. Wright, ABD 2, 1992:765. Perheen eli lähisuvun tehtävä oli lasten ohjaaminen JHVH:n tahtoon ja ylipäänsä liittosuhteen hoitaminen JHVH:een päin.

³⁵ Lau 2011:34. Tämä israelilaisen yhteisön kolmijako pysyi voimassa ilmeisesti koko pre-eksiilisen ajan ja ainakin monarkian alkuun.

³⁶ Block 2015:94.

³⁷ Lau 2011:35. Esim. adoptio.

³⁸ Liitto eroaa testamentista (lat. testamentum) siinä, että kun liitto HR:ssa uusitaan, edellinen liitto ei kumoudu testamentin tapaan vaan sitä muutetaan / uudistetaan tavalla, jonka tarkoitus on vahvistaa jo olemassa olevaa liittosuhdetta entisestään.

³⁹ Ks. Gen. 12:1–3.

⁴⁰ Gen. 21:3. Iisak on ensimmäinen lupauksen lapsi, josta valittu sukulinja jatkuu Jaakobin, Juudan ja Pereksen kautta Obediin ja Daavidiin.

⁴¹ Ks. jo Gen. 12:7.

⁴² Ks. Gen 15, 17:1–21.

⁴³ Lipinski, TDOT XI, 2001:172. Liittoformula esiintyy tässä ensimmäisen kerran.

Liitto solmitaan Siinailla, jolloin lain antamisen yhteydessä israelilaisista tulee JHVH:n kansa⁴⁴ ja samalla JHVH:n perhettä⁴⁵, jonka keskellä JHVH asuu ja vaeltaa.⁴⁶ Liitto Israelin Pyhän kanssa erottaa Israelin muista kansoista, sillä sukulaisuus JHVH:n kanssa tekee siitä pyhän.⁴⁷ Kansan luonnollinen ominaisuus pyhyys ei siis ole. Myös kansalle luvattu maa on pyhä, sillä se on Pyhän maa.⁴⁸

JHVH:n valintaan ja liittoon Siinailla liittyy kutsu pitää Hänen käskynsä, ja kansa vastaakin tekevänsä kaiken, mitä Herra käsklee.⁴⁹ Toisin kuin JHVH:n liitto Abrahamin kanssa tämä uhrijärjestelmään ja moraalilakiin perustuva liitto on ehdollinen ja tuo tietoisuuden synnistä ja syyllisyydestä. JHVH:n ratkaisu liiton rikkoutumiseen on lupaus Israelin ja Juudan heimojen kanssa tehtävästä uudesta liitosta, jossa syntitaipumusta ei rajoiteta enää kivitauluihin kirjoitetulla lailla vaan laki kirjoitetaan sydämiin,⁵⁰ jolloin Jumalaa palvellaan sisäisestä tuntemisesta käsin. Laki ei siis kumoudu vaan se täytetään Kärsivän Palvelijan täydellisen uhrin kautta, jonka vuodattama veri sovittaa ja lunastaa.⁵¹ Lupauksen liitossa⁵² pysytään Abrahamin antaman esimerkin eli uskon kautta ja se koskee Abrahamille annetun lupauksen mukaisesti myös kansoja. Uskoon pitäytyvistä tulee yhtä, olivatpa he israelilaisia tai vierasmaalaisia. JHVH:n liitto Daavidin kanssa⁵³ on sekä sidottu tiettyyn historialliseen hetkeen että esikuvallinen ja täyttyy aikanaan Messiaan toisessa tulemisessa Iankaikkisena Kuninkaana, joka tuo rauhan ja

⁴⁴ Von Soden, TDOT XI, 2001:173. Muinaisessa Lähi-idässä käsite ”kansan” oli tuntematon kaikkialla muualla paitsi Israelissa. Ihmisryhmiin viitattiin sen sijaan asuinpaikkojen, maantieteellisten aluiden ja sosiaaliluokkien tai heidän puhumansa kielen mukaan.

⁴⁵ בית יהוה; esim. Haggai 1:2.

⁴⁶ Esim. Lev. 26:12.

⁴⁷ גוי קדוש / עם קדוש: Ex. 19:6 / Deut. 28:9, kun JHVH 40 erämaavuoden jälkeen uudistaa liittonsa Moabin maassa juuri ennen Kanaanin maahan saapumista. (Ks. Block 2015:92: ילֵא viittaa kansaan poliittisena käsitteenä, kun taas עַם liittyy suhteeseen.)

⁴⁸ Ks. Lev. 25:23.

⁴⁹ Ex. 19:8 (1992): *Ja koko kansa vastasi yhtenä miehenä: "Me teemme kaiken, mitä Herra käsklee."* – Vastaavanlainen on Ruutinkin vastaus Noomille (3:5: *Kaiken, mitä sanot minulle, minä teen.*) ja myöhemmin myös Boaksen sana Ruutille (3:11: *Kaiken, mitä sanot, minä teen sinulle.*).

⁵⁰ Ks. Jer. 31:31–34 (1933). *Minä panen lakini heidän sisimpäänsä ja kirjoitan sen heidän sydämiinsä; ja niin minä olen heidän Jumalansa, ja he ovat minun kansani.*

⁵¹ Laki, joka on hyvä ja pyhä ei kumoudu vaan kyse on siitä, että suhde siihen muuttuu eli ”vanhenee”. Ks. Hepr. 8:13. Uuden liiton välimies eli Lunastaja tulee korvaamaan ulkoiset uhritoimitukset antamalla itsensä, josta seuraa se, että liitossa pysytään vastavuoroisuuden eli Lunastajassa pysymisen myötä.

⁵² Jer. 31:31 (1933): *Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin minä teen Israelin heimon ja Juudan heimon kanssa uuden liiton.*

⁵³ Ks. 2. Sam. 7 ja Ps. 89.

järjestyksen maailmaan.⁵⁴ – Liittojen tarkoitus on lohduttaa JHVH:n kansaa ja vakuuttaa heidät siitä, että Hän pitää heistä huolen.⁵⁵

JHVH:n liittouuskollisuus (דִּבְרֵי), johon *Ruutissa* eksplisiittisesti fokusoidaan ja joka edustaa siinä elämää Hengen mukaan ulottuu yli liittojen. Määritelmällisesti siinä on kyse JHVH:n uskollisesta armahtavuudesta Hänen kanssaan liitossa olevaa kohtaan.⁵⁶ Sanonta ”ottaa armoihinsa” on kuvaava ja tarkoittaa juuri liittoon ottamista. JHVH:n liittouuskollisuus on sitoutumista ihmiseen tämän uskottomuudesta huolimatta.⁵⁷ Se on siis Hänen pysyvä ominaisuutensa, ei jokin ajoittainen ilmiö. Tämä käy hyvin ilmi Israelin Pyhää kuvaavasta sanaparista ⁵⁸אֱמוּנָה דִּבְרֵי (”armo ja totuus”)⁵⁹, jossa אֱמוּנָה korostaa juuri liittouuskollisuuden pysyvyyttä ja varmuutta.⁶⁰

Ihmisten kesken ⁶¹דִּבְרֵי on seurausta JHVH:een liittymisestä (קִבְלָה) ja Hänen hyvytensä ja uskollisuutensa (דִּבְרֵי) vastaanottamisesta. Parhaiten käsitettä voisi ehkä kuvata toisen hyvää etsivänä asenteena, joka johtaa myös uhrauksiin omassa elämässä.⁶² דִּבְרֵי on ”myötätuntoa” ja ”myötäkärsimistä” eli laupeutta,⁶³ joka johtaa elämää edistäviin ja kärsimystä lievittäviin tekoihin. Yhteisön elämässä se on hyve, joka sitoo yhteisön jäsenet yhteen, koska siihen sisältyy vastavuoroisuuden odote. Tämän hyveen harjoittaminen on seurausta JHVH:n kunnioituksesta. Sillä on aina myös palkka (מִשְׁכָּרַת)⁶⁴, jonka maksaja on joko JHVH tai ihminen.⁶⁵ Hyveistä דִּבְרֵי on suurin.

Vaikka yleensä דִּבְרֵי (”sukurakkaus”/”uskollisuus sukua kohtaan”)⁶⁶ toteutuukin juuri suvun piirissä tai suhteessa ihmisiin, joihin yhteys on jo olemassa, lähimmäisenrakkauden osoittamisessa ei ole aina kyse liiton kansaan

⁵⁴ JHVH:n Israelin kanssa tekemien liittojen jatkumo on esitetty tässä siksi, että *Ruutissa* viitataan liittoihin kaiunomaisesti. Kaikki liitot viittaavat olennaisilta osin myös rakkauden kaksoiskäskyyn, joka vaikuttaa *Ruutin* taustalla ja henkilöhahmojen valinnoissa.

⁵⁵ Ks. Jes. 40:1.

⁵⁶ Liljeqvist 2010:174.

⁵⁷ Uskottomuus eroaa kieltämisestä siinä, että edellisessä kuulutaan kuitenkin liiton piiriin, kun taas jälkimmäisessä valitaan jättäytyä liiton ulkopuolelle kieltämällä Pyhä. Ks. 2. Tim. 2:11–13.

⁵⁸ Esim. Ex. 34:6.

⁵⁹ Ks. myös Joh. 1:14 (1938): *Ja Sana tuli lihaksi ja asui meidän keskellämme, ja me katselimme hänen kirkkauttansa, senkaltaista kirkkautta, kuin ainokaisella Pojalla on Isältä; ja hän oli täynnä armoa ja totuutta.*

⁶⁰ Zobel, TDOT V, 1986:48.

⁶¹ ”Lähimmäisenrakkaus”. Liljeqvist 2004:158: ”uskollisuus”, ”solidaarisuus”, ”lojaalisuus”.

⁶² Fentress-Williams 2012:83.

⁶³ Lat. compassio; verbistä patior, passus s. III; (”kärsiä”, ”kestää”, ”sietää”).

⁶⁴ Ks. Ruut 2:12.

⁶⁵ Zobel, TDOT V, 1986:48–53.

⁶⁶ Ruut 3:10 (1933) / (1992).

kuulumisesta vaan myös muukalaiset voivat näin valita.⁶⁷ Tällöin siirtyminen JHVH:n perhekuntaan toteutuu eräänlaisen adoption kautta.⁶⁸

3. *Ruut* ja Heprealainen Raamattu

Ruut on erottamaton ja korvaamaton osa Heprealaista Raamattua, jossa sillä on oma tehtävänsä. Merkittävää *Ruutin* suhteessa kokonaisuuteen on, että kirja sijoittuu eri paikkaan HR:ssa riippuen traditiosta. Vaihtelua sijoitusjärjestyksen suhteen on heprealaisperäisen perinteen ja kreikkalaisperäisen tradition kesken. Erilaiset sijoitukset vaikuttavat luonnollisesti siihen, miten kirjaa tulkitaan. Tässä osiossa kartoitan siksi sitä, miten *Ruut* kummassakin perinteessä identifioituu ja millä tavoin tämä identifioituminen tulkintaa ohjaa. Tavoitteeni ei kuitenkaan ole tutkia *Ruutin* vaihtuvaa merkitystä eri kokoelmissa asian itsensä vuoksi vaan osoittaa heprealaisen viitekehyksen korvaamattomuus HR:n tulkinnassa.

Heprealaisperäisessä perinteessä *Ruut* luetaan osaksi Kirjoituksia eli Tanakin kolmanteen osaan, jossa se on yksi viidestä juhkakääröstä (megillot).⁶⁹ Kreikkalaisperäinen traditio eli Septuaginta, Vulgata ja myöhemmät kristilliset versiot sijoittavat *Ruutin* Tuomarien kirjan ja ensimmäisen Samuelin kirjan väliin.

Käärökirjojen joukossa *Ruut* on nykyään yleisesti toisena Laulujen laulun ja Valitusvirsien välissä. Tämä järjestysperuste on liturgisen käyttöyhteyden mukainen: *Ruutia* luetaan Viikkojuhlassa (הַגַּדְתִּי הַשָּׁבָעוֹת) eli sadonkorjuujuhlassa⁷⁰, jota *Ruutissakin* kuvataan.⁷¹ Erityisesti juhlaa vietetään JHVH:n Israelin kanssa Siinailla solmiman liiton muistoksi. Siinailla annettu dekalogi on tärkeä, koska kansa saa sen perusteella tiedon JHVH:n tahdosta eli siitä, mitä JHVH liitossaan vaatii. Dekalogin sanomallinen sisältö, joka on kaksoiskäskyn täyttämässä on myös *Ruutin* kertomuksessa keskeistä. Moabilainen Ruut ”täyttää lain” jättämällä oman kansansa tavat ja uskomukset ja liittymällä JHVH:een ja tämän kansaan. Tullessaan osaksi liiton kansaa Ruut oppii palvelemaan ja rakastamaan JHVH:n

⁶⁷ Ks. esim. Joos. 2. Joosua lähettää vakoojia Jerikoon, jossa Rahab kätkee heidät.

⁶⁸ Ks. Room. 11:17–18.

⁶⁹ Clem, ABD 4, 1992:680. Muut juhkakäärökirjat ovat Laulujen laulu, Valitusvirret, Saarnaaja ja Ester.

⁷⁰ eli helluntaina, raamatullisen vuoden toisena tärkeänä juhla-aikana pääsiäisen (הַגַּדְתִּי הַמַּצִּית) jälkeen. Kolmas tärkeä juhla on lehtimajanjuhla eli הַגַּדְתִּי הַכֹּמֶץ. Mainitsen tässä kaikki kolme siksi, että niistä on erityinen säädös Toorassa. Ks. esim. Deut. 16:16 (1992): ”Kolmesti vuodessa, happamattoman leivän juhlan, viikkojuhlan ja lehtimajanjuhlan aikana, kaikkien miesten on kokoonnuttava Herran, Jumalanne, kasvojen eteen siihen paikkaan, jonka hän valitsee.”

⁷¹ Uuden liiton viitekehyksestä käsin sadonkorjuun teemaa *Ruutissa* voidaan lähestyä myös typologisesti, maailmanajan loppua kuvaavana kertomuksena, kun kansakunnat palaavat takaisin uskonnyhteyteen Israelin kanssa ja korjaavat yhtenä miehenä ”Pellonomistajan sadon”.

sydämen mukaan. Heprealaisessa viitekehyksessä *Ruut* identifioituu tämän vuoksi erityisesti sanomaan lähimmäisenrakkaudesta (רַחֲמִים), joka on lain täyttämys.

Järjestyksessä toiseksi *Ruutin* paikka kääräkirjoissa vakiintui 600-luvulta jKr. lähtien; sijoitus perustuu kahdesta masoreettisesta traditiosta vanhempaan eli ennen vuotta 1937 painettuihin teksteihin.⁷² Biblia Hebraica Stuttgartensia, joka on tutkielmani perusteksti ja jossa *Ruut* on ilmeisesti aikajatkumollisin perustein ensimmäisenä ennen Laulujen laulua ja heti Sananlaskujen jälkeen edustaa myöhempää, vuoden 1937 jälkeistä traditiota.⁷³ Lisäksi on arveltu, että kyseinen sijoitus johtuisi Sananlaskujen (31:10) ja *Ruutin* (3:11) kirjoille yhteisestä sanaparista רַחֲמִים וְיִלְדָּה, ⁷⁴ joka *Ruutissa* kääntyy ehkä parhaiten ”jalo nainen” ja viittaa mahdollisesti jo etukäteen kuninkaallisen suvun esivanhemmuuteen tai ainakin esimerkilliseen ”käännynnäiseen”.⁷⁵ Joka tapauksessa fokus tässä sijoituksessa siirtyy hieman liiton kansasta ja siihen liittymisen tärkeydestä kaikkien arvostamaan ja ihailemaan yksilöön, ”proselyyttiin”⁷⁶, joka tulee kansoista ja tekee JHVH:n tahdon.

Talmudissa⁷⁷ *Ruut* on Kirjoituksissa ensimmäisenä ennen Psalmeja, ehkä eräänlaisena johdantona psalmistaan eli Daavidiin, joka rabbiinisen perimätiedon mukaan olisi sekä syntynyt että kuollut helluntaina.⁷⁸ Jotkut ovat sitä mieltä, että tämä Daavidiin keskittyvä sijoitus edustaisi varhaisinta järjestystä.⁷⁹ Väite osoittautuu kuitenkin paikkansapitämättömäksi, kun sitä testataan käyttämällä niin kutsuttua hermeneuttista avainta: Jeesus tunsu Esran ajan jälkimainingeissa lopullisen muotonsa saaneen Tanakin.⁸⁰ Luukkaan evankeliumiin 24:44⁸¹ taltioiduista Jeesuksen sanoista käy kuitenkin selvästi ilmi, että Kirjoitusten ensimmäinen kirja oli Psalmi, ei *Ruut*.⁸² Toisaalta on todettava, että vaikka

⁷² Hubbard 1988:7.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid. – Boaksesta käytetään vastaavaa nimitystä (רַחֲמִים וְיִלְדָּה) jakeessa 2:1.

⁷⁵ ”Käännynnäiseksi” *Ruutia* nimitetään yleisesti *Ruutin* targumissa, joka on rabbiinista tekstiä. Ks. Brady 2016:67.

⁷⁶ Nimitys on myöhäinen (ks. edellinen alaviite), minkä vuoksi epiteetti ei ole paras mahdollinen kuvaamaan *Ruutin* liittymistä Israelin Jumalaan. Ks. Brady 2016:68.

⁷⁷ Porton, ABD 6, 1992:310–315. Rabbien 200–500-luvuilla jKr. Babyloniassa ja Palestiinassa kokoama Tanakin selitysteos.

⁷⁸ Hubbard 1988:7.

⁷⁹ Näin esim. Hubbard 1988:7.

⁸⁰ Stern, CJB 1998:xxvii.

⁸¹ *Jeesus sanoi heille: ”Tätä minä tarkoitin, kun ollessani vielä teidän kanssanne puhuin teille. Kaiken sen tuli käydä toteen, mitä Mooseksen laissa, profeettojen kirjoissa ja psalmeissa on minusta kirjoitettu.”* (KR 1992).

⁸² Tässä yhteydessä mainittakoon vielä se, että Jeesuksen tuntema Tanak alkoi Genesiksestä ja päättyi toiseen Aikakirjaan, ei Malakiaan. Tämä käy ilmi sekä Matteukseen (23:25) että

Ruutin paikka heprealaisessa perinteessä onkin vaihdellut, sijoitus on kuitenkin ilmeisesti aina ollut Kirjoituksissa eli Tanakin kolmannessa osassa.

Siirryttäessä heprealaisesta järjestyksestä kreikkalaisperäiseen käytäntöön muuttuu kirjojen järjestyksen lisäksi myös materiaalin jaotteluperuste. Laki, Profeetat ja Kirjoitukset väistyy ja tilalle tulee jako Historiallisiin (Pentateukki ja historiakirjat), Runollisiin ja Profeetallisiin kirjoihin, joissa *Ruut* sijoittuu historiakirjoihin⁸³.⁸⁴ Uusjako näkyy Septuagintassa, Varhaiskristillisen kirkon omaksumassa tekstilaitoksessa.⁸⁵ Eroavuuksia on myös kirjojen lukumäärässä, joka on Septuagintassa suurempi lähinnä siksi, että teoksia yhdistetään ja erotellaan siinä eri tavalla.⁸⁶ *Ruut* on kuitenkin käytännöllisesti katsoen aina esiintynyt omana kokonaisuutenaan sekä kreikkalaisessa että heprealaisessa traditiossa,⁸⁷ mikä vahvistaa oletuksen siitä, että lyhydestään ja jonkinasteisesta tarinallisuudestaan huolimatta sillä on aivan oma erityinen tehtävänsä muiden kaanonin kirjojen joukossa.

Kreikkalaisperäisessä perinteessä *Ruutin* sijoittuminen historiakirjoihin, Tuomarien ja ensimmäisen Samuelin kirjan väliin, on selkeästi kronologisen järjestyksen sanelema. Sekä Tuomarien kirjan että *Ruutin* tapahtumat sijoittuvat tuomarien aikaan, jolloin Israelissa ei vielä ollut kuningasta. *Ruutissa* kuningas tekee kuitenkin jo tuloaan: kirja päättyy sukuluetteloon, jossa viimeisenä mainitaan Daavid. *Ruutista* voidaankin sanoa, että kertomus on tarpeellinen johdanto ensimmäiseen Samuelin kirjaan, josta tieto Daavidin sukujuurista puuttuu.⁸⁸ Toisaalta on myös niin, että kun *Ruut* typistetään henkilöhistoriaksi tai

Luukkaaseen (11:51) kirjatuiista Jeesuksen sanoista. Sama järjestys on heprealaisessa perinteessä vielä tänäkin päivänä.

⁸³ Keil-Delitzsch 1988:465 luokittelee *Ruutin* ”historialliseksi narratiiviksi”.

⁸⁴ Stern, CJB 1998:xxvii.

⁸⁵ Pöyhönen 1999:14–17. Septuaginta syntyi 200-luvulla eKr. Egyptin Aleksandriassa kreikkaa puhuvien diasporajuutalaisten tarpeisiin. Käännös tehtiin vaiheittain ja se valmistui vuoden 150 eKr. paikkeilla. Yksinomaan Varhaiskirkon tekstilaitos siitä tuli Kirkon ensimmäisinä vuosikymmeninä juutalaisia ja kristittyjä jakaneiden tulkinnallisten eroavuuksien seurauksena. Septuagintaan sisältyneet deuterio- eli jälkikanoniset kirjat jäivät sittemmin samoin pelkästään kristittyjen kaanoniin, kuitenkin niin, että protestanttisen kirkon kaanoniin ne eivät kuulu.

⁸⁶ Pöyhönen 1999:14–15. Kreikkalaisperäinen käytäntö jakaa useat heprealaisperäisessä traditiossa yhtenä kokonaisuutena esiintyvät teokset kaksiosaisiksi. Näistä mainittakoon Samuelin kirjat, Kuningasten kirjat, Aikakirjat ja Esra-Nehemia, joista tulee yhteensä 8 kirjaa entisten neljän sijaan. Lisäksi nk. pienistä profeetoista koostuva profeettakirja erotetaan 12 eri kirjaksi.

⁸⁷ Hubbard 1988:6–7. Poikkeuksena tästä on Josefuksen, 1. vuosisadalla jKr. eläneen hellenistijuutalaisen oppineen mainitsema kaanon, johon olisi kuulunut vain 22 kirjaa tavallisten 24 sijaan. Kirjojen epätavallisen lukumäärän katsotaan selittyvän sillä, että Josefuksen arvellaan lukeneen *Ruutin* yhdeksi kokonaisuudeksi Tuomarien kirjan kanssa ja Valitusvirret Jeremian kirjan kanssa. Varsinaista expressis verbis -mainintaa häneltä ei tällaisista yhteenliitoksista kuitenkaan löydy.

⁸⁸ Hubbard 1988:23. Talmudin mukaan *Ruutin* kirjoitti Samuel. – Jos näin on, on ymmärrettävää, ettei Daavidin sukujuurista kerrota enää Samuelin kirjoissa.

sukukronikaksi, sivuosaan jää kertomukselle keskeinen ”liittymisen ihme”⁸⁹, joka on seurausta JHVH:n liitossa pysymisestä ja joka käsittää kansan lisäksi myös maan. Kun tämä jää huomiotta, kuva *Ruutista* muuttuu. Kirjaa aletaan lukea romanttisena rakkaustarinana, jossa ihminen valitsee itse sen sijaan, että antaisi JHVH:n auttaa.

Kokonaiskuvallisesti katsottuna Ruutin erilaisten sijoitusten arvo saman kaanonin sisällä on siinä, että niistä näkee miten kirjaa on eri traditioissa ja tradition vaiheissa arvioitu. Näkökulman vaihteellinen muutos heprealaisesta kreikkalaisvaikutteiseen ja lopulta kreikkalaisperäiseen muuntaa tulkinnallista fokusta, mikä johtaa JHVH:n maan ja kansan asteittaiseen ohittamiseen ja lopulta myös Israelin ja Juudan heimon kanssa iankaikkiseksi solmitun lupauksen liiton ohittamiseen tai unohtamiseen.⁹⁰ Konkreettinen ja havahduttava esimerkki tästä on kreikkalaisen tradition identifioituminen osaksi supersessionistista ajattelua. Tällöin poikkeama on jo varsin laaja.

Kirjaa on vaikea ymmärtää, jos sitä ei tutkita heprealaisesta viitekehyksestä käsin. Tämä osoittautuu todeksi tutkielman kuluessa, kuten myös se, että liittoon perustuvat lupaukset pysyvät kreikkalaisenkin tradition vaikutuspiirissä voimassa vain yhteydessä JHVH:een ja JHVH:n kansaan, johon kuuluu myös maa.

4. Moabilainen identiteetti muutoksessa

Ruut on Raamatun ainoa kirja, jonka päähenkilö on Israelin kansaan kuulumaton nainen. Tämä nainen tulee Moabista ja on nimeltään Ruut.⁹¹ Vaikka Raamatun maailmassa ei moabilaisuus ennenkuulumatonta olekaan, Juudassa se sitä vastoin sitä on, sillä se luo kertomukseen vaikeasti ratkaistavissa olevan yhtälön, joka kilpistyy kysymykseen voiko moabilaisesta tulla israelilainen. Pohdinta vertautuu kysymykseen miten mahdottomasta voi tulla mahdollinen, ja vastaus kuuluu: ”vain Jumalan avulla”.

Vaikka *Ruutin* kertomuksessa ei moabilaisuutta juuri selvitetäkään, liittyy tähän epiteettiin kuitenkin Tooran yhteyteen sijoitettuna kaikuja, jotka värittävät käsitteen suhteellisen tehokkaasti: sen lisäksi, että heimon alkuperä oli tyttären ja

⁸⁹ Viitataan tässä moabilaisen Ruutin liittymiseen valalla israelilaiseen Noomiin. Ks. Ruut 1:16–17.

⁹⁰ Ks. Jer. 31:31.

⁹¹ Ruutin nimen (רוּת) mahdollisesta etymologiasta: Moen Saxegaard 2008:120: רָעַ, ”ystävä”, ”lähimmäinen” (ks. esim. Lev. 19:18). Laato 2018:375: luultavasti verbistä רוּה, ”tydyttää”; liittyy virvoittaviin vesiin, jotka rinnastetaan Jes. 48:20–21:ssä Jumalan antamaan pelastukseen. Liljeqvist 2010:479. adj. רוּהָ ”huolellisesti kasteltu” (maa).

isän suhteessa,⁹² leimasi moabilaisten menettelytapoja petollisuus⁹³ ja epäjumalanpalvelukseen liittyvä haureellisuus,⁹⁴ jotka yhdessä vaikuttivat turmiollisesti niiden tunkeutuessa JHVH:n kansan pariin.⁹⁵ Lisäksi moabilaiset olivat sukua israelilaisille, sillä heidän etnogeneesinsä ulottui Abrahamin veljenpoikaan Lotiin.⁹⁶

Moabilaiset olivat siis sekä tuttuja sukujuurtensa puolesta että vieraita kulttinsa kannalta, minkä vuoksi rajanveto heihin oli ehkä vaikeampaa kuin selkeästi vieraaseen viholliskansaan. Tässä ambivalentissa tilanteessa ei ollut kuitenkaan mitään epäselvää Israelin profeetoille, jotka luonnehtivat moabilaisia sekä israelilaisten että Israelin Jumalan vihollisiksi heidän itsepintaisen vihansa ja epäjumalanpalveluksensa tähden.⁹⁷ Deuteronomiumista löytyy lisäksi Moabin ylle julistettu yksityiskohtaisesti perusteltu tuomio, joka on hyvin epäedullinen kaikille moabilaisille.⁹⁸

Toorasta käsin tarkasteltuna moabilaisuuden toiseuttava painoarvo israelilaisyhteisön keskellä on siis suuri ja vaikuttaa *Ruutin* taustalla muodostaen jännitteen, joka on kirjan ydintä ja jossa Israelin Jumalaa kunnioittavan moabilaisen Ruutin identiteetti muuttuu. Ruutin lisäksi analyysini keskittyy kirjan kahden muun päähenkilön, Noomin ja Boaksen kertomuksessa tekemiin valintoihin, jotka ilmentävät jokaisen henkilöhahmon suhdetta moabilaisuuteen. Tätä kunkin päähenkilön tulokulmaa Ruutin etniseen identiteettiin vertaan kertojan perspektiiviin asiasta, jota aluksi kartoitan. Lopuksi tarkastelen kertojan

⁹² Lotin vanhempi tytär sai lapsen isästään, mikä näkyi pojan nimessä: מואב (Moab) tulee sanoista אב־אֵל eli ”isä-stä”. Ks. Gen. 19:37. (Lotin tyttäret luulivat, että maassa ei ole yhtäkään miestä, joka voisi tulla ottamaan heidät vaimokseen. Gen. 19:31).

⁹³ Ps. 83:1–9 (1933); jae 4: *He sanovat: ”Tulkaa, hävittäkäämme heidät olemasta kansa, niin ettei Israelin nimeä enää muisteta”*.

⁹⁴ Moabilaiset palvoivat ainakin Kemosta (Num. 21:29) ja Baal-Peoria (Num. 25:3). Näitä epäjumalia lepyteltiin uhraamalla lapsia polttouhrina (Jer. 19:5). Uskottiin, että kansaa kohdanneina kriisiaikoina onnettomuus väistyisi vain lapsiuhrin kautta. Palvontamenoihin kuului myös temppeliprostituutio (1. Kun. 14:24) ja monenlainen haureuden harjoittaminen, muun muassa homoseksuaalisuus (Deut. 23:18).

⁹⁵ Israelilaisten ollessa Luvaton maan kynnyksellä heidät houkuteltiin luopumaan Herrasta moabilaisnaisten avulla, jotka kutsuivat kansaa jumaliensa uhreille eli haureuden harjoittamiseen. Ks. Num. 25:1 (1933/1992), jossa käytetty verbi מְרִיבָה merkitsee sekä ”harjoittaa haureutta” että ”olla uskonon (JHVH:lle)”: *Ja kansa rupesi irstailemaan Mooabin tyttärien kanssa . / Israelin miehet luopuivat Herrasta ja alkoivat elää moabilaisnaisten kanssa*.

⁹⁶ Lot oli Abrahamin veljen Haranin poika. Ks. Gen. 12:5, 11:27.

⁹⁷ Esim. Sef. 2:10; Hes. 25:8–11; Jer. 48:13, 27; Jes. 15–16. Jeremia (48:47, 1992) sanoo kuitenkin myös näin: *”Mutta aikojen kuluttua minä käännän Moabin kohtalon”, sanoo Herra*.

⁹⁸ Ks. Deut. 23:3–4, 6 (1933): *Älköön ammonilainen ja moabilainen pääskö Herran seurakuntaan; älkööt heidän jälkeläisensä edes kymmenennessä polvessa koskaan pääskö Herran seurakuntaan, sentähden että he eivät tulleet leipää ja vettä tuoden teitä vastaan matkalla, kun olitte lähteneet Egyptistä, ja sentähden että hän palkkasi sinua vastaan Bileamin, Beorin pojan, Mesopotamian Petorista, sinua kiroamaan. Älä koskaan, älä koko elinaikanasi, harrasta heidän menestystään ja onneaan*.

näkemyistä moabilaisen Ruutin paikasta Israelin Jumalan suunnitelmassa ja sitä, mitä siitä voidaan liittyen kirjan tarkoitukseen sanoa.

4.1 Kertojan perspektiivi

Tässä osiossa tutkin niitä *Ruutin* kertomuskohtia, joissa Ruutin henkilöahmon nimeen liitetään epiteetti ”moabilainen”. Tämä lisänimi on keskeinen osa Ruutin yksilöidentiteetin sosiaalista puolta, sillä se määrittää kirjan päähenkilön⁹⁹ etnisen identiteetin. Epiteettiin sisältyvä pejoratiivinen sävy korostaa Ruutin henkilöahmon ulkopuolisuutta luoden jännitteen, joka on kirjan ydintä.

Jännitettä ylläpitää kertojan tapa pitää Ruutin erilaista etnisyyttä esillä käytännöllisesti katsoen kirjan loppuun asti. Kertoja ei anna unohtaa Ruutin alkuperää, vaikka lukija¹⁰⁰ – ainakin aluksi – olisi valmis sen tekemään. Ehkä juuri tämän vuoksi *Ruutia* on pyritty tulkitsemaan niin, että vierasheimaisuuden vaade kertomuksen kuluessa vähenisi.¹⁰¹ Edelleen toiset tulkitsevat niin, että Ruut käy läpi koko assimilaatioprosessin, jossa hän muuttuu moabilaisesta israelilaiseksi.¹⁰² Kolmas kanta on, että Ruut pysyy moabilaisena huolimatta liittymisestään israelilaiseen sukuun.¹⁰³ Edellä mainittuihin tulkintoihin liittyen tarkoitukseni on pohtia sitä, mitä moabilaisuudesta ja moabilaisen identiteetin muuttumisesta voidaan sanoa tutkimalla kertojan tapaa käyttää Ruutin heimonimeä.

⁹⁹ Dekker & Dekker 2018:49. Verkostoanalyysiä Ruutin kirjaan soveltaneet Dekker & Dekker näkevät, että kirjan keskushenkilöinä voidaan pitää sekä Boasta, Ruutia että Noomia, kutakin eri tavoin. Perustelut ovat mielenkiintoiset: Boas on aktiivisin henkilöahmo, jonka toiminta kertomuksessa liittyy tavalla tai toisella aina Ruutiin. Noomin henkilöahmo on paljolti sivussa toiminnasta, josta kuitenkin suurin osa koituu hänen hyväkseen tai jota arvioidaan hänen näkökulmastaan.

¹⁰⁰ eli tutkielman tekijä.

¹⁰¹ Esim. Lau 2011:111. – Laun tutkimus *Ruutista* on hyvin mielenkiintoinen. Lau haluaa osoittaa, että narratiiviin sisältyy luontaisesti eettisiä periaatteita, joiden suhdetta lakiin hän tutkii. Lähtökohta on erityisen hedelmällinen, kun on kyse Boaksesta ja hänen tavastaan valita ja toimia sen vuoksi, että Boaksen tapa tulkita lakia on erityisesti Noomin ja Ruutin tulevaisuuden kannalta ratkaiseva. Ruutin suhteen tämä lukutapa korostaa Ruutin esimerkillisyyttä ja tekee hänestä eräänlaisen ideaalitapauksen. Tästä seuraa se, että *רוח* esitetään ryhmänormina, johon kaikkien israelilaisiin kuuluvien on tarpeen pyrkiä (s. 118). Laun käyttämän sosiaali-tieteellisen näkökulman rajoitukset vaikuttavat ehkä eniten juuri Ruutin henkilöahmon tulkintaan, sillä hänen mukaansa Ruutin identiteetti muutos päättyy vallanalaiseksi joutumiseen tai alistumiseen israelilaisen identiteetin pysyttämiseksi ”status quossa” (s. 112). Näkemys on hyvä esimerkki siitä, miten ihmiseen keskittyvien näkökulmien soveltaminen Raamatun tutkimukseen voi tuottaa ja tuottaakin myös tulkintaa, joka ei ole linjassa Raamatusta nousevien ajatusten kanssa. Jos fokus olisi Näkymättömässä, joka toimii näkyvän kautta tulkinta olisi tässä toinen.

¹⁰² Esim. Brenner 1999:162; Carroll 2005:187; Matthews 2006:49–54.

¹⁰³ Berlin 1994:88; Niggemann 2017:355.

Parhaiten kertojan ääni kuuluu erilaisissa johdantolauseissa, jotka vievät kerrontaa eteenpäin.¹⁰⁴ Tällaisissa tekstikohdissa epiteetti ”moabilainen” esiintyy jakeissa 1:4, 1:22, 2:2 ja 2:21. Näkymättömmillään kertoja on dialogeissa.¹⁰⁵ Näissä tekstikohdissa kertojan intentiota ja lähestymistapaa voidaan kuitenkin kartoittaa tutkimalla henkilöhahmon suulla kerrottua ja arvioimalla tekstisisällön mahdollista yhtenevyyttä kertojan perspektiiviin. Ruutin heimoepiteetin sisältämiä dialogikohtia ovat jakeet 2:6, 4:5 ja 4:10. Tutkittavia jakeita on siis yhteensä seitsemän. Ne kertomuskontekstit, joiden keskellä epiteetti esiintyy eroavat luonnollisesti toisistaan ja vaikuttavat oletettavasti kukin tavallaan heimonimen tulkintaan. Tästä oletuksesta lähten tarkastelussani liikkeelle.

4.1.1 Johdantolauseet

Nimitys ”moabilainen” esiintyy *Ruutissa* ensimmäistä kertaa kertomuksen alussa jakeessa 1:4, jossa se on monikollisessa muodossa viittaamassa kahteen vielä nimeltä mainitsemattomaan moabilaiseen vaimoon. Kertoja referoi mennyttä, jossa israelilaisen Noomin pojat Mahlon ja Kiljon olivat hankkineet moabilaiset vaimot Moabista perheen isän Elimelekin¹⁰⁶ kuoltua maassa, jonne perhe oli lähtenyt Betlehemistä nälänhätää pakoon.

וַיִּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֹאבִיּוֹת

ja he ottivat itselleen *moabilaiset vaimot*

Maininta moabilaisista vaimoista on korostainen – perheen elämähän oli jo Moabissa. Huomio on siis tärkeä ja voi liittää jakeeseen sen julkilausumattoman ajatuksen, että teko on arveluttava; sekä maastamuutosta että vierasmaalaisten kanssa solmituista avioliitoista säädetään Toorassa, että kumpaakin tulisi välttää. Ja kun perheen isä ja myöhemmin myös veljekset kuolevat Moabissa, tulkitaan tämä perhettä kohdannut tragedia tavallisesti tuomioksi.¹⁰⁷ Toisaalta pohjaa tuomioajatukselta vaikuttaisi vievän se, että Toorassa esiintyvä avioitumiskielto ei juuri moabilaisnaisia näyttäisi kuitenkaan koskevan; heitä ei säädöksessä

¹⁰⁴ Evans 2017:22

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ Sasson 1995:17. Elimelek mainitaan vain hepreankielisessä Ruutin kirjassa. LXX:ssä hän on Abimelek.

¹⁰⁷ Hieronymuksen (n.347–420) mukaan nälänhätä oli seurausta kansan tottelemattomuudesta, ja siksi se, joka katsottiin Juudan heimon johtajaksi (Elimelek) karkotettiin perheineen maasta. Ks. ACCS, 2005:181. – Edelleen mm. Koosed (2011:31) katsoo, että perheen miesten toimintatapojen ja heidän kuolemansa välillä olisi yhteys.

mainita.¹⁰⁸ Huomio sopii yhteen sen kanssa, että käsiteltävänä oleva jae ei vaikuta tuomitsevan israelilaisveljesten avioliittoja vaan teksti yksinkertaisesti vain toteaa tapahtuneen.

Lisätodiste siitä, että kertoja ei arvota israelilaismiesten vaimovalintaa on tarkasteltavana olevassa jakeessa esiintyvä idiomi וְשֵׁן אִשָּׁה . Sanonta merkitsee vaimoksi ottamista ja esiintyy muualla HR:ssa kahdeksan kertaa.¹⁰⁹ Vakiintunut ilmaus on וְשֵׁן אִשָּׁה , jota käytetään myös Boaksen ottaessa Ruutin vaimokseen.¹¹⁰ Sekä Mahlon että Boas kuuluvat Juudan heimoon, ja kumpikin tietää ottavansa vaimokseen moabilaisen naisen, joten eri idiomien käytössä ei voi olla kyse siitä, että harvinaisempaa ilmausta käytettäisiin kuvaamaan eksogaamista liittoa.¹¹¹ Todennäköistä onkin, että hienoinen ero ilmauksissa liittyy miesten eroavuuksiin suhteessa toisiinsa vaimojen vierasmaalaisuuden sijaan.

Tiivistäen kirjan alkukontekstista voidaan sanoa, että fokus on *Betlehemistä Moabin maahan* muuttaneessa perheessä ja erityisesti sen miehissä. Moabin maaperällä asuessaan perhe lukeutuu muukalaisiin, kun taas nuorten miesten valitsemat vaimot ovat Moabissa omalla maallaan. Vierasheimoisia naiset ovat vain miesten omista lähtökohdista käsin katsottuna. Moabilainen Ruut, joka kertomuksen myöhemmässä vaiheessa palaa Noomin kanssa *Moabin maasta Betlehemiin*, on asemaltaan vierasmaalainen vasta Juudan maahan tultuaan. Kertoja, joka puhuu Ruutista ilman tämän etnistä epiteettiä vielä naisten ollessa matkalla Juudaan,¹¹² liittää Ruutiin etnisen identiteetin tunnusmerkin heti tämän saavuttua Betlehemiin. Ruutin yksilöidentiteetti muuttuu siis välittömästi paikanvaihdon myötä,¹¹³ ja osat vierasmaalaisena Moabin maassa asuneen Noomin kanssa vaihtuvat.

Asetelma on mielenkiintoinen, sillä se kutsuu tarkastelemaan sekä israelilaisten että moabilaisten tilannetta samoista lähtökohdista, yhteisenä nimittäjänä muukalaisuus. Tällä tavoin kertoja luo ikään kuin kuvion, jossa muukalaisuus-teemaa käytetään tuomaan tasavertaisuutta kahden eri heimon keskeltä syntyneiden keskelle, jolloin etnisyyden merkitys arviointiperusteena

¹⁰⁸ Ks. Deut. 7:1–3, jonka mukaan kielto koskee vain heettiläisiä, girkasilaisia, amorilaisia, kanaanilaisia, perissiläisiä, hivviläisiä ja jebusilaisia.

¹⁰⁹ Block 2015:72.

¹¹⁰ Ruut 4:13.

¹¹¹ Kyse ei myöskään voi olla vaimojen hankkimisesta ryöstämällä, kuten tapahtuu toisessa tuomarien aikaan liittyvässä ainutkertaisessa tekstissä. Ks. Tuom. 21:23.

¹¹² Ks. Ruut 1:14, 16.

¹¹³ Fentress-Williams 2012:36.

väistyy taka-alalle. Jos näin on, on selvää, että moabilaisuus itsessään ei ole kertojalle ongelma. Ja kuitenkin maininta on tärkeä, sillä se tulee kertojan kynästä.

Tasavertaistamiskuvion valossa *Ruutin* alkutilannetta voitaisiin tulkita myös niin, että Elimelekin perhe lähti Moabiin nälänhätää pakoon siksi, että JHVH halusi tutustuttaa moabilaiset Israelin Jumalaan ja tuoda tämän Abrahamin suvun keskeltä ammuin erinneen sukuhaaran takaisin yhteyteensä liittämällä sen Ruutin avulla osaksi Juudaa.¹¹⁴ Voidaan siis sanoa, että moabilaisuudella on kirjassa oma olennainen arvonsa.¹¹⁵

Seuraavaksi epiteetti on käytössä ensimmäisen luvun lopussa, jossa kertoja kertoo Ruutin paluusta maahan Noomin kanssa (1:22):

וַיָּשָׁב נָעֲמִי וְרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה כָּל־הָעֵמָּה הַשָּׂבָה מִשְׁדֵּי מוֹאָב
וְהָמָּה בָּאוּ בֵּית לָחֶם בְּתַחֲלִית קִצִּיר שְׁעָרִים

Niin Noomi palasi *miniänsä*, *moabilaisen Ruutin* kanssa *Moabin maasta*.
Ja he saapuivat Betlehemiin ohranleikkuun alussa.¹¹⁶

Tässä yhteenvedonmaisessa jakeessa kertoja suorastaan alleviivaa Ruutin moabilaisuutta mainitsemalla Moabin maan heti epiteetin ”moabilainen” jälkeen. Maininta muistuttaa lukijaa jo käsiteltyyn jakeeseen liittyvästä korostuksesta. Tässä tosin toisto tuo positiivista ihmetyksen sävyä tekstiin, onhan vierasmaalainen Ruut lähikontekstin mukaan valitsemalla valinnut palata israelilaisen anoppinsa kanssa. Kertojan positiivisesta ja arvostavasta suhtautumisesta vierasmaalaiseen ja tämän päätökseen palata Noomin kanssa kertoo ihmettelyn lisäksi se, että moabilainen miniä nostetaan valokeilaan israelilaisen anopin rinnalle ja tasavertaisen toimijan asemaan huomioimalla kummankin paluu erikseen ja kuitenkin samaa verbiä (שׁוּב) käyttäen.¹¹⁷ Kertoja puhuu naisista myös yhteissubjektin ja -verbin kautta (וְהָמָּה בָּאוּ). Verbien käytön voidaan ajatella heijastavan ajatusta, jonka mukaan Betlehemiin saapuessaan sekä israelilaisella Noomilla että moabilaisella Ruutilla on oma erityinen asemansa ja samaan aikaan he kuuluvat yhteen.

¹¹⁴ Ks. Gen. 13, jossa kerrotaan siitä, miten lähdettyään ensin yhdessä Harranista kohti Kanaanin maata Lot ja Abraham erosivat sittemmin toisistaan, koska maa ei riittänyt heidän asuakseen yhdessä ja heidän karjapaimentensa välille tuli riitaa.

¹¹⁵ Weinstein 2004:46. Weinsteinin mukaan Noomi on Ruutin kirjan keskushenkilö, jonka missio on johdattaa Ruut Juudan maahan ja saattaa hänet naimisiin Boaksen kanssa.

¹¹⁶ Block 2015:104–105. Ohranleikkuun alku viittaa pääsiäiseen.

¹¹⁷ Holmstedt 2010:100.

Erityisen merkityksellistä jakeessa on se, että siinä piirretään selkeä kuva Ruutin muutoksessa olevasta identiteetistä: Ruut on sekä Noomin ”miniä” (כְּלֵה) eli sukuun lain kautta tullut ja siihen uudestaan vapaaehtoisesti liittynyt perheenjäsen että ulkopuolinen eli moabilainen (מֹאָבִיָּה).¹¹⁸ Jakeen loppuun sijoittuvan toiston tähden etnisen identiteetin korosteisuus on kuitenkin ilmeinen, mikä viittaa siihen, että Ruut pysyy edelleen moabilaisena; muuttuneet ovat vain ulkoiset olosuhteet.¹¹⁹ Moabilainen Ruut on Juudassa uusi tulokas, kun taas Noomi on palannut takaisin omaan maahansa.

Kahden lapsettoman lesken paluu Juudaan ei merkitse vielä muutosta heidän yhteiskunnallisessa asemassaan. Elanto on hankittava itse, minkä vuoksi Ruut pyytää Noomilta lupaa mennä pellolle korjaamaan yli jääneitä tähkiä. Sadonkorjuun teema on vastakkainen alussa kuvatulle nälänhädälle ja samalla signaali toivosta ja turvallisemmasta tulevaisuudesta. Muukalaiselle viljankorjuu muodostaa kuitenkin varman vaaramomentin mahdollisen ahdistelun ja halveksunnan muodossa, minkä vuoksi moabilainen Ruut haluaakin löytää pellolle, jossa hänet hyväksyttäisiin (2:2):

וַתֹּאמֶר רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אֶל־נָעֲמִי אֵלֶיָּהּ־נָּא הַשָּׂדֶה וְאֶלְקָטָהּ בְּשִׁבְלֵים
אַחֵר אֲשֶׁר אֶמְצָא־הֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בְתִי

Ja moabilainen Ruut sanoi Noomille: ”Salli minun mennä pellolle poimimaan tähkäreitä jonkun jäljessä, jonka silmissä löydän armon.”

Ja hän vastasi hänelle: ”Mene, tyttäreni.”

Selvää on, että Ruutin etninen identiteetti ja sen yhä uudelleen esiin nostaminen on kertojan näkökulmasta katsoen tarpeen ja merkityksellistä. Tässä lauseyhteydestä käy ilmi selkeä syykin: lukijan huomio kiinnitetään nyt vierasmaalaisen heikkoon ja hyvin haavoittuvaan asemaan, mikä herättää myötätunnon.¹²⁰ Elanto on hankittava viljan jälkikorjuulla, johon muukalaisilla, leskillä ja orvoilla on lain säätämä mahdollisuus.¹²¹ לָקַט-verbi (”kerätä, poimia”), joka tähän heikommassa asemassa olevan oikeuteen viittaa esiintyy yhteensä 12 kertaa käsiteltävänä olevassa luvussa, subjektina aina moabilainen Ruut. Luvun

¹¹⁸ Fentress-Williams 2012:36.

¹¹⁹ Nielsen 1997:52.

¹²⁰ Nielsen 1997:54.

¹²¹ Deut. 24:19; Lev. 19:9, 23:22.

12 voidaan nähdä viittaavan pakanakansoihin, joita Ruut tässä edustaa ja joilla ei ainakaan vielä ole samanlaisia oikeuksia kuin maassa syntyneillä.¹²²

Koska kaikki pellonomistajat eivät lakia noudata, viljankorjuusäädös itsessään ei voi taata varmuutta siitä, että vieras pellolla otettaisiin suojeasti vastaan. Pellolle lähtemiseen liityvä vaara on siis todellinen. Tämän kertoja lukijalle kertookin, tosin viitteenomaisesti: Ruut haluaa mennä poimiaan ”tähkäpäitä” (yks. שֶׁבֶלֶת). Tuomarien kirjassa¹²³ sanaa käytetään sotatilanteessa erottamaan vihollinen eli surmattava omista, ja ero käy ilmi vierasheimoisien ääntämyksestä. Ilmaukseen sisältyvä assosiaatio vihollisesta siirtyy osaksi Ruutin henkilöhahmoa. Sanavalinnan syynä voi olla kertojan julkilausumaton pyrkimys muistuttaa lukijaa siitä, miten moabilaisiin saatettiin suhtautua. Ruutin Noomille osoittama kysymys jakeen alussa taas kertoo epäilemättä siitä, että Ruut tiedostaa tilanteen ja hyväksyy sen. Ruut ymmärtää, että hänen heimoidentiteettinsä voi muodostua esteeksi elannon hankkimiselle.

Edellä mainitusta voidaan nähdä, että kertojan tarkoitus on nostaa esiin moabilaisen Ruutin sosiaalisen aseman haavoittuvuus ja betlehemiläisyhteisössä todennäköisesti ainakin pinnan alla vallinneet ennakkoluulot tavalla, joka viestii ymmärrystä ja myötätuntoa arvostavasti ja nöyrästi käyttäytyvää vierasmaalaista kohtaan.

Toivo moabilaisen heikon sosiaalisen aseman muuttumisesta kuitenkin herää Ruutin löydettyä pellolle, jossa isäntä suhtautuu häneen suosiollisesti. Kerronta vahvistaa herännyttä toivoa: jo ensimmäisen pellolla vietetyn päivän jälkeen Ruut tuo anopilleen arviolta eefa-mitallisen ohranjiyviä.¹²⁴ Eefa-mitta, joka on yhtä kuin *kolme vakkaa* eli sea-mittaa on noin 36 litraa.¹²⁵ Viljankorjuu, johon Ruut on urheasti ryhtynyt tuottaa pellon omistajan suosiollisella myötävaikutuksella heti ennennäkemättömän suuren tuloksen. Mielenkiintoista tässä on se, että myös Genesis 18:6 puhuu *kolmesta vakallisesta* lestyjä jauhoja yhteydessä, jossa Abraham ja Saara saavat lupauksen pojasta. *Ruutista* tiedämme, että myös Ruut ja Boas saavat pojan kertomuksen lopussa. Boaksen pellolla yhden

¹²² Ruut 2:2, 3, 7, 8, 15 (2x), 16, 17 (2x), 18, 19, 23. – Luvun 12 voidaan nähdä viittaavan Paavalin puheeseen pakanoiden / kansojen ”täydestä luvusta” (Room. 11:25, 1938). Ks myös Gen. 48:19 (1933/1992): מְלֵאכֵי הָעוֹלָם, ”kansan/kansojen paljous”. – Myös Ruutin henkilönimi esiintyy 12 kertaa, koko kirjassa tosin, joista kuusi kertaa ilman epiteettiä (Ruut 1:4, 14, 16; 2:8; 3:9; 4:13) ja kuusi kertaa epiteetin / epiteettien kera: Ruut 1:22 (רוּת הַמוֹאֲבִיָּה כָלֹתָהּ מִשְׂדֵּי מוֹאָב); 2:2 (רוּת הַמוֹאֲבִיָּה), 21 (רוּת הַמוֹאֲבִיָּה), 22 (רוּת כָּלֹתָהּ); 4:5 (רוּת הַמוֹאֲבִיָּה אִשְׁת־הַמֶּת), 10 (רוּת הַמוֹאֲבִיָּה אִשְׁת מְחִלִּין).

¹²³ Tuom. 12:5-6.

¹²⁴ Ruut 2:17.

¹²⁵ Saarisalo 1952:1350.

päivän aikana kerätty eefa-mitta ei siis ole mikään merkityksetön yksityiskohta vaan kuin siemen, johon kätkeytyy kirjan lopulla toteutuva lupaus koko Elimelekin suvun lunastuksesta.¹²⁶ Jakeessa, jossa Ruut kertoo anopilleen tapahtuneesta esitellään Ruut kuitenkin edelleen moabilaisena (2:21):

וַתֹּאמֶר רוּת הַמוֹאֲבִיָּה גַם אֲנִי אֶמְרָאֵל עִם־הַנְּעָרִים אֲשֶׁר־לִי תְּדַבְּקִין
עַד אֲסֻכְלוּ אֶת כָּל־הַקָּצִיר אֲשֶׁר־לִי

Silloin *moabilainen Ruut* sanoi: ’niin, hän sanoi minulle: pysyttele palvelijoinni seurassa, kunnes he ovat korjanneet kaiken satoni’.

Ruut käsittää saaneensa osakseen epätavallisen suosiollista kohtelua ja on ihmeissään tästä. Tämä käy ilmi huudahduspartikkelista כִּי (”niin”), jolla osoitetaan affektiivista reaktiota tapahtuneeseen.¹²⁷ Boas, pellon isäntä on kohdellut vierasmaalaista todella hyvin, itse asiassa aivan Tooran säädösten mukaan,¹²⁸ ja kehottanut kaiken lisäksi jatkamaan hänen pellollaan sadonkorjuun loppuun asti.¹²⁹ Ruutin toive on käynyt toteen kuin ihmeen kautta: hän on löytänyt tiensä pellolle, jossa häneen suhtaudutaan myötätuntoisesti ja laupeudella (רַחֲמִים).

Todennäköistä on, että epiteetti ”moabilainen” on tässä kontekstissaan muistuttamassa lukijaa erityisesti siitä, miten merkittävää ja toivottavaa Boaksen hyväksyvä ja suojeleva käytös moabilaista Ruutia kohtaan on. Kertojan perspektiivi on selkeästi yhtä Boaksen Tooraan pohjaavan asenteen ja toiminnan kanssa, jossa myös heikoilla, halveksituilla ja vierasmaalaisilla on arvo. Tämä ilmenee erityisesti juonenkulusta, jossa ulkopuolisuus vertautuu sisäpuoliseen myönteisessä hengessä.¹³⁰ Jännite on olemassa, kuten וְשִׁבְלֶת-sanan tulkinnasta yllä olemme nähneet, mutta Boaksen ja kertojan suhtautuminen Ruutiin ilman ennakkoluuloja, vieraasta maasta tulleenä yksilönä, joka on arvokas omana itsenään vie kertomusta eteenpäin hyväksynnän hengessä.

¹²⁶ Eefa-mittaan kiteytyvää tekstienvälistä yhteyttä Abrahamiin ja Saaraan en kommentaareista löytänyt, vaikka Ruutia verrataankin yleisesti Abrahamiin, joka lähti omasta maastaan uuteen JHVH:lle kuuliaisena.

¹²⁷ Huudahduspartikkeli on tässä myös konjunktiokäytössä, jäsentäen keskustelun kulkua.

¹²⁸ Ks. Lev. 19:9–10, 23:22 ja Deut. 24:19.

¹²⁹ Ruutin kirjassa sadonkorjuu loppuu vehnäkorjuun päättymiseen. Ks. Ruut 2:23. – Borowski, ABD 3, 1992:64. Ohran ja sitä seuranneen vehnän korjuuaika päättyy Shavuotin / helluntain aikaan, jonka jälkeen puidaan ja viskataan aina viininkorjuuseen asti (Lev. 26:5).

¹³⁰ Lau 2011:115.

4.1.2 Dialogilauseet

Juuri käsiteltävänä olleessa jakeessa kertoja on kerrannut tapahtumia, jotka ovat tapahtuneet jo aiemmin, jakeessa 2:8. Boas on kehottanut Ruutia pysyttelemään palvelijoittensa seurassa hänen pellollaan ja vahvistanut Ruutia sanoillaan, joista on käynyt ilmi Boaksen myötätunto ja hyväntahtoisuus naista kohtaan.¹³¹ Tähän tilanteeseen on tultu sen jälkeen, kun Boas on tullut Betlehemistä katsomaan miten työt hänen pellollaan sujuvat ja huomannut Ruutin. Sadonkorjaajien esimieheltä Boas on saanut kuulla kuka – tai oikeastaan *kenen* Ruut on.¹³²

Kysymyssana paljastaa sen, minkä jo tiedämme, että naisen identiteetti patriarkalisessa yhteisössä määräytyi aina suvun miesten mukaan. Toisin sanoen Boas on kysynyt sitä, mitä sukua eli kenen tytär, sisar tai vaimo Ruut on.¹³³ Esimiehen vastaus on selkeä ja samalla toistoa ensimmäisen luvun lopusta (2:6):

וַיֵּן הַנַּעֲרָה הַנִּצֵּב עַל־הַקִּוְצִים וַיֹּאמֶר
נַעֲרָה מוֹאֲבִיתָהּ הִיא הַשֹּׁבֶה עִם־נַעֲמִי מִשִּׁדָּה מוֹאֵב

Ja palvelija, jonka tehtävänä oli valvoa sadonkorjuuta vastasi ja sanoi:
”hän on *muuan moabilainen nainen, joka tuli Noomin kanssa takaisin Moabin maalta.*

Kertojan perspektiiviä kartoitettaessa huomioitavaa tässä jakeessa on se, että lauseke ”moabilainen nainen” (נַעֲרָה מוֹאֲבִיתָהּ) ei ole määräisessä muodossa niin kuin se on vastaavanlaisessa käytössä ensimmäisen luvun lopussa.¹³⁴ Jakeessa 1:22 ”moabilainen” määrittää erisnimeä ”Ruut”, minkä vuoksi määräisyys tarvitaan. Jae 2:6 taas esittelee Ruutin nimettömänä moabilaisena, ”nuorena naisena” (נַעֲרָה)¹³⁵, yhtenä monista, jolloin epämääräinen muoto on oikeampi. Ensimmäisen luvun jae on kertojan tekstiä, kun taas jälkimmäisessä puhuja on sadonkorjaajien esimies, joka ei tunne Ruutia nimeltä eikä välttämättä ehkä sitäkään, että Ruut on Noomin miniä. Erona kertojaan ja Boakseen on se, että kyseinen esimies ei näe Ruutia yksilönä vaan määrittelee hänet nimenomaan heimotaustan, naiseuden ja iän kautta ja toiseksi myös suhteessa Noomiin. Hän on

¹³¹ Tärkeä huomio käsiteltävänä olevassa kontekstissa on Boaksen ja Ruutin välillä vaikuttava solidaarisuuden vastavuoroisuus, joka ilmenee myötätunnon (חֶסֶד) ja liittymisen (עִם־דָּבָק) vuorotteluna. Wallis, TDOT III, 1978:83. Boaksen suhtautuminen Ruutiin vertautuu JHVH:n osoittamaan laupeuteen (חֶסֶד), joka on vastine ihmisen liittymiselle (עִם־דָּבָק) Häneen. Tämä liittyminen saa alkunsa syvästä kunnioituksesta JHVH:n kanssa syntynyttä yhteyttä kohtaan. (Huom. ”liittyä”-verbin prepositio, joka eroaa Ruutin liittymisestä Boaksen palvelijoihin.)

¹³² Ks. Ruut 2:5.

¹³³ Block 2015:126.

¹³⁴ Campbell 1975:94. LXX:ssä on tässä määräinen artikkeli.

¹³⁵ Fuhs, TDOT IX, 1998:480. נַעֲרָה on aina vastakohta sanalle זָקֵנָה ja voidaan kääntää myös ”palvelija”, tosin vapaa sellainen eli omasta tahdostaan toisen palvelija.

kuullut, että tämä nuori nainen on Noomin kanssa Moabista palannut moabilainen ja tämän tiedon hän välittää Boakselle.

Vaikka seuraavassa jakeessa (2:7) ei Ruutin etnistä epiteettiä esiinnykään, otan sen silti esiin, koska se valaisee edelleen vierasmaalaisen epäkiitollista asemaa israelilaisella pellolla. Siinä esimies kertoo Boakselle miten Ruut on pyytänyt lupaa kerätä maahan pudonneita tähkiä ja on nyt ilmeisesti palaamassa kotiin? (וְהָיָה לְרֵגֶל הַבֵּית מְעֻטָּה ¹³⁷ שְׂבָתָהּ ¹³⁶ זֶה). Kohta on epäselvä, koska se on vaurioitunut.¹³⁸ Mielenkiintoinen käännös tälle konjektuuralle¹³⁹ on seuraavanlainen: ”*Tämä mies...tyttö on menossa kotiin hetkeksi*”.¹⁴⁰ Tämän mukaan kyseessä olisi tilanne, jossa esimies alkaa hämmennyksissään selityksen miehestä, joka on ahdistellut Ruutia seksuaalisesti, ja tämän vuoksi Ruut olisi nyt palaamassa kotiin.¹⁴¹ Ajatus sopii hyvin seuraavaan jakeeseen, jossa Boas puhuttelee Ruutia vain tämän nimellä, ilman etnistä epiteettiä (וַיֹּאמֶר בְּעֵז אֶל־רוּת). Boas antaa ymmärtää, että Ruutia ei haluta erotella muista. Heti seuraavassa hetkessä Boas pyytää naista jäämään pellolle. Kehotus toistetaan Ruutille kolmesti,¹⁴² ja sen jälkeen Boas kertoo naiselle, että hän on kieltänyt palvelijoitaan koskemasta (לֹגֵעַ)¹⁴³ tähän. – Etninen epiteetti puuttuu, koska Boas / kertoja haluaa vakuuttaa Ruutille, että Boaksen pellolla hänestä huolehditaan Tooran hengessä.¹⁴⁴

Kolmannesta luvusta ei epiteettiä ”moabilainen” löydy. Ilmeinen syy on sukulaisuussuhteiden tärkeys ja niiden painottaminen etnisyyden sijaan. Noomi mieltää Ruutin osaksi perhettä ja puhuttelee tätä tyttärenään. Ruut, jota kertoja tosin nimittää poikkeuksetta Noomin miniäksi käyttäytyy puolestaan kuin tytär ja myöntyy anoppinsa suunnitelmaan, jossa on kyse sekä puolison hankkimisesta Ruutille että Elimelekin sukulinjan jatkumisesta. Boas, joka on sukua Noomille ja

¹³⁶ Maskuliininen demonstratiivipronomini.

¹³⁷ Inf. שב verbistä ישב + ”hän” (f., obj.). – Carasik (1995:493) arvelee, että kyseessä olisi vääristymä fem.-muodosta שבה, ”hän palaa” / ”hän palasi”.

¹³⁸ Holmstedtin (2010:116) mukaan tämä on kirjan huonokuntoisin kohta ja että paras ratkaisu olisi suhtautua siihen niin, että sen kielipiillinen ontuvuus on tarkoituksellista, kuin änkytystä, joka kuvastaa esimiehen hermostunutta mielenlaatua. Jakeesta tarkemmin ks. Campbellin (1975:94-96) esittämät tulkintavaihtoehdot.

¹³⁹ Vaurioituneen tekstin oletettu lukutapa.

¹⁴⁰ Carasik 1995:494. – Käännös eroaa Kirkkoraamatustamme 1933/1992, jossa se käännetään: *Vasta äsken hän hiukan levähti tuolla majassa. / Hän ei ole levännyt juuri lainkaan.* – Ronning 2000:25: *Hän on istunut vain vähän aikaa majassa.*

¹⁴¹ Ibid.

¹⁴² Ks. Ruut 2:8.

¹⁴³ Liljeqvist 2010:326. ”koskea” (seksuaalisesti), ”käydä käsiksi”.

¹⁴⁴ Ks. lähimmäisenrakkaudesta Lev. 19:34 ja Deut. 10:19.

Noomin kautta myös Ruutille esitellään tässä sukulunastajana ja sopivana puolisona, joka on valmis tehtävään, jos se hänelle suodaan.

Luvussa neljä Ruutin heimonimi esiintyy kaksi kertaa, jakeissa 4:5 ja 4:10. Kummassakin jakeessa dialogia käy Boas kaupungin portissa,¹⁴⁵ jonne hän on mennyt lunastamaan Ruutille antamaansa lupausta tämän lunastamisesta sukuun avioliiton kautta. Boaksen tulee kuitenkin ensin tarjota mahdollisuutta lähimmälle sukulunastajalle, koska asiaan liittyy myös Noomin maapalsta, jota tämä on myymässä.¹⁴⁶ Jakeessa 4:5 antaa lähimmälle sukulunastajalle tarkoituksellisesti eli toivotun lopputuloksen varmistaakseen ikään kuin varoituksen maakaupan mukana seuraavasta moabilaisesta Ruutista.¹⁴⁷ Mies kieltäytyykin ostosta, mikä viittaisi kertojan / Boaksen kannalta katsoen siihen, että Ruutia ei ole aiottukaan luovuttaa miehelle, joka torjuu hänet erilaisen etnisyyden perusteella. Tooraa tulkitaan edelleen sen sisältämän hengen, ei kirjaimen mukaan.

וַיֹּאמֶר בְּעֵז בְּיוֹם-קִנּוּתָהּ הַשְּׂדֶה מִיַּד נָעָמִי

וּמֵאֵת וּת הַמּוֹאָבִיָּה אִשְׁת־הַמָּת קִנִּיתִי לְהָקִים שָׁם-נַחֲלָתוֹ

Ja Boas sanoi: “Ostaessasi pellon Noomilta ostat sen myös *moabilaiselta Ruutilta*, kuolleen vaimolta herättääksesi kuolleen nimen hänen perintöosallaan.”

Heti tämän jälkeen seuraa puhe kaupungin vanhimpien ja kansan kuullen, jossa Boas julistaa lunastavansa sekä maan että Ruutin.¹⁴⁸ Boas esittelee Ruutin sekä kuolleen vaimona että Mahlonin vaimona, mikä viittaa leviraattiliittoon.¹⁴⁹ Ruutin identifiointi jakeissa 4:5 ja 4:10 sekä statuksen että heimonimen kautta liittyy kaupantekotilanteen edellyttämään virallisuuteen, mikä kysyy oikeudellista tarkkuutta.¹⁵⁰ Muutos aiempiin jakeisiin on siinä, että Ruutin identiteetti määritellään nyt hänen etnisen taustansa lisäksi myös suhteessa Elimelekin sukulinjaan. Tämä tehdään tavalla, joka liittää Ruutin oikeudellisesti Noomiin ja mahdollistaa sitä kautta Ruutin leviraattiliiton Boaksen kanssa.

¹⁴⁵ Ronning 1996:37. Kaupungin vanhinten istunnot pidettiin portissa, joka oli kaupungin yhteiskunnallisen ja kaupallisen elämän keskus.

¹⁴⁶ Sukulunastajan rooliin kuului olennaisesti suvun maitten lunastaminen, jos ne syystä tai toisesta olivat joutuneet myyntiin. Suvulle kuuluvat maat tuli pitää suvun hallinnassa, jotta suvun nimi säilyisi jälkipolvissa. Asia oli niin tärkeä, että sen yhteydessä säädettiin myös riemuvuodesta, jolloin maan tuli palautua takaisin alkuperäiselle suvulle. Ks. Lev. 25:25–28.

¹⁴⁷ Näin Moen Saxegaard 2008:126.

¹⁴⁸ Moen Saxegaard (2008:126) esittää, että Boas antaisi ymmärtää uhrautuvansa Ruutin tähden, mikä kuitenkin tämänkin olisi osa Boaksen tarkkaan pohdittua suunnitelmaa.

¹⁴⁹ Ks. Deut. 25:5–10.

¹⁵⁰ Hubbard 1988:255. Hubbard esittää arvion, jonka mukaan *Ruut Moabilainen* on saattanut olla se nimi, jota Ruutista betlehemiläisten keskuudessa käytettiin. Bush 1996:138. Bush kertoo, että vierasmaalaisia kutsuttiin etunimen lisäksi heimonimellä patronyymien sijaan, joita taas israelilaiset käyttivät lisänimillä (vrt. sukunimi, joka israelilaisilla käyttöön vasta myöhäiskeskialta).

וְגַם אֶת־רוּת הַמֹּאבִּיָּה אִשְׁתּוֹ מִחֶלּוֹן קִנְיָתִי לִי לְאִשָּׁה לְהַקִּים שְׂם־הַמָּת עַל־נַחֲלָתִי
וְלֹא־יִכָּרֵת שְׂם־הַמָּת מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעָר מְקוֹמוֹ עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם

Samalla olen ostanut omakseni moabilaisen Ruutin, Mahlonin vaimon
herättääkseni kuolleelle nimen hänen perintöösallaan, ettei kuolleen nimi häviäisi
hänen veljiensä joukosta eikä hänen kaupunkinsa portista.
Tämän todistajia te tänään olette.

Jakeessa 4:10 Ruut on edelleen moabilainen, mutta nyt häneen ei suhtauduta enää vierasmaalaisena. Tässä epiteetti on enää pelkkä tosiasia – Ruut on syntynyt Moabissa. Ruutin erilainen etnisyys ei määritä häntä virallisesti enää tosiasiallisena epiteettinäkään sen jälkeen, kun hän solmii avioliiton Boaksen kanssa. Tämä näkyy kertojan tavassa puhua Ruutista: tässä vaiheessa Ruut on enää pelkkä Ruut¹⁵¹ ja yhteisön naisille ”miniä, joka on parempi kuin seitsemän poikaa”¹⁵². Siirtymä pois korostuneesta etnisyydestä tapahtuu siis liiton kautta, joka muuttaa Ruutin identiteetin lopullisesti. Asimilaatiosta ei voida ehkä kuitenkaan puhua vaan paremminkin integraatiosta – Ruut muistetaan vierasmaalaisena. Tähän asiaan palaan tutkielmani viimeisissä osioissa.

4.1.3 Yhteenveto

Kertojan suhtautuminen moabilaisuuteen tulee esiin jo kirjan alussa ennen kaikkea verrokkiasetelman kautta, jossa Ruut Juudassa vertautuu israelilaisiin Moabissa. Tämä on kertojan lähtökohta, josta käsin hänen tasavertaistava ja Tooran hengen mukainen suhtautumisensa moabilaiseen Ruutiin etenee. Kerronnan edetessä Ruutin etninen alkuperä mainitaan yleensä niin, että viittaus hänet Juudan heimoon liittäviin sukulaissuhteisiin on myös läsnä. Ruutin identiteetti määritellään siis tavallisimmin sekä suhteessa Moabiin että Juudaan. Kertomuksen loppua kohden fokusointi perhesuhteisiin on tosin korostetumpaa ja mukaanottavampaa liittyen arvostukseen, jota Ruut saa osakseen.

Kertojan tapa pitää Ruutin vierasmaalaisuutta esillä alusta miltei kertomuksen loppuun asti viittaa siihen, että Ruut ainakin jossakin mielessä on ja pysyy moabilaisena, kenties hiljaisesti yhteisön jonkin osan halveksimanakin. Kertoja jättää Ruutin etnistä alkuperää korostavan epiteetin pois vasta vaiheessa, jossa Boas ottaa Ruutin vaimokseen. Ruutista tulee siis virallisesti sisäpuolinen eli pelkkä ”Ruut” vasta avioliiton myötä. Suhteessa Noomiin Ruut pysyy ”miniänä”, vaikka etninen epiteetti putoaakin pois. Kertomuksen lopussa Ruut on ”miniä,

¹⁵¹ Ruut 4:13.

¹⁵² Ruut 4:15.

joka rakastaa anoppiaan ja joka on sen vuoksi arvokkaampi tälle kuin seitsemän poikaa”.¹⁵³ Yhteisön hyväksyntä perustuu sekä Ruutin syvään kiintymykseen Noomia kohtaan että asemaan, jonka Ruut kaupungin vanhimman puolisona ja odotetun lapsen äitinä saa.

Kertojan luotsaama siirtymä pois korostuneesta etnisyydestä ja ulkopuolisuudesta yhteisön jäseneksi tapahtuu laillisesti leviraattiliiton kautta. Samalla moabilaisuus vaikuttaisi kuitenkin pysyvän, koska se muistetaan. Siksi puhuisin assimilaation sijaan integraatiosta.¹⁵⁴ Viime kädessä sisäpuolisuus syntyy kuitenkin JHVH:een liittymisen ja Hänen liitossaan pysymisen kautta, joka on sekä tärkein päähenkilöitä yhdistävä että Ruutin kirjaa jäsentävä ja määrittävä tekijä.

4.2 Ruutin ratkaisu

Ruutin ratkaisu on osa hänen yksilöidentiteetissään tapahtuvaa muutosta, joka tapahtuu suhteessa ja joka kuuluu sen vuoksi yksilöidentiteetin sosiaaliseen puoleen. Se on kertomuksen keskeisin tapahtuma, josta kaikki oikeastaan alkaa ja jonka vuoksi Ruutin identiteetti muuttuu pysyvästi.¹⁵⁵ Missä määrin näin tapahtuu käy ilmi myöhemmin Noomin ja Boaksen tekemien valintojen yhteydessä.

Näkyväksi Ruutin ratkaisu tulee suhteessa Noomiin. Tutkimalla Ruutin ja Noomin välistä vuorovaikutusta ratkaisua koskevassa ja siihen johtavassa tekstikohdassa pyrin kartoittamaan ratkaisun merkitystä ja sen seurauksia tarkemmin. Huomioin myös tavan, jolla Noomi ja kertoja ratkaisuun suhtautuvat. Olennaista ratkaisussa on, että se aloittaa tapahtumaketjun, joka muuttaa Ruutin identiteetin ja elämän lisäksi myös Noomin ja Boaksen olosuhteet.

Ruutin ratkaisu toteutuu matkalla Moabista¹⁵⁶ Betlehemiin. Noomin miniät Orpa ja Ruut ovat kumpikin lähteneet anoppinsa kanssa kohti Juudaa. Matka kuitenkin keskeytyy todennäköisesti siksi, että Noomi haluaa miniöittensä ymmärtävän millainen elämä moabilaisnaisia Juudan maassa odottaisi. Viholliskansaan¹⁵⁷ kuuluvina heillä ei olisi kovinkaan suuria toiveita avioitua,

¹⁵³ Ruut 4:15.

¹⁵⁴ Lau (2011:101, 110) puhuu tutkimuksensa eri vaiheissa aggregaatiosta, integraatiosta, inkorporaatiosta ja assimilaatiosta.

¹⁵⁵ Vrt. Block (2015:95), joka ikään kuin ohittaa Ruutin ratkaisun käänteentekevyyden ja katsoo, että mistään sen kummemmasta ei ole kyse kuin siirtymästä yhden kansan ja jumalan vaikutuspiiristä toiseen ja tähän liittyvästä vakuutuksesta.

¹⁵⁶ Moabin maan kerrotaan sijainneen vuoristoisella alueella Jordanin toisella puolella Jerikoa vastapäätä. Ks. Num. 22:1, Deut. 32:49.

¹⁵⁷ Moabilaiset olivat historian eri aikoina israelilaisten katkeria vihollisia, jotka hakivat jopa kiirousta Israelin ylle (Num. 22). Jeremia (48:45, 1933/1992) nimittää näitä Moabin jälkeläisiä

mikä tarkoittaisi sitä, että leskeys ja köyhyys olisi heidän osanaan kuolemaan asti. Ainoa mahdollisuus olisi leviraattiavioliitto¹⁵⁸, mutta sekään ei olisi todellinen vaihtoehto, koska Noomilla ei ole enää poikia, jotka voisivat ottaa naiset puolisoikseen.¹⁵⁹ Tästä syystä Noomi kehottaa miniöitään palaamaan takaisin ”äitinsä kotiin” ja pyytää JHVH:a osoittamaan heille laupeutta (לִרְחֹם) niin kuin he ovat osoittaneet kuolleille ja anopilleen.¹⁶⁰ Naisten palkitseminen jää JHVH:n tehtäväksi, sillä Noomi ei tule olemaan enää paikalla tekemässä miniöilleen hyvää.¹⁶¹

”Äidin kotiin” viittaaminen on poikkeuksellista, sillä tavallisesti leski palasi takaisin isänsä kotiin (בֵּית־אָב).¹⁶² Sanapari on tärkeä ja toimii selkeänä käännekohtana Ruutin ratkaisussa. Moabilaiseen äitiin liittyminen ei tule enää kyseeseen, koska lupaus on annettu vain israelilaiselle äidille.¹⁶³ Fokusointi *Ruutissa* ylipäänsä naisiin miesten sijaan on tarkoituksellista, koska naiset ovat yhteisön haavoittuvimpia jäseniä erityisesti silloin, kun he ovat lapsettomia ja leskiä; Jumalan huolenpito keskittyy juuri siihen, mikä on heikkoa ja haavoittuvaa.

Noomin perustelut vakuuttavat lopulta Orpan, joka kääntyy takaisin kolmen kehotuksen jälkeen.¹⁶⁴ Jos Herran käsi on sattunut Noomiin, kuten hän miniöilleen menetyksiään kertoo,¹⁶⁵ voisiko se tarkoittaa sitä, että JHVH on hänet hylännyt? Orpa pääättelee, että tästä täytyy olla kyse, mutta Ruut pysyy uskollisena anopilleen ja suorastaan *takertuu* tähän (דָּבַק בָּ-).¹⁶⁶ Jos prepositio olisi וְ, verbin merkitys olisi laimeampi, ”pysytellä jonkun seurassa”.¹⁶⁷ Kyseinen ilmaus on siis vahva ja vertautuu voimakkuudessaan aviouskollisuuteen: samaa verbikonstruktiota käytetään miehen liittymisestä vaimoonsa.¹⁶⁸ Tästä voidaan

”melskeen miehiksi” ja ”kerskurikansaksi”, joiden pääsy JHVH:n seurakuntaan kiellettiin kokonaan heidän evätyään Israelin kansalta elämälle välttämättömän avun (Deut. 23:3–6).

¹⁵⁸ Deut. 25:5–10.

¹⁵⁹ Ruut 1:11–13.

¹⁶⁰ Ruut 1:8. – Noomille on selvää, että JHVH:n toiminta-alue ei rajoitu israelilaisten maille vaan ulottuu myös muukalaisiin. Vrt. muinainen ajatus, jonka mukaan jokaisella paikkakunnalla tai maantieteellisellä alueella oli omat jumalansa. Ks. esim. Tuom. 11:24.

¹⁶¹ Zobel, TDOT V, 1986:48. Laupeuden osoittamisen odotettiin olevan vastavuoroista. Jos ihminen ei siihen itse jostain syystä kyennyt, hän saattoi pyytää JHVH:a siunaamaan toista osapuolta.

¹⁶² Ronning 2000:21.

¹⁶³ Aiheesta lisää kohdassa 4.5.3.

¹⁶⁴ Ruut 1:8, 11, 12.

¹⁶⁵ Ruut 1:13, 20, 21.

¹⁶⁶ Ruut 1:14. – Tätä verbikonstruktiota käytetään HR:ssa myös tilanteesta, jossa ihminen pitää kiinni Herran liitosta. Ks. esim. 119:31.

¹⁶⁷ Liljeqvist 2010:111.

¹⁶⁸ Gen. 2:24.

päätellä, että Ruutin ratkaisu on yhtä tärkeä ja sitova kuin päätös, joka koskisi aviopuolison valintaa.¹⁶⁹ Noomin vastaus Ruutin ratkaisuun löytyy jakeesta 1:15:

וְתֹאמֶר הַזֶּה יָשָׁבָה יְבָמָתָהּ אֶל-עַמָּהּ וְאֶל-אֶלְהֶיהָ שׁוּבִי אֶתְרִי יְבָמָתָהּ
Katso, kälysi on palannut takaisin kansansa ja jumaliensa pariin.
Palaa kälysi perässä.

Noomin kehoitus on painokas ja esiintyy tässä nyt neljännen kerran. Muukalaisena¹⁷⁰ Ruutilla ei ole mitään velvollisuuksia seurata Noomia, sillä avioliiton kautta määräytyneet sukusiteet ovat rauenneet puolison (Mahlon) kuolemaan. Orpa, joka on samaa heimoa kuin Ruut on palannut takaisin, joten eikö Ruutin tulisi tehdä samoin?¹⁷¹ Ilmeiseksi Noomin ajatuksen tekee lauseen alkava הַזֶּה-partikkeli, joka korostaa huudahdussanan jälkeen tulevaa verbiä.¹⁷² Sama verbi toistuu Ruutin kohdalla, mikä vahvistaa kysymyksen. Vaikka Noomin kehoitus onkin painokas, se ei siitä huolimatta ole käskevä, ehkä enemmänkin murheellinen.¹⁷³ Samalla Noomin kehotukset toimivat kuin koetinkivinä Ruutin ratkaisulle. Jos Ruutin päätös palata Noomin kanssa on tinkimätön, hän ei horju ratkaisussaan.

Ruutin päätöstä voidaan verrata kanaanelaisnaisen luovuttamattomuuteen hänen pyytäessään Jeesukselta apua tyttärelleen.¹⁷⁴ Vaikka Jeesus ikään kuin torjuukin naisen ensin, Hän antaa kuitenkin apunsa koeteltuaan tätä kolme kertaa.¹⁷⁵ Nainen ei luovuta, koska hän valitsee uskoa, että Israelin Jumala auttaa

¹⁶⁹ הַזֶּה-verbin käytöstä johtuen nykytutkimus on lukenut Ruutin ja Noomin suhteeseen eroottisen pohjavireen, jonka Callaham (2012:179–197) torjuu varsin perusteellisesti kartoitettuaan ko. verbin semanttista kenttää ja käyttökontekstia HR:ssa. Callahamin perusteluista mainittakoon mm. temaattinen yhteensopimattomuus tarinan kanssa, historiallinen epäuskottavuus ja seksuaalisävytteisten tulkintojen esiintymättömyys ennen postmodernismin aikaa. Ks. myös Wallis, TDOT III, 1978:81, jossa kartoitetaan verbin erilaisia käyttökonteksteja ja jossa Ruutin suhteesta Noomiin todetaan samoin, että kyseessä ei ole seksuaalistunut side vaan kahden samaa sukupuolta olevan ihmisen välinen ihmissuhde.

¹⁷⁰ Ruut on tässä tärkeässä ratkaisun vaiheessa vielä muukalainen, joka ei ole katkaissut siteitä omaan maahansa. Suvun miehet eivät naisia enää yhdistä ja Ruut ei ole vielä vannonut uskollisuudenvalaansa, joka liittää naiset uudelleen toisiinsa. Ks. tarkemmin Ramírez Kidd 1999:30.

¹⁷¹ Paulinus Nolalainen (354–431) on sanonut, että Orpa kääntyi pois uskottomuuttaan, kun taas Ruut pysyi uskollisena; ja että naisten erilaiset valinnat symbolisoivat ihmisiä, jotka etsivät joko kuolemaa tai pelastusta. Ks. ACCS, 2005:181.

¹⁷² Liljeqvist 2010:132–133.

¹⁷³ Ruut 1:13: מְרִלִי מְאֹד מִכֶּם כִּי-נִצָּצָה בִּי יְדִי הָהֵּה; *Olen paljon murheellisempi kuin te, sillä Herran käsi on sattunut minuun.*

¹⁷⁴ Ks. Matt. 15:21–28/31. – Jeesus vieraili Tyyron ja Siidonin alueella pakanoiden maaperällä, jossa juutalaisten ja pakanoiden välit olivat tulehtuneet. Alueen ihmiset saivat nähdä Israelin Jumalan tekevän sitä, mihin heidän omat jumalansa eivät pystyneet ja ylistivät Häntä.

¹⁷⁵ Keener 2009:417.

myös pakanoita. Ratkaisevaa tässä on se, että Israelin viholliskansaan kuuluva nainen nöyrtyy¹⁷⁶ ja hyväksyy JHVH:n valinnan eli Israelin ensisijaisuuden.

Kanaanilaisnaisen tavoin Ruut ymmärtää, että JHVH on Jumala, jolta apu tulee ja että muita jumalia ei ole. Ruutin ymmärrys on myös se, että JHVH:a ei voi erottaa Noomin persoonasta,¹⁷⁷ että rakastaessaan ja palvellessaan Noomia hän tekee JHVH:n tahdon.¹⁷⁸ Siksi Ruutin vastaus Noomin nelivaiheiseen torjuntayritykseen on seitsenkertainen vakuutus seurata anoppia ja ottaa tämän kansa ja Jumala omakseen (1:16-17):

(אַל־תִּפְגַּעֵי־בִי לְעִזְבוֹת לְשׁוּב מֵאַחֲרַי)
כִּי אֶל־אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלַי
וּבְאֲשֶׁר תִּלְיִנִי אֶלֶיךָ
עַמִּי עַמִּי
וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי
בְּאֲשֶׁר תִּמּוּתִי אֲמוֹת
וְשֵׁם אֶקְבֹּר
כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִי וְכֹה יִסִּיף כִּי הַמָּוֶת יִפְרִיד¹⁸⁰ בֵּינִי וּבֵינֶךָ¹⁷⁹

(Älä pyydä minua jättämään sinua ja lähtemään pois sinua seuraamasta,) sillä minne sinä menet, sinne minäkin menen ja missä sinä yövyt, siellä minäkin yövyn.
Sinun kansasi on minun kansani
*ja sinun Jumalasi on minun Jumalani.*¹⁸¹
Missä sinä kuolet, siellä minäkin kuolen ja sinne minut haudataan.
Rangaiskoon JHVH minua nyt ja aina, ellei vain kuolema meitä erota.

Tämä kiintymyksen ja uskollisuuden motivoima vala, jonka miniä anopilleen ja Israelin Jumalalle vannoo vaikuttaa synnyttäen uutta todellisuutta ja identiteettiä. Ensiksikin se merkitsee täydellistä erottautumista kaikesta, mikä on

¹⁷⁶ Ylemmydentunto suhteessa Israeliin oli muiden pakanoiden ohella tunnusomaista myös moabilaisille, joita kutsuttiin mm. ”Setin pojiksi” (Num. 24:17).

¹⁷⁷ Näin myös Lau 2011:93.

¹⁷⁸ Moen Saxegaard (2008:147) arvioi Ruutin uskollisuudenvaalaa niin, että Ruut olisi sitoutunut erityisesti Noomiin eikä niinkään tämän Jumalaan. Tämä näkemys liittyy pohdintaan siitä, voisiko moabilainen ymmärtää ”JHVH:n tietä”. Sitaatti on Campbellin (1975:82), joka kuitenkin katsoo asian mahdolliseksi myös vierasmaalaiselle. Itse asiassa tämä ymmärrys on todiste siitä, että Ruut on ”tosi israelilainen”, sanoo Campbell.

¹⁷⁹ Holmstedt 2010:91. ”Näin JHVH tehköön minulle ja näin jatkakoon...” tarkoittaa elettä, joka seurasi valaa. Kirouksen lausujan tuli nimetä ne asiat, jotka hän toivotti ylleen siinä tapauksessa, että hän rikkoisi lupauksensa.

¹⁸⁰ הִפְרִיד בֵּין (”erottaa jstkn”; hif’il). Mm. Eskenazi & Frymer-Kensky (2011:599) mukaan verbi viittaa Abrahamin ja tämän veljenpojan Lotin muinoin tapahtuneeseen eroon toisistaan (Gen. 13:9, 11, 14), minkä Ruutin Noomiin liittymisestä alkanut integraatio Boaksen perhekuntaan korjaa.

¹⁸¹ Isidorus Sevillelainen (n.560–636) on sanonut tästä tekstikohdasta, että Ruut liittyi patriarkkojen ja profeettojen seuraan tunnustaessaan Israelin Jumalan ainoaksi todelliseksi Jumalaksi. Ks. ACCS, 2005:183.

liittänyt Ruutin Moabiin. Toiseksi valan kautta Ruut liittyy uudelleen anoppiinsa ja tämän Jumalaan tietoisena siitä, että ratkaisu on hänen oma vapaa valintansa. Ruutin identiteettiin uskollisuudenlupaus vaikuttaa niin, että tämän jälkeen Ruut ei ole enää muukalainen; Moab on jäänyt lopullisesti taakse. Miniän ja anopin suhde on nyt läheisempi kuin aikaisemmin, jolloin sukulaisuus määräytyi perheen miesten kautta.

Ruutin uskollisuus Noomia kohtaan tekee naisista yhtä sen kautta, että kumpikin sitoutuu samaan.¹⁸² Ruutin sanat kuolemankin ylittävästä sitoutumisesta viittaavat siihen, että Ruut haluaa sitoutua Noomiin myös tavalla, joka varmistaa Elimelekin sukulinjan jatkumisen, ja halu tulla haudatuksi Noomin kanssa samaan paikkaan kertoo Ruutin tarpeesta adoptoitua sukuun lopullisesti.¹⁸³ JHVH:n, Israelin Pyhän nimeen vannominen kertoo Ruutin tahtotilasta ja päätöksen lopullisuudesta.¹⁸⁴ Ruutin vakuutus Noomille on ja pysyy.

Uskollisuudenvala, jonka Ruut Noomille vannoo muistuttaa JHVH:n kansansa kanssa solmiman liiton sanamuotoa: *He ovat Minun kansani ja minä olen heidän Jumalansa*.¹⁸⁵ Sanapari ”minun Jumalani”¹⁸⁶ viittaa henkilökohtaiseen suhteeseen Israelin Jumalan kanssa. Ruut on todennäköisesti jo Noomin kautta oppinut luottamaan siihen, että JHVH välittää myös moabilaisista, onhan hän Noomin mukaan jo toiminutkin JHVH:n tahdon mukaan.¹⁸⁷ Siksi oletettavaa on myös se, että Ruut on saanut Israelin Pyhältä kutsun lähteä Noomin mukaan ja palata Juudaan yhdessä tämän kanssa.¹⁸⁸

Itse asiassa Ruutin teot, joista uskollisuudenlupaus on suurin, todistavat suhteesta Israelin Jumalaan,¹⁸⁹ joka mahdollistaa myös kutsun vastaanottamisen. Ruut valitsee Noomin kansan ja tämän Jumalan siitäkin huolimatta, että hänen leskeytensä jäisi pysyväksi.¹⁹⁰ Ruut toimii tässä siis Noomin parhaaksi, eikä

¹⁸² Ks. Aamos 3:3: *Lähtekö kaksi yhdessä kulkemaan, jos eivät ole siitä sopineet?*

¹⁸³ Fentress-Williams 2012:32–33.

¹⁸⁴ Zobel, TDOT V, 1986:52. Vannominen oli erityisen tavallista tapauksissa, joissa osapuolet kuuluivat eri heimoon ja jolloin vastavuoroisuus ei välttämättä ollut itsestäänselvää

¹⁸⁵ Ks. Jer. 32:38; myös 31:33.

¹⁸⁶ Myös Daavidilla oli henkilökohtainen suhde Jumalaansa. Ks. 2. Sam. 24:24: יהוה אֱלֹהֵי.

¹⁸⁷ Ks. Ruut 1:8: *Noomi sanoi miniöilleen: ”Olkoon Herra teille hyvä, niin kuin te olette olleet hyviä vainajiamme ja minua kohtaan.”*

¹⁸⁸ Vrt. Nielsen (1997:49), joka esittää, että Ruut jätti Moabin saamatta minkäänlaista kutsua tai lupausta JHVH:lta. Verrattuna Abrahamiin Ruut olisi siksi jopa suurempi uskonsankari kuin JHVH:lta kehotuksen lähteä maastaan saanut patriarkka.

¹⁸⁹ Ambrosius on sanonut, että Ruut pääsi Herran seurakuntaan ja hänestä tuli israelilainen sydämen, ei etnisen sukulaisuuden vuoksi ja että hänen tekonsa ovat esimerkki kansoista uskon kautta Herran seurakuntaan tuleville. Ks. ACCS, 2005:184..

¹⁹⁰ Hubbard (1988:120) toteaa, että ”Ruut luopui avioliitosta miehen kanssa omistautuakseen vanhalle naiselle – ja näin vielä miesten hallitsemassa maailmassa!” Vrt. Laato (2018:377), jonka

Noomikaan enää pyydä Ruutia kääntymään takaisin; vaikenemalla Noomi viestii, ettei hänkään halua miniäänsä hylätä. Ruutin ratkaisu on lähimmäisenrakkautta (רִחּוּן), jota on tulkittu kuitenkin myös toisin: lähimmäisen parhaaksi toimimisessa on nähty assimilaatioprosessin alkua, jota on perusteltu sillä, että Ruutin uskollisuudenvala olisi tehnyt hänet kyseisestä hetkestä lähtien oikeudellisesti israelilaiseksi.¹⁹¹

Jos tarkastellaan kirjan ensimmäisen luvun loppua, jossa Ruut ja Noomi palaavat yhdessä Betlehemiin nähdään, että kertoja nimittää Ruutia edelleen Noomin moabilaiseksi miniäksi, joten assimilaatiosta ei voi olla kyse.¹⁹² Saapuessaan Betlehemiin Ruut on oikeudellisessa mielessä vielä ulkopuolinen, sillä vierasmaalaisen naisen liittää israelilaisyhteisöön lain mukaan vain liitto israelilaisen miehen kanssa. Ja kuitenkin kertoja nostaa Ruutin yhtäläiseksi toimijaksi Noomin kanssa viittaamalla naisiin yhteisesti pronomiinilla הֵנָּה ("he")¹⁹³. Tämä viittaa Ruutin ratkaisun arvoon kertojan silmissä.

Molemmat palaavat, ja kuitenkin Noomi kokee tulleen takaisin ”tyhjänä”.¹⁹⁴ Miehet ovat poissa. He ovat tehtävänsä jo tehneet, mutta jäljellä on kuitenkin vielä Ruut, joka on jättänyt kaiken seurataksaan katkerasta murheesta kärsivää anoppiaan.¹⁹⁵ Erityisen mielenkiintoinen tässä yhteydessä on verbi, jota yhteisön reaktiosta naisten paluuseen käytetään (1:19): וַתָּהֱמוּ¹⁹⁶ כָּל־הָעִיר עָלֶיהָ, ”koko kaupunki hämmästytti/innostui heidän tulostaan/(takiaan)”.¹⁹⁷ Samaa verbiä on käytetty tilanteesta, jossa Herran liitonarkki tuotiin takaisin israelilaisten leiriin.¹⁹⁸ Naisten saapuminen on tästä päätellen todella merkittävä tapahtuma ja ennakoiti ratkaisevaa muutosta.

mukaan ”Ruut luottaa myös siihen, että Jumala jollain tavalla järjestää hänet avioliittoon Juudan maassa.”

¹⁹¹ Matthews 2006:49–54.

¹⁹² Näin myös McKinlay 1999:152, joka toteaa, että huolimatta uskollisuudenvälästä Ruut on edelleen Noomin ”moabilainen miniä”.

¹⁹³ Ruut 1:22. – (Muoto on monikon maskuliini, joka esiintyy myös muissa naisiin viittaavissa tekstikohdissa, ei tosin järjestelmällisesti.)

¹⁹⁴ Ruut 1:21. – Brenner 1983:388. Sekä nuoren että vanhemman naisen arvo israelilaisyhteisössä oli sidoksissa siihen, että nainen oli vaimo ja ennen kaikkea äiti.

¹⁹⁵ Ruut 1:18.

¹⁹⁶ הֵמוּ → הֵמָּה (nif'al in impf.).

¹⁹⁷ Ks. KR 1933/1992: *Ja kun he tulivat Beetlehemiin, joutui koko kaupunki liikkeelle heidän tähtensä, ja vaimot sanoivat: "Onko tämä Noomi?" / Heidän sinne saapuessaan nousi kaupungissa suuri hälinä...*

¹⁹⁸ Ks. 1. Sam. 4:5 (1933/1992). *Ja kun Herran liitonarkki tuli leiriin, nosti koko Israel suuren riemuhuudon, niin että maa jymisi. / Kun Herran liitonarkku saapui leiriin, israelilaiset kohottivat sellaisen riemuhuudon, että maa järjisi.*

Lukija miettii tässä vaiheessa jo Ruutin tunteita eli sitä, miten moabilainen miniä mahtaa Juudaan palaamisen kokea anopin murehtiessa ja yhteisön naisten hämmästellessä oletettavasti myös ja ehkä erityisesti Noomin vierasmaalaista seuralaista.

4.3 Ruutin näkökulma

Ruutin näkökulmassa on kyse hänen minäkuvansa eli yksilöidentiteettinsä kehittymisestä eli siitä, millainen käsitys nuorella Moabin maasta muuttaneella leskellä itsestään ja omasta arvostaan uuden sosiaalisen maailmansa ja tilanteensa keskellä on ja miten tämä käsitys kertomuksen edetessä muuttuu. Minäkuvan hahmottamisessa keskitytään sisäiseen näkökulmaan eli henkilöhahmon refleksiiviseen tietoisuuteen itsestä, joka ilmenee ajatuksissa ja tunteissa. Dialogit muodostavat vuorovaikutustilan, jossa sisäinen maailma ja suhtautuminen itseen tulevat näkyviksi, vaikkakin useimmiten epäsuorasti. Tässä osiossa tarkastelen Ruutin omia vuorosanoja ja erityisesti Ruutin itse itsestään käyttämiä nimityksiä נָכְרִיָּה, שְׂפָחָה ja אִמָּה. Vaikka Ruut ei ainakaan omissa silmissään israelilaiseksi muutu, on kuitenkin selvää, että hänen identiteettinsä kokee muutoksen.

4.3.1 Vieras ja muukalainen

Ruutin saapuessa Juudaan hän saapuu maahan, jonka keskellä hän on vieras ja muukalainen. Ja vaikka Ruut tulee Betlehemiin anoppinsa kanssa, hän tulee sinne hyvin tietoisena etnisestä taustastaan. Pellolla, jonne hän lähtee hankkimaan elantoa hänet tunnistetaan vierasmaalaiseksi viljankorjaajien esimiehen toimesta. Toisaalta myös Ruutin yhteys Noomiin tunnustetaan, onhan hän palannut tämän kanssa.¹⁹⁹ Kertomuksesta ei käy ilmi millainen Ruutin kohtaaminen viljankorjaajien esimiehen kanssa on ollut, mutta tapa, jolla Boas, pellon isäntä Ruutia hänet pellolla nähdessään puhuttelee on taltioitu (2:8):

הָלוֹא שְׂמַעְתָּ בְּתִי אֶל־תִּלְכִּי לְלֶקֶט בְּשָׂדֶה אֲחֵר וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה
וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרָתִי

Kuulehan, tyttäreni: “Älä mene poimimaan muiden pellolle *äläkä lähde pois* täältä vaan *pysytele täällä* palvelijattarieni seurassa.”

Boas aloittaa puheensa kielteiseen muotoon puetulla retorisella kysymyksellä הָלוֹא שְׂמַעְתָּ, jonka merkitys on kuitenkin painokkaan positiivinen.

¹⁹⁹ Ruut 2:6.

Lisäksi hän puhuttelee Ruutia Noomin tavoin ”tyttärekseen”. Boas pyytää Ruutia jäämään pellolleen, sillä hän ymmärtää, että naisen osuminen juuri hänen peltopalstalleen ei ole sattumaa.²⁰⁰ Boas kehottaa Ruutia liittymään myös hänen palvelijattariensa seuraan.²⁰¹ Tässä käytetään קָבַץ-verbiä, jota käytettiin jo aikaisemmin Ruutin ratkaisua kuvaavassa jakeessa Ruutin valitessa anoppinsa äidin kodin sijaan; prepositio tosin on eri, vaikkakin kertojan käyttämänä sama.²⁰²

Samassa tekstiyhteydessä Boas painottaa sitäkin, että hän on kieltänyt miehiään koskemasta Ruutiin (הָלוֹא צִוִּיתִי)²⁰³. Boas ilmoittautuu ikään kuin Ruutin suojelijaksi, koska hän on tietoinen nuoren lesken haavoittuvasta asemasta vieraalla maaperällä.²⁰⁴ Lisäksi Boas pitää huolen siitä, että Ruut saa sammuttaa janonsa Boaksen palvelijoiden täyttämistä astioista,²⁰⁵ mikä on erityinen suosionosoitus, sillä astioiden täyttäminen oli raskasta työtä. Tämä kaikki on lähimmäisenrakkautta (חֶסֶד), joka lähtee Jumalasta.²⁰⁶

Isännän yllättävään jalomielisyyteen ja myötätuntoon Ruut vastaa heittäytymällä kasvoilleen maahan kiitollisuuden ja kunnioituksen merkiksi (2:10):

וְתַפַּל עַל-פָּנֶיהָ וְתִשָּׁחֲוּ אֲרָצָהּ וְתֹאמַר אֵלָיו
מִדּוּעַ מִצָּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַפְרִינִי וְאַנְכִי נִכְרִיָּה
Ruut heittäytyi kasvoilleen, kumartui maahan asti²⁰⁷ ja sanoi hänelle:
”miksi olen saanut armon silmissäsi, niin että katsot minua suopeasti?
Olenhan muukalainen.”

Heprean ilmaisu וְהִפְרִינִי וְאַנְכִי נִכְרִיָּה on tärkeä, sillä kertoja yhdistää siinä vastakkaisen merkityksen omaavan verbin ja objektin sanaleikin avulla ja kuvaa

²⁰⁰ Vrt. Ruut 2:3 (1933): *Ja Ruutille sattui niin, että se peltopalsta oli Boaksen.* Kyseessä on todennäköisesti Ruutin ajatus kertojan välittämänä, sillä israelilaiselle mikään ei ole sattumaa, mikä ilmenee esim. Noomin vuorosanoista jakeessa 1:13.

²⁰¹ Myös Noomi neuvoo Ruutia pysyttelemään Boaksen palvelijattarien kanssa (1:22).

²⁰² Boas käyttää tässä (ja jakeessa 2:21) prepositiota עַם, kun taas kertoja käyttää prepositiota אֶת- sekä Ruutin Noomiin (1:14) että palvelijattariin (2:23) liittymisestä. Merkitysero on: ”pysytellä jkn seurassa” (עַם); ”liittyä/tarttua kiinni/’liimautua’ jhk”, ”pysyä uskollisena jllek” (-אֶת). Hienoinen kielellinen variaatio tuo pientä eroa Boaksen ja kertojan välille. Ks. myös Holmstedt 2010:121.

²⁰³ Ruut 2:9. Verbi on perfektissä, eli Boaksen sanomana asia on yhtä kuin tehty.

²⁰⁴ Ruut sijoittuu tuomareiden aikaan, jolloin väkivalta rehotti ja suojattomia naisia kohdeltiin kaltoin (ks. Tuom. 19–21). Lisäksi moabilaisten naisten ajateltiin olevan joka tapauksessa moraalittomia (ks. Num. 25:1), joten kehoitus miehille oli tarpeen.

²⁰⁵ Ruut 2:9.

²⁰⁶ Doob Sakenfeld, ABD 4, 1992:376–377. Boaksen toiminta perustuu Pyhyyslain kohtaan, joka puhuu lähimmäisenrakkaudesta muukalaista kohtaan. Ks. Lev. 19:34 ja myös Deut. 10:19, jotka pyrkivät tuomaan muukalaisen maassa syntyneiden yhteyteen kehottamalla natiiveja kohtelevaan tätä maassa syntyneen tavoin.

²⁰⁷ Verbijuuri on שָׁחַ (tässä hitpa’el, impf.). On kyse prostraatiosta, joka tehdään yleensä JHVH:n edessä palvonnan merkiksi (ks. esim. 1. Sam. 15:25), mutta näin voidaan toimia myös kunnioituksesta ihmistä kohtaan, kuten tässä. (Ks. myös Gen. 18:2. Jakeessa on kyse Abrahamista, joka kumartui maahan kolmen vieraan edessä.)

tällä tavoin Boaksen valmiutta tunnustaa Ruutin asema.²⁰⁸ Ruut itse kuitenkin käyttää itsestään nimitystä נָכְרִיָּה (“vieras”, “muukalainen”, “toiseen kansaan kuuluva”; “tuntematon”, “outo”; “vieras vaimo”).²⁰⁹ Sana viittaa aina suhteeseen,²¹⁰ eikä sitä käytetä koskaan esimerkiksi leskestä,²¹¹ joka Ruut kuitenkin on.²¹² Ruut kokee olevansa muukalainen eli yhteisön ulkopuolelle lukeutuva henkilö, jolle kukaan ei osoita mitään huomiota ja johon kukaan ei halua tunnustaa mitään suhdetta.²¹³ Sana מִצָּאָהּ בְּעֵינַי idiomirakenteessa vahvistaa tätä käsitystä, sillä sitä käytetään vain suhteista, jotka ovat sattumanvaraisia tai tilapäisiä.²¹⁴

Ruut hämmästelee saamaansa hyväksyntää eikä koe olevansa sen arvoinen siksi, että hän kokee olevansa hylätty. Boaksen osoittama hyväksyntä (לְהַכִּיר) ²¹⁵ on siis enemmän kuin tarpeen.²¹⁶ Hylätyn identiteetistä käsin toimiminen ilmenee siinä, että Ruut ei täytä נָכְרִיָּה:n tuntomerkkejä, vaikka hän itsestään tätä nimitystä käyttääkin. נָכְרִיָּה on henkilö, jonka kotipaikka on muualla, mutta Ruut on jättänyt Moabin lopullisesti ja palannut Juudaan pysyvästi.²¹⁷ נָכְרִיָּה voidaan määritellä myös suhteessa sukuun.²¹⁸ Tällöin on kyse henkilöstä, jota ei tunnusteta sukuun kuuluvaksi ja jolla ei siksi myöskään voi olla perintöosaa israelilaisten joukossa. Tässäkin totuus on kuitenkin se, että Ruut on uskollisuudenlupauksensa kautta

²⁰⁸ Ks. Laato 2018:380 kohdan suomennoksesta: ”tunnustat minut, vaikka olen tuntematon / vieras / muukalainen”; kyseisen verbin ja objektin juurikonsonantit ovat samat, נכר.

²⁰⁹ Liljeqvist 2010:339.

²¹⁰ Lang, TDOT IX, 1998:425.

²¹¹ Siquans 2009:448.

²¹² Suhteessa mieheen נָכְרִיָּה-sanaan liittyy yleisesti konnotaatio paheellisesta naisesta tai vieraasta vaimosta, joka viettelee miehen pois Viisauden tieltä. Tämä käy ehkä selvimmin ilmi Sananlaskuista, joissa sanaa käytetään synonyyminä termeille זר (”vieras”), זונה (”portto”) ja רע (”paha”). Snl. 5:20, 23:27, 6:24.

²¹³ Näin Bush 1996:129.

²¹⁴ Freedman, Lundbom, TDOT V, 1986:24–25. Tämä idiomi on enemmän kuin kielikuva ja kuvaa hyvin konkreettisesti sitä, että hyväksyvä asenne näkyy katseesta. מִצָּאָהּ on ylempiarvoisen alempiarvoiselle osoittamaa suosiota, joka voidaan suoda yhteen hetkeen tai niin pitkäksi aikaa kuin suosion osoittaja katsoo hyväksi. Clark 1993:259. מִצָּאָהּ-sanan käyttö pitää sisällään ajatuksen osapuolten välisen suhteen laadusta, joka on aina tilapäinen.

²¹⁵ Liljeqvist 2010:339, 338. Hif'ilin inf. verbistä נכר, ”tuntea”, ”tunnistaa”; ”myöntää tuntevansa”, ”hyväksyä”. Samalla verbillä on myös päinvastainen merkitys esim. nif'alissa: ”pitää vieraan näköisenä”, ”olla tunnistamatta”. נָכְרִיָּה, jossa konsonantit ovat identtiset kyseisen verbijuuren kanssa seuraa luonnollisesti jälkimmäistä merkitystä.

²¹⁶ Boaksen hyväksyntä Ruutia kohtaan on myös kertojan hyväksyntää ja ilmenee Noominkin kautta jakeessa 2:19: יְהִי מְכִינֶה בְּרִיךְ, ”olkoon siunattu se, joka tunsu sinut” (hif'il, akt. partis.).

²¹⁷ Ramírez Kidd 1999:24–28. Tämän mukaan Ruut voisi olla גֵּר (maassa asuva siirtolainen). Koska tämä nimitys viittaa kuitenkin oikeudelliseen asemaan yhteisössä, sitä käytetään vain miespuolisista siirtolaisista. Huom.: naisen asema ja identiteetti Israelin patriarkalisessa maailmassa määräytyi aina miehen, joko isän tai aviopuolison mukaan.

²¹⁸ Sasson 1995:51.

liittynyt pysyvästi Noomiin, jonka huonekuntaan hän nyt myös kuuluu.²¹⁹ Sana liitetään HR:ssa usein lisäksi epäjumalien palvontaan,²²⁰ mutta tässäkään suhteessa termi ei kuvaa Ruutia, joka on valinnut JHVH:n. Ruut ei siis enää ole JHVH:n liiton ulkopuolella vaan kuuluu jo Hänen kansaansa.

Boaksen Ruutille antamasta vastauksesta käy hyvin ilmi Ruutin tämänhetkinen identiteetti ja tämän uskollinen ja toisen parasta etsivä tapa toimia (2:11):

הָגַד הָגַד לִי כָּל אֲשֶׁר-עָשִׂיתָ אֶת-מִוְתָּךְ אַחֲרֵי מוֹת אִישִׁי
וּתְעֻזָּי אֲבִידָה וְאִמָּה וְאֶרֶץ מוֹלָדְתִּי וְתִלְכִּי אֶל-עַם אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם
Minulle on tehty perin pohjin selkoa siitä, miten olet anoppisi kanssa miehesi kuoltua menetellyt, kuinka jätit isäsi ja äitisi ja synnyinmaasi ja lähdit kansan luo, jota et aikaisemmin tuntenut.

Boaksen suosiollisuus Ruutia kohtaan nousee siitä, että hän tietää Ruutin luopuneen kaikesta huolehtiakseen Noomista. Ruut ei ole ajatellut itseään, vaikka hän olisi voinut valita toisinkin. Tämä on laupeutta ja uskollisuutta (דָּקָה), jota ei moabilaisissa ole juuri nähty. Osoittamalla hyväksyntää tätä Ruutin tekoa kohtaan Boas ikään kuin palauttaa Ruutin siihen asemaan, joka tälle kuuluu. Ruut ei ole hylätty vaan hyväksytty ja arvostettu, ja ennenkaikkea JHVH:n hyväksymä eli vanhurskauttama.²²¹ Vaikka Ruutilla ei olekaan (vielä) oikeudellista asemaa yhteisössä,²²² hänellä on oikeudellinen asema JHVH:n edessä. Boas ymmärtää, että sitä mitä Ruut on tehnyt ei voi tehdä muuten kuin JHVH:n vaikutuksesta. Ruut ei ole hylännyt israelilaista anoppiaan vaan tehnyt uskollisesti kaikkensa auttaakseen tätä. Boas ei katso Ruutin vierasmaalaisuutta vaan sitä miten tämä valitsee toimia. Siksi hän suhtautuu Ruutiin kuin omaan väkeensä, ”tunnustaen”, ”huomioiden” ja ”hyväksyen” (הִכִּיר).

Noomista huolehtiessaan Ruut on myös ikään kuin ”lainannut JHVH:lle”²²³, minkä vuoksi Boas pyytää Herraa palkitsemaan naisen.²²⁴ Itse

²¹⁹ Siquans 2009:448–449. נָכְרִיָּה ei esiinny myöskään viljankorjuusta säädettyssä jälkisäädöksessä, joka koskee muukalaista (גֵּר) ja köyhää (Lev. 23:22, 19:9) tai muukalaista (גֵּר), orpoa ja leskeä (Deut. 24:19, 20, 21). – Ramírez Kidd 1999:35-36: Jälkimmäistä vaihtoehtoa (גֵּר-orpo-leski) kutsutaan triadiksi, joka viittaa aina myös *Egypti-עַבְדֵי- formulaan* (Deut. 24:22, 1933): *Muista, että itse olit orjana Egyptin maassa.*

²²⁰ Girdlestone 1986:20.

²²¹ Boas korostaa sitä, että Ruut on tehnyt laupeuden (דָּקָה) Noomille, motiivina JHVH-usko. Sama asia voidaan sanoa myös niin, että Ruutin usko näkyy teoissa eli hän toimii kuin ”hasidi” (חֲסִיד, ”armollinen”, esim. Ps. 18:26 (ihmisestä) ja Jer. 3:12 (Jlasta); Girdlestone 1986:112). – Vrt. nykyajan hasidijuutalaiset, jotka kuuluvat ortodoksijuutalaisiin.

²²² Ruut ei ole גֵּר. Ks. alaviite 217.

²²³ Snl. 19:17 (1992): *Joka köyhää armahtaa, lainaa Herralle, ja Herra maksaa takaisin hyvän työn.* Block 2015:133.

asiassa JHVH on ainoa, joka voi korvata Ruutille hänen ratkaisuunsa sisältyneet kivut ja vaikeudet.

4.3.2 Palvelijatar

Ruutin vastaus Boakselle on hyvin arvostava. Kiittäessään Boasta tämän osoittamasta huomiosta ja huolenpidosta ja tarjouksesta lukeutua pellon isännän palvelijattariin Ruut vastaa tavalla, josta käy kuitenkin edelleen ilmi kipu vierasmaalaisuudesta – ja nöyryys. (2:13):

וַתֹּאמֶר אֲמָצָאֵחַן בְּעֵינַי אֲדֹנִי כִּי נִחְמַתִּי וְכִי דִבַּרְתָּ עָלַי לֵב שְׂפָתַי
וְאֲנִי²²⁵ לֹא אֶהְיֶה כְּאֶחָת שְׂפָתַיִךְ

Ja Ruut sanoi: herrani, olen kiitollinen siitä,²²⁶
että olet lohduttanut minua. Sanasi ovat koskettaneet palvelijattaresi sydäntä,
vaikka minusta ei koskaan tule yhdenkään palvelijattaresi veroista.²²⁷

Vaikka Ruut ymmärtääkin Boaksen hyvyiden tämän palvelijattaria kohtaan, joihin hän itsekin jo lukeutuu, ei hän ainakaan vielä tässä vaiheessa kykene edes toivomaan sitä, että hänen sosiaalinen asemansa voisi olla yhtä hyvä, tai vielä vähemmän jopa parempi kuin heidän. Ruut identifioi siis edelleen itsensä ulkopuoliseksi.²²⁸ Nimitys, jota hän tässä itsestään käyttää on שְׂפָתָהּ. Sana kuvaa palvelijattaria, joka kuuluu alimpaan mahdolliseen sosiaaliluokkaan. Termi liittyy siis mahdollisimman halpa-arvoiseen asemaan yhteisössä ja sitä käytetään erityisesti alamaisuuden osoittamiseen;²²⁹ samaa sanaa käytetään Lean ja Raakelin orjattarista Silpasta ja Bilhasta.²³⁰

Orjattaren identiteetistä käsin Ruut myös puhuttelee Boasta nimittäen tätä herraksi (אֲדֹנִי). Tämän kunnioittavan puhuttelun kautta Ruut ilmaisee olevansa

²²⁴ Ruut 2:12.

²²⁵ Holmstedtin (2010:126) mukaan persoonapronimini אֲנִי pro אֲנִי viestii alempiarvoisuutta suhteessa korkeamman statuksen omaavaan.

²²⁶ EJ 14, 1971:521. אֲמָצָאֵחַן בְּעֵינַי on idiom, jota käytetään ilmaisemaan kiitollisuutta erityisesti Genesiksessä ja Samuelin kirjoissa (Gen. 33:9; 47:25; 1. Sam. 1:18; 2. Sam. 16:4). Vrt. Moen Saxegaard (2008:137), joka kääntää lauseen optatiivissa (”Toivon, että...”). Sassonin (1995:53–54) mukaan optatiivi ei kuitenkaan ole mahdollinen, koska lauseke liittyy kahteen perfekti-muotoiseen verbiin. Tästä huolimatta Sasson tulkitsee konstruktia niin, että Ruut vihjaisi tässä haluavansa jatkossakin pysyä Boaksen suosiossa.

²²⁷ Käännös on verbin futuuri-muodon (אֶהְיֶה) mukainen. Vrt. Campbell (1975:102), joka kääntää verbimuodon preesensinä; tällöin hepr. verbimuoto olisi kuitenkin perfekti eli הָיִיתִי. Ks. Bush 1996:124–125.

²²⁸ Näin myös Moen Saxegaard 2008:137.

²²⁹ Liljeqvist 2010:541.

²³⁰ Ks. Gen. 29:24, 29.

riippuvuussuhteessa Boakseen ja jopa kuuluvansa hänelle.²³¹ Ja vaikka Ruut Boaksen palveluskuntaan liittyvästä verrokiasetelmasta käsin kokeekin itsensä vähempiarvoiseksi, hän ottaa silti vastaan lohdutuksen, jota Boas hänelle tarjoaa ja joka on itse asiassa JHVH:n liitosta kumpuavaa myötätuntoa, laupeutta ja hyvyttä (טָהוּרָה).²³² Pyytämällä JHVH:a hyvittämään Ruutille laupeuden, jota hän on Noomia kohtaan osoittanut Boas on tuonut Ruutille toivoa todellisesta muutoksesta muuten niin toivottomalta näyttävään tilanteeseen. Ymmärtäväisellä ja rakkaudellisella puheellaan Boas on tavoittanut Ruutin sydämen (לֵב)²³³, josta epätoivo alkaa myötätunnon seurauksena väistyä ja luottamus saada uudelleen sijaa. Mainitsemalla sydämen kertoja viittaa kehitykseen, jota Ruutissa syvällä sisimmässä tapahtuu.

Boas vastaa Ruutin kiitokseen antamalla tälle henkilökohtaisen kutsun aterialle (2:14). Tarvitaan vielä hieman lisää rohkaisua ja vahvistusta, jotta Ruut pääsee täysin vapaaksi etnisestä taustastaan johtuvista huonommuudentunteista ja voi ottaa vastaan kaiken sen, mitä JHVH:lla on hänelle varattuna.

גַּשׁוּ הָלֵם וְאָכְלֹת מִן־הַלֶּחֶם וְטִבַּחְתָּ פֶתַח בְּחֵמֶץ
 ”Tule tänne,²³⁵ ota leivästä ja kasta palasi hapanviiniin.”

Kun pellon isäntä kutsuu pöytään, koko väki tietää, mikä asema Ruutilla yhteisössä on. Ruut ei suinkaan ole enää vieras tai ulkopuolinen tai palvelijakaan, jolla ei ole väliä vaan leskeksi jäänyt nainen, joka on antanut uhrin luopumalla omastaan Noomin ja JHVH:n kutsun tähden. Ateria on kuin liiton ateria, johon Ruut on otettu mukaan, ja henkilökohtainen kutsu aterialle on kutsu perheeseen eli osaksi talonväkeä,²³⁶ mikä tarkoittaa sitä, että tästä lähtien Ruut on Boaksen

²³¹ Liljeqvist 2010:19.

²³² Liljeqvist 2010:334. טָהוּרָה (pi’elin perf.), ”tarjota lohdutusta”, ”puhua ystävällisesti jklle”. – Girdlestone 1986:91. Lohdutukseen sisältyy tuen ja rohkaisun antamisen lisäksi vahvistaminen, rauha ja ilo, jotka yhdessä vaikuttavat niin, että jos tarvitaan esim. ajatusten muutosta, ihminen ohjautuu uudestaan lohdutuksesta käsin.

²³³ Girdlestone 1986:65–66. Sydämeen sisältyvät motiivit, tunteet, mieltymykset, toiveet, tahtoeleämä, tavoitteet, periaatteet, ajatukset ja järki, eli sydän käsittää koko sisäisen ihmisen. Sydän on siis kaiken toiminnan lähde, mutta se ottaa myös vastaan vaikutteita niin ympäröivästä maailmasta kuin Jhaltakin.

²³⁴ Qal’in imperatiivi verbistä גַּשׁוּ, ”tulla lähelle”, ”astua lähemmäs”.

²³⁵ Lause voidaan lukea partisipatorisesti, koska miellelyhtymä on ehtoollinen eli liitonateria. Ks. Matt. 11:28: *Tulkaa minun tyköni, kaikki työtätekevät ja raskautetut, niin minä annan teille levon.*

²³⁶ Vrt. Hayes 2002:45. Hayes viittaa Riemuviuosien kirjaan (22:16), jossa varoitetaan ”kommensaalisuudesta” (yhdessä syömisestä) ja ylipäänsä ystävystymisestä pakanoiden kanssa.

suojeluksessa.²³⁷ Merkinä Ruutin sisäpuolisuudesta Boas tarjoaa hänelle paahdettuja jyviä, mikä viittaa JHVH:n liittoon – ja uhriin.²³⁸ Luopuessaan omastaan Noomin hyväksi Ruut on antanut uhriksi elämänsä, mikä on tehnyt vaikutuksen Boakseen.

Boaksen pöydässä Ruut saa syödä itsensä kylläiseksi ja jää vielä tähteeksikin (2:14):

וַתֹּאכַל וַתִּשְׂבַּע וַתֵּמָר

Ja hän söi, tuli kylläiseksi ja jätti tähteeksikin.

Kolmen vav'in ja tav'in allitteraatio korostaa Boaksen runsasta huolenpitoa Ruutista. Boas ohjeistaa väkeään, että Ruutia ei saa millään tavalla loukata tai häpäistä eli antaa ymmärtää etteikö hän kuuluisi talonväkeen. Ruutille annetaan lupa poimia myös lyhteiden välistä, ja Boas neuvoo väkeään kiskaisemaan tähkiä tähkäkimpuistakin (צִבְתִּים)²³⁹ ja jättämään ne Ruutin poimittaviksi.²⁴⁰ Boas toimii tässä paljon jalomielisemmin kuin mitä viljankorjuun jälkikorjuusta on Toorassa säädetty.²⁴¹ Toisin sanoen Ruut saa itseltään pellon isännältä luvan ylittää Toorassa kerratut rajoitukset.²⁴²

Ruutille myönnetään siis erityisasema viljankorjaajien keskuudessa. Näillä teoillaan Boas pyrkii osoittamaan sen, että Ruut on hyväksytty ja kuuluu hänen väkeensä, jossa hänellä on oma erityinen paikkansa. Osoittamalla Ruutille runsain mitoin suosiota Boas auttaa Ruutia jättämään hylätyn ja halveksitun identiteetin taakseen. Tämä tapahtuu sitä mukaa kuin Ruut rohkaistuu ottamaan paikkansa yhteisössä Boaksen suojattina. Boaksen myötätunnon, hyväksynnän ja arvostuksen vahvistamana Ruutista tulee vähitellen se Ruut, joka hän ilman vierasmaalaisuuden stigmaa onkin: JHVH:een turvaava uskollinen, turvallinen ja arvokas nuori nainen, joka haluaa auttaa ja palvella.

²³⁷ Boaksen toimintaa voidaan verrata Joonatanin tekemään ystävyysliittoon Daavidin kanssa. Liiton merkiksi Joonatan antoi Daavidille viittansa, takkinsa, miekkansa, jousensa ja vyönsä (1. Sam. 18:3–4; 20:8). Tämä tarkoitti sitä, että jos toinen joutui esim. vihollisen ahdistamaksi, toisen tulo apuun oli varma.

²³⁸ Ks. Lev. 23:14: *Älkää syökö...paahdettuja jyviä...ennen sitä päivää, jona tuotte Jumalallenne uhrilahjan.*

²³⁹ Ruut 2:16. ”Leikattu tähkäkimppu”. Ronning 2000:26: Hapax legomenon; tarkoittaa muutaman tähkäpään kimppuja, joita ei ollut vielä kiedottu lyhteiksi.

²⁴⁰ Ruut 2:15–16.

²⁴¹ Ks. esim. Lev. 19:9–10, 23:22; Deut. 24:19–21.

²⁴² Näin Laato 2018:382–383. Laato muistuttaa myös vastaavasta tilanteesta Jeesuksen elämässä, jolloin tämän opetuslapset toimivat samalla tavalla ”yli kirjoitetun” katkoessaan tähkäpäitä viljapellolla sapattina (ks. Mark. 2:23–28).

4.3.3 Perheeseen kutsuttu

Sana, jota Ruut itsestään **מַלְאָכָה** lisäksi käyttää on **מַלְאָכָה**. Kumpikin nimitys tarkoittaa periaatteessa samaa (”orjatar”, ”palvelijatar”). Tosin **מַלְאָכָה** viittaa erityisesti palvelijattareen, joka on sopiva myös vaimoksi.²⁴³ Sanaa käytetään usein palvelijattaresta, joka voi synnyttää emäntänsä puolesta siinä tapauksessa, että tämä ei itse kykene saamaan lapsia.²⁴⁴ Ajatus perustuu vanhaan käytäntöön; lisäksi palvelijattaren antoi miehelle aina vaimo.²⁴⁵

Ruut käyttää itsestään nimitystä **מַלְאָכָה** tilanteessa, jossa hän on Boaksen kanssa puimatantereella. Boasta tapaamaan Ruut on lähtenyt Noomin neuvosta, koska mies on sukulainen ja voisi lain mukaan ottaa huolehtiakseen Ruutista myös vaimon ominaisuudessa. Aikaa edellisestä dialogista Boaksen ja Ruutin välillä on kulunut noin seitsemän viikkoa.²⁴⁶ Kokemus hyväksytyksi tulemisesta ja sisäpuolisuudesta on Ruutissa vahvistunut ja minäkuva sen myötä alkanut muotoutua yhä enemmän sen mukaiseksi joksi Boas Ruutin identiteetin käsittää. Tästä ovat osoituksena Ruutin rohkeat sanat Boakselle, jotka paljastavat sen, että Ruut ei enää näe itseään torjuttuna ja mitäänsanomattomana vierasmaalaisena eikä myöskään palvelijattarena, joka on toisia huonompi tai vähäarvoisempi vaan Boaksen perheväkeen kuuluvana naisena ja palvelijana, jolla on oma nimi eli selkeä oma identiteetti ja arvo (3:9): „אֲנִי רוּת אֲמָתְךָ” Olen Ruut, palvelijattaresi.²⁴⁷

Ruut on löytänyt identiteettinsä ja paikkansa yhteisössä. Tässä vaiheessa kertomusta Ruut tietää myös sen, että Boas on hänelle sukua ja että mies voisi siksi toimia hänen sukulunastajanaan ja ottaa hänet mahdollisesti myös vaimokseen. Tämä alun perin Noomin valmistama ajatus on nyt esillä puimatantereella, jossa Ruut ajatuksen mukaisesti myös kosii Boasta. Ruut tietämällä tietää, että Boas on turvallinen: mies ei kertaakaan ole nimittänyt

²⁴³ Sasson 1995:53. – Campbellin (1975:123, 101) mukaan sanat ovat *Ruutissa* toistensa synonyymejä. Mahdollisesti kuitenkin jossakin historian vaiheessa **מַלְאָכָה** olisi tarkoittanut orjatarta, joka kuuluu sukuun/klaaniin (**מִשְׁפָּחָה**) kiinteämmin kuin muut palvelijat. (Klaani on enemmän kuin laajennettu perhe. Ks. esim. Tuom. 9:1: *Abimelek, Jerubbaalin poika, meni Sikemiin äitinsä veljien luo ja sanoi heille ja äitinsä isän koko suvulle* (**מִשְׁפָּחָה**) ...).

²⁴⁴ Ks. esim. Gen. 30:3: Raakel ja Lea antoivat kumpikin orjattarensa Jaakobille sijaissynnyttäjiksi.

²⁴⁵ Ks. Gen. 16:2: Saara antoi Abramille Haagarin, joka oli vielä tässä vaiheessa Saaran **מַלְאָכָה**. Gen. 21:13: Lapsen saatuaan Haagar oli **מַלְאָכָה**.

²⁴⁶ Sadonkorjuu kestää n. seitsemän viikkoa ja päättyy viikkojuhlaan (**חַג שִׁבְעוֹת**). Ks. esim. Deut. 16:9–12.

²⁴⁷ Ringgren, TDOT X, 1999:387. JHVH:n palvelijatar ei ole koskaan **מַלְאָכָה** vaan aina **אֲמָה**. Ks. esim. 1. Sam. 1:11.

Ruutia moabilaiseksi. Sen sijaan hän kutsuu Ruutia ”tyttäreksen”.²⁴⁸ Syy siihen, että Boas ei viittaa Ruutin etniseen taustaan voisi olla siinäkin, että Boas tietää Ruutin kuuluvan hänen sukuunsa,²⁴⁹ mutta todennäköisesti painavin vaikutin on kuitenkin Ruutin kokemus ulkopuolisuudesta ja Boaksen halu auttaa ja vahvistaa naisen identiteettiä omana itsenään ja ilman moabilaisuuden painolastia, hyväksyttynä ja arvostettuna tämän omien valintojen tähden. Ehkä tärkeintä Ruutin tunnustamisessa sisäpuoliseksi onkin juuri se, että korostamalla Ruutin laupeudentekoa Noomia kohtaan Boas ikään kuin vanhurskauttaa Ruutin myös betlehemiläisyhteisön silmissä, jossa yksikin moabilainen saatetaan kokea uhkana. Tässä Boas toimii JHVH:n tahdon mukaan – ja saa lopulta lahjana jalon vaimon.

4.4 Noomin neuvo

Ruutin henkilöhahmon muuttumisessa on keskeinen sija Noomin valinnalla, joka on verrattavissa Ruutin ratkaisuun valita Noomin parhaaksi. Noomin neuvo Ruutille tämän palattua takaisin Boaksen pellolta tähtäpäitä poimimasta perustuu luottamukseen sekä Ruutia että Boasta kohtaan ja lähtee siitä, että suunnitelma on Ruutin parhaaksi. Sen seurauksena Ruut lunastetaan Juudan sukuun ja Noomikin saa pysyvän avun.

Tarkasteluni kohteena ovat sekä Noomin neuvoon johdattava tekstiaines ja dialogit että varsinainen suunnitelma, joka kokonaisuudessaan on yksi tärkeimpiä Ruutin identiteetin muuttumista määrittäviä taitekohtia. Esitykseni on, että Noomin neuvo nousee Noomin ja Ruutin välisen suhteen vastavuoroisuudesta, joka vaikuttaa muutosta Ruutin identiteetissä tämän toimiessa Noomin ohjeiden mukaan. Pyrin osoittamaan myös sen, että Noomin suunnitelmassa on kyse todellisesta pyrkimyksestä etsiä Ruutin parasta, ei laskelmoinnista tai omaa etua tavoittelevasta yrityksestä säilyttää Elimelekin muisto jälkipolville, kuten toisinaan on esitetty.²⁵⁰ Katson lopuksi myös sitä, miten Noomin neuvo toteutuu.

²⁴⁸ Esim. Ruut 2:8, joka sisältää Boaksen ensimmäiset vuorosanat Ruutille ja jossa myös kertoja mainitsee Ruutin poikkeuksellisesti ilman etnistä epiteettiä, pelkällä henkilönimellä, ikään kuin vihjaten jo etukäteen, että myös Ruutista tulee kertojalle vielä yhtä tuttu kuin Noomista ja Boaksesta, joiden nimiin kertojan ei tarvitse liittää minkäänlaista täsmentävää epiteettiä.

²⁴⁹ Teksti ei kerro tätä suoraan, mutta näin täytyy olla, sillä Noomin edesmennyt puoliso Elimelek kuului samaan klaaniin kuin Boas (2:1), ja Boas tietää, että Ruut on Noomin ja Elimelekin vanhemman pojan leski (2:12).

²⁵⁰ Esim. Phillips 1986:7.

4.4.1 Perheen parhaaksi

Noomin suunnitelmaan johtavissa tapahtumissa on aivan aluksi tärkeää huomioida se, että kirjassa kuvataan aikaa, jolloin hallintavalta oli tuomareilla. Israelissa ei ollut vielä kuningasta,²⁵¹ vaikka pyrkimyksiä kuningasinstituution perustamiseksi olikin jo olemassa.²⁵² Maassa tunnustettiin JHVH:n kuninkuus, kuten oli tehty jo vuosisatojen ajan.²⁵³

JHVH:n kuninkuudesta tuomareiden aikana todistaa myös Noomin puoliso, betlehemiläinen Elimelek (אֵלִמֶלֶךְ) nimensä kautta, joka suomennettuna on ”Jumalani on kuningas”. Kun Elimelek sitten heti kertomuksen alussa kuolee, voidaan asia nähdä myös niin, että usko JHVH:n kuninkuuteen ja hallintavaltaan ainakin tässä Moabiin tilapäisesti asettuneessa perheessä kuolee, sillä myös Elimelekin pojat, jotka voisivat sukua jatkaa, ovat kummatkin lapsettomia ja kuolevat pian isänsä jälkeen.²⁵⁴

Sukulinjan katkeaminen on pahin onnettomuus, joka israelilaista voi kohdata.²⁵⁵ Tästä huolimatta kirjan lopusta käy selvästi ilmi se, että Elimelekin sukulinja ei sittenkään häviä vaan jatkuu, ja jopa niin, että siitä syntyy Israelin rakastetuin kuningas, jonka kanssa JHVH tekee liiton ja jonka sukujuurista nousee Israelille myös se Kuningas, jota kansatkin palvelevat.

Kertomus, joka päättyy näin valtaviin tulevaisuudenkuviin etenee traagisesta alustaan huolimatta vain siksi, että Ruut ei jätä Noomia tämän kärsimyksessä. Vastaavasti taas se, että Noomi huolehtii Ruutista auttaa miniän ulos ahdingosta, joka johtuu etnisen taustan aiheuttamasta ulkopuolisuudesta. Boakseen tutustuminen muuttaa Ruutin elämän vain siksi, että Noomi tarttuu asioiden kulkuun. Ruutin liittyminen Noomiin ja Noomin apu Ruutille on teema, joka kulkee läpi koko kirjan. Tämän vuoksi jotkut ovat ehdottaneet, että kirja olisi kertomus ystävydestä.²⁵⁶ Kertoja tähdentää kuitenkin ennenkaikkea naisten

²⁵¹ Tuom. 17:6, 18:1, 19:1, 21:25.

²⁵² Ks. Tuom. 8:22.

²⁵³ Weinfeld, TDOT II, 1975:275–279: Ajatus Jumalan kuninkuudesta ei ole syntyisin monarkian ajalta vaan se on yksi Israelin vanhimmista opinkappaleista. Tuomarien aikana heimot vastustivat maallisen kuninkaan valintaa juuri siksi, että JHVH:n katsottiin olevan Israelin todellinen kuningas. Tätä taustaa vasten maallisen kuninkaan valinta olisi ollut petos. Ks. Tuom. 8:(22)–23: ”Mutta Gideon vastasi heille: ”En minä hallitse teitä, eikä minun poikani ole hallitseva teitä; Herra on teitä hallitseva.”

²⁵⁴ Ruut 1:1–5.

²⁵⁵ Block 2015:215, 224: Tällainen tragedia merkitsi miehen nimen eli kunnian ja maineen mitätöidyksi tulemista ja hänen edustamansa sukulinjan tuhoutumista ja häviämistä sukupuusta, jolloin tuonpuoleisessakaan ei katsottu tulevaisuutta olevan.

²⁵⁶ Näin esim. Morris 1968:241.

välistä sukulaisuussuhdetta: Ruut on Noomin miniä (רֹמְמִי) ja Noomi Ruutin anoppi (תַּמְנִי).

Vaikka samat perhenimikkeet pysyvät, Ruutin suhteessa Noomiin tapahtuu muutos. Perhekunnan miesten kuoleman myötä naisten muodolliset, miesten kautta syntyneet ja määräytyneet perhesiteet päättyvät,²⁵⁷ ja naisten välille syntyy Ruutin ratkaisun seurauksena uusi, vapaaehtoisen valinnan pohjalta nouseva sukuun liittymisen side. Ruutin ratkaisu asemoi siis hänet uudella tavalla suhteessa Noomiin, ja hänen identiteettinsä muuttuu tältä osin.

Kyse on Ruutin kääntymisestä pois moabilaisen äitinsä kodista ja liittymisestä valalla vannomisen kautta Noomiin. Voidaan sanoa jopa niinkin, että Ruut on itse asettunut Noomin tyttäreksi tähän liittyessään. Noomi on israelilainen eikä voi mitenkään olettaa, että moabilainen haluaisi liittyä israelilaiseen äitihahmoon tilanteessa, jossa miesten kautta syntynyt sukuside on kuoleman vuoksi peruuttamattomasti rauennut. Tässä Ruut kuitenkin yllättää Noomin. Moabilainen miniä haluaa valitsemalla valita israelilaisen anoppinsa, tämän maan, kansan ja Jumalan. Valinnan seurauksena Ruutista tulee peruuttamattomasti osa israelilaisen anoppinsa perhettä, jonka taloudessa hän asuu ja jonka mukaan myös hänen identiteettinsä määräytyy.²⁵⁸ Noomi puolestaan suhtautuu Ruutiin kuin perheenjäseneen, josta hän on vastuussa. Moabilaisesta miniästä tulee ”tytär”²⁵⁹, jota vaalitaan ja suojellaan anopin roolin jäädessä taka-alalle, kertojan huoleksi.

Vaikka Ruut ei kertomuksessa Noomia äidikseen tai edes anopikseen kutsukaan, hän kuitenkin hyväksyy Noomin alusta asti ja kohtelee tätä arvostaen ja rakkaudellisesti. Sanapari ”äidin koti”²⁶⁰ toimiikin tässä eräänlaisena indikaattorina ylisukupolvisesta kiintymyksestä, joka naisten välillä vaikuttaa. Erityisesti se kuvaa anopin rakkaudellista asennetta miniäänsä kohtaan, perusteluna saman sanaparin esiintyminen Raamatussa vain neljä kertaa ja aina kontekstissa, jossa äidin ja tyttären suhde kuvataan rakkaudellisena ja tytärtä suojelevana.²⁶¹

²⁵⁷ Pre-eksiliin aikaisessa yhteisössä naisten yksilöidentiteetti määräytyi huonekuntien miesten mukaan.

²⁵⁸ Ks. Ruut 2:6: *Hän on se moabilainen nainen, joka palasi Noomin kanssa Moabin maasta.*

²⁵⁹ Ruut 1:11, 12, 13; 2:2, 22; 3:1, 16, 18.

²⁶⁰ Ruut 1:8.

²⁶¹ Näin Bronner 1999:188. Bronner on lukemistani kriitikoista ainoa, joka tekee tämän osuvan huomion ja Moen Saxegaard 2008:149 siteeraa häntä. Kyseiset Raamatunkohdat ovat: Ruut 1:8, Gen. 24:27, Laul.1. 3:4 ja 8:2.

”Isän kodin” puuttuessa Noomi omaksuu myös perheenpään roolin.²⁶²

Alkuun Noomin tehtäväksi lankeaa moabilaisen miniän ohjaaminen israelilaisen yhteisörakenteen mukaiseen elämään,²⁶³ sillä varsinaisiin sisäpuolisiin Ruut ei yhteisön sisällä vierasmaalaisuutensa vuoksi luonnollisestikaan lukeudu. Laillisen sisäpuolisuuden mahdollistaisi vain israelilainen sukulaismies, jolle Ruut voisi kuulua ja josta käsin tämän identiteetti ensi kädessä määräytyisi. Noomin neuvo Ruutille perustuukin juuri siihen, että israelilaisena Noomi ymmärtää israelilaisen sukulaismiehen kautta sukuun liittymisen Ruutin ainoaksi mahdollisuudeksi päästä yhteisöön sisälle ja saada siinä vakaa ja turvallinen tulevaisuus.

Sukulunastajajärjestelmä, jonka Noomi tuntee ja johon hän neuvonsa perustaa lähtee siitä sosiaaliseen perinteeseen sisältyvästä ajatuksesta, jonka mukaan jokaisen perheen tai suvun jäsenen elämä ja kohtalo on koko perheen tai suvun asia. Israelilaisen ”äidin” suunnitelma moabilaisen ”tyttären” hyväksi alkaa kehkeytyä heti sen jälkeen, kun Noomi saa kuulla, että Ruut on osunut Noomin edesmenneelle miehelle sukua olevan miehen pellolle, jossa Ruutia on kohdeltu epätavallisen hyvin. Vastauksena Ruutin kertomaan Noomi paljastaa miniälleen tämän tärkeän sukusiteen, joka on herättänyt hänessä uuden toivon (2:20):

כָּרוֹב הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר לֹא-עֶזְבֹּ ²⁶⁴ חֶסְדּוֹ אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַמָּתִים

Siunatkoon häntä Herra, joka ei ole ottanut pois armoaan eläviltä eikä kuolleilta.

קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ ²⁶⁵ מִגֵּאֲלָנוּ הוּא

Mies on meille sukua, hän on sulunastajiamme²⁶⁶.

Noomin luottamus JHVH:n uskollisuuteen ja laupeuteen (דִּקְדָּה), joka on kärsinyt hänen menetettyään kaikki perheen miespuoliset jäsenet on nyt palautumassa. Boas, pellon isäntä on tässä avainasemassa, sillä miehen suosiollisuus (דִּקְדָּה) Ruutia kohtaan on herättänyt Noomin huomaamaan, että

²⁶² Näin myös Moen Saxegaard 2008:113.

²⁶³ Viitataan tässä Israelin mieslinjaiseen yhteisörakenteeseen, joka koostui perhe-, klaani- ja heimotasosta. Ks. esim. Moen Saxegaard 2008:24–25.

²⁶⁴ עֶזְבֹּ-verbin subjektista ollaan kahta mieltä: kyseessä on joko JHVH tai Boas. Hubbard (1988:186) toteaa, että kieliopillisesti kumpikin käy mutta että yleensä tutkijat päätyvät JHVHeen subjektin ja verbin kiinteämmän yhteyden tähden. Vrt. Block (2015:145), joka perustelee kantaansa Boaksesta subjektina mm. esittämällä verrokin 2. Samuelin kirjasta 2:5 (1992; *Herra siunatkoon teitä, kun osoitte uskollisuutta herrallenne Saulille ja hautasitte hänet.*) ja esittämällä, että HR:ssa JHVH ei koskaan osoita laupeutta kuolleille. (Jälkimmäiseen liittyen ks. kuitenkin 2. Kun. 4, jossa Elisa herättää henkiin sunemilaisen naisen pojan.) – Todennäköinen selitys on, että subjektin kaksitahoisuus on tarkoituksellista ja ilmentää JHVH:n osoittaman laupeuden ja Boaksen välittämän lähimmäisenrakkauden välistä yhteyttä.

²⁶⁵ Perusmerkitys: ”mies”. Sana voi tarkoittaa myös ylhäisessä asemassa olevaa ihmistä.

²⁶⁶ Holmstedt 2010:142. Sana on yksikössä, mutta partitiivikonteksti vaatii monikon. Joissakin käsikirjoituksissa onkin monikkomuoto eli מִגֵּאֲלָנוּ.

JHVH ei ole heitä hylännyt (לֹא־עָזַב)²⁶⁷. Konkreettinen osoitus siitä, että JHVH:n käden täytyy olla tapahtumien yllä on Noomille se, että Boas on kutsunut Ruutin yhteiselle aterialle korjuuväkensä kanssa.²⁶⁸ Ateriyhteys on israelilaisten keskuudessa tärkeä veljeyteen hyväksytyksi tulemisen merkki. Ruutin suhteen se tarkoittaa sitä, että hänen asemassaan on tapahtunut perustavaa laatua oleva muutos. Hänet on hyväksytty Boaksen taholta tavalla, jonka perusteella vierasmaalainen luetaan kuin osaksi talon omaa väkeä.

Noomi uskoo, että JHVH:n hyvyys ja laupeus (רַחֲמֵי) sulkee sisäänsä myös suvun miehet, jotka ovat kuolleet ilman jälkeläistä, sillä hän tunnistaa mahdollisuuden, joka nyt on avautumassa. Elimelekin lapsettomaksi jääneen sukulinjan henkiin herääminen ja suvun nimen säilyminen sille kuuluvalla perintömaalla voisi olla mahdollista sukulunastajan avulla.²⁶⁹ Boaksen (ja Ruutin) kautta Elimelekin sukulinja voisi jatkua, koska Boas on קָרוֹב eli ”sukulainen” ja מִגֵּאֲלָנוּ²⁷⁰, ”yksi sukulunastajistamme”.²⁷¹ Erityisen tärkeää tässä on se, että קָרוֹב on sukua verbille הִקְרִיב (”tuoda uhri”, ”uhrata”)²⁷². Sukulunastukseen kuuluu aina jonkinlainen uhri eli siinä on kyse vastuuseen tarttuvan sukulaisen valinnasta auttaa heikompiosaista antamalla omastaan. Tehtävä siis maksaa aina jotakin siihen suostuvalle.²⁷³

Boas on siis potentiaalinen sukulunastaja tai ainakin yksi heistä. Kertoja tosin ei nimitä Boasta sukulunastajaksi Noomin tapaan vaan käyttää sukulaisuudesta toista sanaa. Kyseinen ilmaus esiintyy Boaksen identiteettiä määrittelevässä jakeessa (2:1):

וּלְנַעֲמִי מִיָּדַע²⁷⁴ לְאִישָׁה אִישׁ גְּבוּר חֵיל
מִמְשַׁפַּחַת אֲלִימָלֵק וְשָׁמוּ בָּעַז

²⁶⁷ Ajatus siitä, että JHVH ei hylkää kuuluu olennaisesti liittoon ja on jo Nimessä: ks. Ex. 3:14: אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה, ”minä olen se, joka olen” → יהוה, ”Hän on” / ”Hän on ja pysyy, ei jätä eikä hylkää”.

²⁶⁸ Ruut 2:14.

²⁶⁹ Ks. Num. 27:4 (1992): *Pitäisikö isämme nimen kadota hänen sukunsa keskuudesta vain sen vuoksi, ettei häneltä jäänyt poikaa?*

²⁷⁰ גֵּאֵל. Sana on luonteeltaan partisipatorinen, sillä se voi viitata sekä Jumalaan että ihmiseen; yleismerkitys ”vapauttaja”, ”lunastaja”, pelastaja”. Lunastettava voi olla sekä ihminen, maa että muu omaisuus.

²⁷¹ Lause, jossa קָרוֹב ja מִגֵּאֲלָנוּ esiintyvät muodostaa kuin peilikuvan edeltävälle lauseelle, jossa puhutaan elävistä ja kuolleista: קָרוֹב on sukulainen myös suhteessa Elimelekin perheen kuolleisiin, kun taas גֵּאֵל on sukulainen, joka huolehtii jäljelle jääneistä eli elävistä.

²⁷² Liljeqvist 2010:466–467. קָרַב, ”lähestyä” (qal) → הִקְרִיב, myös ”tuoda esiin”, ”olla lähellä / lähestymässä” (hif’il).

²⁷³ Muutoin sukulunastajan tuli täyttää seuraavat ehdot: 1) hänen tuli olla lähin verisukulainen (ks. Lev. 25:25); 2) hänen tuli olla tarpeeksi varakas kyetäkseen maksamaan lunastushinnan; 3) hänellä tuli olla halu lunastaa.

²⁷⁴ Sananmukaisesti ”tunnettu”, ”tiedetty”, verbistä יָדַע.

Noomilla on miehensä puolelta *sukulainen*, jalo ja vaikutusvaltainen mies, *Elimelekin klaanista*, nimeltään Boas.

Noomi on määritellyt Boaksen suhteessa itseensä ja Ruutiin, kun taas kertoja määrittelee Boaksen ennnenkaikkea suhteessa Elimelekiin, jonka klaaniin eli sukukuntaan Boaskin kuuluu. Boaksen yhteys Elimelekiin mainitaan kertomuksessa kahdesti, mikä korostaa asian tärkeyttä.²⁷⁵ Noomin sukulaisuussuhteesta Boakseen kertoja toteaa, että se tulee Elimelekin kautta. Nimitys, jota kertoja tästä sukulaisuudesta käyttää on מִי־ע. Ilmauksen ulkoasusta käy ilmi, että muotovariantteja on kaksi, מִי־ע ja מִי־ע. Ketiv-muoto (מִי־ע) on perusmerkitykseltään ”ystävä” tai ”tuttava”, ei siis varsinaisesti ”sukulainen”.²⁷⁶ Masoreettinen teksti antaa kuitenkin myös qere-vaihtoehdon מִי־ע, jonka arvellaan tarkoittavan verisukulaista.²⁷⁷ Tulkintaa on perusteltu sillä, että kyseinen sanamuoto esiintyy Sananlaskuissa 7:14, jossa se rinnastetaan sisareen.²⁷⁸ Edelleen on myös ketiv-muodosta esitetty, että sekin voisi viitata sukulaisuuteen syystä, että ilmauksen juuret ovat עֵי-verbissä, josta מִי־ע on pu’alin partisiippi eli ”tunnettu” (vokalisoituna מִי־ע). Tämän mukaisesti Boas ”tunnetaan”, mikä viittaisi siihen, että hänet tunnustetaan ja tunnustetaan sukuun kuuluvaksi.²⁷⁹

Epiteetti on harvinainen, ja edellä esitetystä käy ilmi miten tutkijat ovat sitä arvioineet. Sukulunastuksen kannalta oleellisinta on kuitenkin Boaksen sukulaisuus Elimelekin kanssa, ei kysymyksenasettelu, jossa pohditaan sitä onko Boas Noomille sukua vai ei. Harvinaisen epiteetin käytössä on todennäköisesti kyse siitä, että kertoja fokusoi Noomin sosiaalisessa asemassa tapahtuneeseen muutokseen, joka johtuu puolison kuolemasta ja jonka seurauksena Noomin avioliiton kautta muodostunut sukulaisuus Boaksen kanssa olisi päättynyt. Siinä tapauksessa epiteetin funktio olisi sen painottaminen, että Elimelekin klaanin

²⁷⁵ Ks. Ruut 2:1 ja 3. – Boaksen sukulaisuus Elimelekin kanssa vahvistetaan myöhemmin myös mainitsemalla Beethlehem, josta Boaskin tulee (ks. Ruut 1:1–2 ja 2:4).

²⁷⁶ Esim. Hubbard 1988:133 kääntää epiteetin sanalla ”ystävä”. Myös Moen Saxegaard 2008:164 valitsee ketiv-muodon ja samalla sukusiteen vaimentavan tulkinnan, koska hän pohtii Noomin suhdetta Boakseen ja tulkitsee sen olevan epäselvä: tekstistä ei käy ilmi miten Noomi Boaksen tuntee. Elimelekistä ja Boaksesta hän toteaa, että samaan klaaniin kuuluminen ei vielä itsessään erityisen läheisestä sukusiteestä kerro.

²⁷⁷ Block 2015:114–115 valitsee qere-muodon ja viittauksen sukulaisuuteen jakeessa 2:20 käytetyn nimityksen לְנִי קָרִיב (”läheinen sukulainen”) perusteella.

²⁷⁸ Hubbard 1988:132.

²⁷⁹ Näin Fentress-Williams 2012:53.

jäsenyys ja sen suomat edut eivät enää koskisi Noomia samalla tavalla kuin ennen eikä sukulunastustakaan voisi siksi ainakaan velvoittaa.²⁸⁰

Noomi itsekin käyttää kertojan valitsemaa ilmausta Boaksesta myöhemmin kertomuksessa. Tällöin sana on kuitenkin monikon feminiinissä,²⁸¹ koska naisia on kaksi. Sanasta käy siis ilmi se, että Boas on juuri Elimelekin kautta sukua kummallekin. Possessiivisuffiksi ilmentää sekä perheyhteyttä että Noomin rakkautta ja huolenpitoa (מִדָּוָה) ”tytärtään” kohtaan (3:2):

הֲלֹא בָעֵז מִדָּעָתָנוּ

Onhan Boas meidän *sukulaisemme*.

Viittaus Noomin sosiaalisen statuksen muutokseen suhteessa Boakseen on tärkeä siinä mielessä, että israelilaisen anopin asema betlehemiläisyhteisön keskellä ikään kuin nyt vertautuukin moabilaisen miniän aseman haavoittuvuuteen ja yhdistää naiset myös suhteessa Boakseen, heidän välillään vaikuttavan liiton ja vastavuoroisen ”äiti-tytär” -suhteen lisäksi.²⁸² Saman suvun miesten leskinä naisten ahdinko on yhteinen, vaikka Noomi onkin israelilainen ja Ruut moabilainen. Samalla epiteetti viestii siitä, että Noomikin tarvitsisi sukulunastajan. Miehen tulisi kuitenkin tulla Elimelekin klaanista, koska Elimelekin perheen miesten kuoltua Noomiin haltuun jääneen perintömaan tulisi pysyä suvun hallussa.²⁸³ Naisena Noomi itse ei voi maata omistaa tai sitä periä vaan hänen ainoa keinonsa varmistaa kiinnitys maapalaan on avioliitto, muutoin lähin miespuolinen sukulainen saisi Noomin koko omaisuuden.

Noomin suunnitelmassa on kuitenkin ja ennenkaikkea kyse Ruutin tulevaisuuden turvaamisesta. Ainoa mahdollinen avioliitto, jonka Ruut voisi solmia olisi leviraattiliitto,²⁸⁴ kuten Noomi jo kertomuksen alussa on todennut. Koska Ruutin edesmennyt puoliso kuului Elimelekin sukuun, Boas, joka kuuluu samaan klaaniin voisi tehtävään sopia. Myös Boaksen poikkeuksellisen hyväksyvä asenne Ruutia kohtaan on otollinen piirre samoin kuin Boaksen

²⁸⁰ Lau (2011:121–123) esittää, että käyttämälläan epiteetillä kertoja torjuu suoran sukulaisuuden eli kieltää kokonaan tämän mahdollisuuden. Vrt. Block (2015:116), joka huomioi Noomin sosiaalisen identiteetin muutoksen, mutta kuin ohimennen ilmeisesti siksi, että hän tähdentää sen sijaan Boaksen laillista sukulaisuutta Elimelekin kanssa.

²⁸¹ Blockin (2015:168) arvio on, että feminiinimuoto (yksikössä מִדָּעָה) on מִדָּעָה-vaihtoehdon tyylivariantti.

²⁸² Ks. Ruut 1:16–18.

²⁸³ Lev. 25:25 (1992): *Jos joku teistä köyhtyy ja joutuu myymään maataan, hänen lähin sukulaisensa on velvollinen lunastamaan sen.*

²⁸⁴ Ks. Deut. 25:5–10.

hurskas mielenlaatu. Leviraattilain tarkoitus on turvata lapsettomana kuolleen miehen nimen ja muiston säilyminen hänen perintömaallaan. Jotta tämä olisi mahdollista, sukulunastajan tulisi avioitua lesken kanssa ja saada kuolleen miehen jälkeläiseksi luettava perijä hänen kanssaan. Tässä mielessä Noomin hallussa oleva perintömaa olisi siis sekin hyvin olennainen osa Ruutia koskevien tulevaisuudensuunnitelmien onnistumista. Tämä on Noomin ajatuskuvio, jonka JHVH on hänelle antanut.²⁸⁵ Suunnitelman esteeksi voisi muodostua vain se, että Boas ei olisi tarpeeksi läheinen sukulaismies, sillä lunastusoikeus on vain lähimmällä sukulaismiehellä.²⁸⁶

Yllä esitetyn ajatuskuvion vuoksi on väitetty, että Noomi ajaisi enemmän tai vähemmän vain omaa etuaan pyrkiessään järjestämään Ruutille vakaammat olot. Tekstiin pitäytyminen ei kuitenkaan tue tällaista tulkintaa. Ensiksikin Ruut ymmärtää, että Noomi ajattelee hänen parastaan, onhan tämä omasta aloitteestaan kertonut Ruutille Boaksesta painottaen sitä, että mies on sukua heille ja yksi *heidän* sukulunastajistaan, vaikka mitään toivoa uudesta avioliitosta ei Ruutille paluumatkalle lähettäessä pitänytkään olla. Noomin Ruutille antaman neuvon johdantojakeesta löydämme lisää todisteita Noomin vilpittömyydestä (3:1):

בְּתִי הֲלֹא אֶבְרָכְשׁ-לָךְ מִנוּחַ אִשָּׁר יִיטֵב-לָךְ

Tyttäreni, tahtoisin niin löytää sinulle paikan, jossa löytäisit levon
ja jossa sinulla olisi hyvä olla.

Virkkeessä käytetään verbiä בְּרַשׁ (”etsiä”) pi’elin imperfektissä.

Tapaluokasta käy ilmi tekemisen prosessiluontoisuus. Lisäksi pi’el ilmaisee toistuvaa tai jatkuvaa tekemistä. Noomi jatkaa etsimistä kunnes löytää, eli hän ”etsii löytääkseen“. Hyvän vanhemman tavoin Noomi haluaa löytää Ruutille puolison, jonka luona tällä olisi hyvä olla.²⁸⁷ Noomi toimii siis äidin identiteetistä käsin etsiessään Ruutille avioliiton suomaa turvaa,²⁸⁸ mikä on enemmän kuin mitä Noomi itse kykenee Ruutille tarjoamaan.²⁸⁹ Retorinen kysymys Noomilt (אֲלֵךְ

²⁸⁵ Noomin saamaa ajatusta voidaan ehkä verrata Moosekseen ja hänen JHVH:ltä saamaansa taivaalliseen malliin telttamajasta. Ks. Ex. 25:9: *Tehkää telttamaja ja kaikki sen varusteet tarkoin sen mallin mukaan, jonka minä sinulle näytän.*

²⁸⁶ Ks. Lev. 25:25. (Soveltaen myös Lev. 25:48–49).

²⁸⁷ Muinaisessa Lähi-idässä oli vanhempien tehtävä etsiä lapsilleen puoliso. Ks. esim. Gen. 24:3–4 tai Tuom. 14:2.

²⁸⁸ Myös Holmstedt 2010:149 toteaa, että Noomi toimii Ruutin hyväksi, ei omaa etuaan tavoitellen.

²⁸⁹ Block 2015:173. Blockin mukaan Noomin tavoite on hankkia Ruutille turvallisemmat olot kuin mihin hän itse anopin ominaisuudessa pystyy. Holmstedt 2010:148: *relatiivilauseen verbiin יִיטֵב sisältyy epäsuora komparatiivinen vivahde, jonka mukaan ajatus olisi ”parempi kuin täällä”.*

אֶבְרָם-לְךָ, ”enkö hankkisi sinulle...”) vaientaa kaikki väitteet oman edun tavoittelusta, sillä vastaus on ilmeinen ”kyllä” ja ”totta kai”. Itse asiassa lain mukaan Noomi voisi itsekin pyrkiä avioliittoon Boaksen kanssa, olisivathan he iältäänkin yhteensopivammat, mutta vain jos Noomi ei pidä kiinni tästä oikeudestaan, voidaan Ruut lunastaa. Ja juuri näin tapahtuu.

Sana מְנוּחָה, jota tässä käytetään merkitsee lepoa, jonka voidaan tulkita liittyvän ennen kaikkea sielunrauhaan eli JHVH:n läsnäoloon.²⁹⁰ Perustelu löytyy Genesiksestä 8:9. Samaa sanaa käytetään siinä kuvaamaan paikkaa, jota Noan arkista lähtenyt kyyhkynen etsi voidakseen lepuuttaa jalkaansa. Samoin Rauhankyyhky laskeutuu vain sinne, missä se löytää ”maata” jalkojensa alle eli sinne, missä se otetaan vastaan. Ruut ei voi liittyä kehen tahansa israelilaiseen mieheen. Hän tarvitsee puolison, joka sekä hyväksyy vierasmaalaisen naisen vaimokseen että tunnustaa JHVH:n Jumalakseen valinneen moabilaisen JHVH:n kansaan kuuluvaksi. Ruut on oikeutettu uuteen alkuun, koska hän on kyyhkyn tavoin ”noussut arkkiin” yhdessä Noomin kanssa eli pelastautunut ja jättänyt Moabin ja sen epäjumalat lopullisesti taakseen.

Levon esteeksi voisi muodostua Ruutin moabilaisuus, sillä Deuteronomiumista löytyy moabilaisia (ja ammonilaisia) koskeva kielto päästä koskaan Herran kansan joukkoon.²⁹¹ Syyksi kerrotaan se, että Lotin eli moabilaisten kantaisän jälkeläiset eivät valinneet auttaa Egyptin orjuudesta vapautunutta, ilman vettä ja leipää vaeltavaa kansaa vaan pyrkivät sen sijaan kaikin voimin, jopa kiroamalla, estämään JHVH:n kansan pääsyn heille luvattuun maahan. Tuomio oli ankara, koska Lotin jälkeläiset toimivat viime kädessä Korkeimman tarkoituserien toteutumista vastaan. Tuomiotekstistä voidaan toisaalta päätellä, että jos Lotin jälkeläiset olisivat toimineet JHVH:n tahdon mukaan, heidätkin olisi voitu lukea JHVH:n kansaan. Etnisyys ei siis tuolloinkaan ollut este JHVH:lle, jos vierasmaalainen halusi tehdä Korkeimman tahdon.²⁹²

²⁹⁰ Vrt. Ruut 1:9, jossa ”levosta” käytetään sanaa מְנוּחָה. Tämä sanavariantti viittaa ennenkaikkea aviomiehen kautta tulevaan turvaan ja onneen ja sen kautta konkreettiseen ”asuinsijaan” (KR 1992) tai ”lepopaikkaan” (KR 1933). – Yleinen tulkinta Ruut-tutkijoilla on, että מְנוּחָה on מְנוּחָה–sanan synonyymi, minkä vuoksi ehdottamaani näkökulmaeroa käsitteellinen-konkreettinen ei sanojen välillä nähdä. Ks. esim. Bush 1996:147, joka tulkitsee מְנוּחָה–sanaa vain suhteessa siihen turvaan ja lepoon, jonka avioliitto naiselle israelilaisessa yhteisössä tarjoaa.

²⁹¹ Ks. Deut. 23:3–5 (1933).

²⁹² Laato 2018:381. Midrash Ruut Rabbassa painotetaan sitä, miten Boakseen liittyen Korkeimman siunaus kohdistuu juuri Ruutiin, josta tulee Messiaan esiäiti. Tulkinta liittyy erityisesti Ruutin kirjan kohtaan 2:14, jota luetaan allegorisesti; tulkinnan keskiössä on ajatus, jonka mukaan Jumalalla on valta alentaa ja ylentää ihminen.

Edellä mainittua lukutapaa vasten on helppo ymmärtää, miksi Ruut voidaan hyväksyä myös Herran seurakuntaan, ja miksi Boas hänet hyväksyy. Ruut toimii täysin päinvastoin kuin esi-isänsä. Itse asiassa Ruutin toimintaa voidaan verrata Abrahamin tapaan toimia, siihen kunnioitukseen ja palvelualltiuteen, joka on tunnusomaista itämaiselle vieraanvaraisuudelle ja jota tämä valitun kansan patriarkka osoitti niitä kolmea miestä kohtaan, jotka tulivat hänen luokseen ilmoittamaan luvatus lapsen syntymisestä.²⁹³ Samaa kunnioitusta ja palvelumieltä osoittaa Ruut Noomia kohtaan, kun hän lähtee tämän kanssa kohti tuntematonta, ei hylkää eikä jätä kaiken menettänyttä anoppiaan vaan päinvastoin helpottaa tämän paluuta palaamalla tämän kanssa. Ruutin toiminta tähtää johdomukaisesti siihen, että Noomi saa avun jokapäiväiseen elämäänsä, ja viime kädessä Ruutin uskollisuudesta nousevat valinnat vaikuttavat niin, että kummankin naisen elämä uudistuu.

4.4.2 Suuri suunnitelma

Ruutin tärkein valinta, jonka hän Juudan maassa tekee on suostua Noomin neuvoon. Suunnitelma, jossa Noomi toimii ikäänkuin JHVH:n välikappaleena,²⁹⁴ on saattaa Ruut ja Boas yhteen. Huomionarvoista koko tässä kolmannessa luvussa on se, että Ruutiin ei viitata kertaakaan henkilönimellä²⁹⁵ eikä häneen liitetä myöskään epiteettiä ”moabilainen” vaan hänestä puhutaan joko verbiin upotetun persoonapronominin avulla, ”tyttärenä”²⁹⁶, tai ”naisena” (נִשְׁאָרָה) suhteessa ”mieheen”(וְיָרָא)²⁹⁷. Varsinaisen henkilöidentiteetin häivyttäminen ja kerronnan eteenpäin vieminen miltei yksinomaan sukupuolta kuvaavien tunnusmerkkien avulla tuo esille naiseuden ja mieheyden teemaa.²⁹⁸ Toisaalta, koska etninen epiteetti puuttuu, pelkistetyllä mies-nainen -akselilla etenemisen voidaan ajatella

²⁹³ Ks. Gen. 18:1–8 (1992): *Ja Herra ilmestyi Abrahamille Mamren tammistossa...ja kun hän kohotti katseensa, hän näki kolmen miehen lähestyvän. Heti heidät nähtyään hän juoksi teltan ovelta heitä vastaan ja tervehti heitä kumartaen maahan asti. Hän sanoi: "Herrani, suothan minulle sen kunnian, ettet kulje palvelijasi ohi. Saanko tuoda teille vähän vettä, jotta voitte pestä jalkanne ja levähtää puun varjossa? Minä haen hiukan syötävää, niin että voitte virkistäytyä ennen kuin jatkatte matkaanne. Levähtääksenne te varmaan poikkesitte minun, palvelijanne luo...*

²⁹⁴ Näin mm. Block 2015:168 ja Hubbard 1988:199.

²⁹⁵ Poikkeuksena jae 3:9, jossa Ruut paljastaa itse henkilöllisyytensä Boakselle.

²⁹⁶ Ruut 3:1, 16, 18 (Noomi); 3:10, 11 (Boas).

²⁹⁷ Ks. erit. Ruut 3:8.

²⁹⁸ Sukupuoli-identiteettien korostamisen huomioi myös Hubbard 1988:195, 202. Oletettavasti asian ilmeisyyden vuoksi muut lukemani kriitikot jättävät aiheen huomiotta. Sukupuoli liittyy kuitenkin keskeisesti identiteettiin, minkä vuoksi otan asian esille.

viittaavan myös / viime kädessä ihmiseen²⁹⁹ ylipäänsä eli miehiin ja naisiin mistä tahansa maasta tai kansasta, joista jokaisen on Ruutin ja Boaksen tavoin mahdollista valita JHVH:n tahto.

Kolmannessa luvussa tehdään selväksi myös se, että *juuri nyt* (הַיְנֵה) on oikea aika. Sadonkorjuu on lopuillaan, ja juuri tänä yönä Boas viskaa ohria puimatantereella, jossa mies myös yöpyy: הַיְנֵה-הוּא וְהָ אֶת-גֶּרְן הַשְּׁעָרִים הַלַּיְלָה³⁰⁰ (3:2)³⁰¹. Ajankohta on hyvin tärkeä ja viittaa sadonkorjuun lopulla vietettyyn leikkuujuhlaan mutta myös Tooran vastaanottamisen ilojuhlaan,³⁰² mikä merkitsi aikanaan suurta muutosta ja samalla kutsua pyrkiä elämään JHVH:n säädösten mukaan. Ajankohta itsessään ennakoii jo muutosta, joka Ruutin elämään on Noomin neuvon – ja samalla JHVH:n säädösten – noudattamisen myötä tulossa. Kertoja puhuu myös vuorokaudenajasta, joka liittyy – mielenkiintoista kyllä – lunastukseen ja ennakoii Ruutille siis erityisen hyvää.³⁰³ JHVH vapautti israelilaiset muinoin Egyptin orjuudesta juuri yöllä (הַלַּיְלָה, ”tänä yönä”).³⁰⁴ Tarkka ajankohta oli keskiyö (בֶּרֶזְצִי הַלַּיְלָה), ja tarkalleen sama ilmaus löytyy myös Ruutin kirjan jakeesta 3:8 liittyen Ruutin ja Boaksen yölliseen kohtaamiseen.

Nyt on siis aika. Nyt Noomi paljastaa Ruutille suunnitelmansa, joka on kaksiosainen. Ensiksikin Ruutin tulee valmistautua Boaksen kohtaamiseen huolella ja mennä sitten alas puimatantereele, jossa Boas viskaa ohria. Toiseksi, Ruutin tulee ottaa selville paikka, johon Boas jää yöksi, odottaa kunnes mies on mennyt makuulle ja mennä sitten hänen luokseen. (3:3-4):

וְרַחֲצֵת וְסָבָת וְשָׁמַת שְׁמִלְתָּהּ³⁰⁵ עָלֶיהָ וְיָרַדְתִּי הַגֶּרְן³⁰⁶

²⁹⁹ Ks. Gen. 1:27 (1992): *Ja Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät.*

³⁰⁰ Block 2015:168. Alkutekstissä on metonymyminen (eli metaforan kaltainen) ilmaus, jonka mukaan ”puimatantereele”-sanaa käytetään kuvaamaan puimatantereen ”tuotteita” eli viskaamisen tuloksina maahan putoavia ohranjyviä.

³⁰¹ הַיְנֵה-partikkelin tärkein tehtävä tässä on viitata aikaan, jolloin on otollista toimia. Hyvin tärkeä tosin on myös paikka, ja tuleva aika, jolloin puimatantereella Juudan sydämessä nähdään Herran enkeli ja jonne Daavid pystyttää profeetan neuvon mukaan alttarin, ja aikanaan myös Daavidin poika Salomo temppelin. (Ks. 1. Aik. 21:15, 18, 28; 2. Aik. 3:1).

³⁰² Juhlaa nimitetään Raamatussa nimillä leikkuujuhla (חג הקציר, Ex. 23:16) ja viikkojuhla (חג שבועות, Deut. 10:16).

³⁰³ Huomio on Baruch Kormanin, joka on juutalainen raamatuntutkija. Hänen asiaa koskeva opetuksensa on vuodelta 2019 ja löytyy seuraavan linkin alta: <https://vimeo.com/331535024>; kirjaa ei ollut saatavilla.

³⁰⁴ Ex. 12:29.

³⁰⁵ Holmstedt 2010:152. Sanasta on myös monikollinen variantti, שְׁמִלְתִּיךְ. Selvyyttä siitä kumpi on aiempi lukutapa, yksikkö vai monikko, ei Holmstedtin mukaan ole.

³⁰⁶ Fentress-Williams 2012:53 tekee huomion kirjoitetun tekstin verbimuodosta, joka vaihtuu 2. persoonasta 1. persoonaan eli Ruutista Noomiin, mikä herättää kysymyksen siitä, kuka tekee ja

Peseydy, voitele itsesi, pukeudu asuusi³⁰⁷ ja mene alas³⁰⁸ puimatantereelle.

וַיְהִי בְּשָׁכְבוֹ וַיִּדְעַת אֶת-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב-שָׁם וּבָאת וְגִלִּית מְרַגְלֶתִי וְשָׁכַבְתִּי³¹⁰
(Ja tapahtukoon, että) Kun hän asettuu makuulle
ja olet varmistunut hänen makuupaikastaan,
mene ja paljasta hänen jalkopäänsä ja asetu siihen makaamaan.

Noomin neuvo Ruutille on rohkea mutta ei kuitenkaan säädytön.³¹¹ Se on myös ainoa tapa toimia tilanteessa, jossa perheenpää puuttuu eikä asiasta voida sopia yhteisön miesten kesken. Vaikka lakiin perustuvia velvoitteita joihin vedota ei enää entisellä tavalla olisikaan, vapaaehtoisuuteen perustuva ja JHVH:n kunnioituksesta nouseva velvoite on kuitenkin aina voimassa ja odottaa ratkaisuaan. Noomi on rojhennut tehdä suunnitelmansa, koska hän on alkanut ymmärtää, että kaikki Ruutia kohdannut hyvä – Boaksen pelloille osuminen, miehen suosiollisuus ja tämän palvelijattariin lukeutuminen – on ollut JHVH:n johdattamaa ja vaikuttamaa. Tämän vuoksi Noomi uskaltaa lähettää Ruutin Boaksen luo puimatantereelle yölliseen tapaamiseen uskoen ja odottaen parasta hyvin perustein.

Tapaamisesta riippuu paljon, ja siksi myös valmistautuminen on tärkeää. Ruut saa ohjeen peseytyä, voidella itsensä ja pukeutua asuunsa ennen puimatantereelle lähtöä. Kohtaa on verrattu israelilaisten pyhittäytymiseen kansan valmistautuessa kohtaamaan JHVH Siinailla.³¹² Varsinainen alkutekstitason yhteneväisyys jakeitten Ruut 3:3 ja Ex. 19:10 välillä löytyy kuitenkin vain sanasta שְׂמָלָה (”viitta”/”asu”), joka viitatessaan vaatekappaleeseen tarkoittaa yleensä päällysvaatetta.³¹³ Israelilaisten tuli myös *pestä* kyseinen vaatteensa, kun taas Ruutin tulee *pukeutua* siihen. Jos asiaa tarkastellaan partisipaation näkökulmasta,

mitä. Holmstedtin 2010:152-153 mukaan kyseessä on tahallinen arkaismi eli vanhentunut tai sävyltään vanhahtava verbimuoto 2. persoonassa.

³⁰⁷ KR 1933: ”pukeudu”; KR 1992: ”ota päällysviittasi”; Ronning 2000:28: ”pane viitta (juhlavaate) yllesi”. Block 2015:170, 173: ”best clothes/parhaat vaatteet”. Block lisää, että kyse ei ole tavallisesta asusta vaan jonkinlaisesta erikoisvaatteesta mutta että täsmällistä käännöstä on vaikea antaa.

³⁰⁸ Huey 1992:535. Betlehem sijaitsi kukkulalla ja puimatanner hieman alempana, kuitenkin pellon korkeimmalla kohdalla, minkä vuoksi sinne *laskeuduttiin*. Tavallisesti puimatanner oli seudun ylimmällä kohdalla ja sinne *noustiin*. LXX kääntää tämän ajatuksen mukaan. – Perimätiedon mukaan ”Paimenten keto”, joka on n. 2 km ennen Betlehemiä ja jossa paimenille ilmestyi muinoin Herran enkeli ilmoittamaan Jeesuksen syntymästä on ollut Boaksen peltoa.

³⁰⁹ Jakeen aloitus on epätavallinen ja johtuu ehkä edellisen jakeen imperatiiveista, joita verbimuoto seuraa; tavallisempi aloitus olisi וַיְהִי.

³¹⁰ Ks. tutkielman alaviite 306.

³¹¹ Laato 2018:383.

³¹² Fentress-Williams 2012:55. Ex 19:10 (1992): *Herra sanoi Moosekselle: ”Mene kansan luo ja käske kaikkien puhdistautua ja pyhittäytyä tänään ja huomenna sekä pestä viittansa (שְׂמָלָתָם).”*

³¹³ TDOT Niehr, XIV, 2004:159. – Vaatetta saatettiin käyttää myös peitteenä. Ex. 22:26–27.

sana voidaan tulkita vaivatta ei-konkreettisena ja puhua JHVH:n läsnäolon viitasta tai ehkä oikeammin ”asusta, joka on tehty JHVH:n rakkaudesta”.³¹⁴ Tämän lisäksi käsitteellisesti eli hengellisenä valmistautumisena voidaan ymmärtää myös kehoitus peseytymiseen ja itsensä voitelemiseen ennen asuun pukeutumista.

Ruut pukeutuu siis ”asuun”, joka on tehty JHVH:n rakkaudesta.³¹⁵ Boas itse vaikuttaisi vahvistavan tulkinnan viitatessaan myöhemmin – Ruutin puimatantereella jo tavattuun – tämän jaloön ja vanhurskaaseen (תִּצְטַק) tapaan toimia.³¹⁶ Konkreettisesti vaatekappaleesta sen sijaan on kyse myöhemmin kertomuksessa, jossa puhutaan jälleen Ruutin yllä olevasta liinavaatteesta tai vaipan tapaisesta (תִּצְטַק).³¹⁷ Perusteluna esitän, että puhuessaan samankaltaisista asioista eri henkilöiden suulla kertoja käyttää yleensä synonyymisluonteisia ilmauksia, mutta tässä on kyseessä sekä muodoltaan että tarkoitteeltaan kaksi selkeästi eri sanaa. Vaikka kummassakin on kyse jonkinlaisesta asusta tai vaatteesta, ensin mainittu on laadultaan käsitteellinen ja jälkimmäinen taas yksiselitteisen konkreettinen.

Puimatanner, jossa Ruutin on määrää Boas tavata yhdistetään usein kiellettyihin seksuaalisuhteisiin ja sen myötä JHVH:sta luopumiseen,³¹⁸ mutta tässä se palvelee tilana, joka tarjoaa puitteet siirtymävaiheelle Ruutin elämässä. Puimatanner-tapaamisen jälkeen Ruut on valmis liittymään Juudan sukuun. Lisäksi Ruut menee puimatantereelle tiedostaen, että hän menee sinne edustaen Noomia, eli naiset ovat tässä yhdessä. Tämän vuoksi asiassa on nähty viittaus Lotin kahteen tyttäreeseen, jotka toimivat yhdessä jatkaakseen sukua isänsä kanssa.³¹⁹ Ruut toimii kuitenkin täysin päinvastoin eli lain pohjalta, lain mukaan

³¹⁴ Kuten poikkeuksetta muutkin tutkijat, myös Fentress-Williams 2012:52 pitäytyy konkreettisessa käännöksessä ja esittää, että Ruutin valmistautumisessa olisi kyse joko lesken vaatteiden pois panemisesta tai Ruutin valmistamisesta mahdollisimman puoleensavetäväksi miehelle.

³¹⁵ Myös Block 2015:170 on vakuuttunut siitä, että kyseessä on jokin aivan ”erityinen vaatekappale”, tosin konkreettinen sellainen ja ehdottaa, että kyseessä olisi morsiamen valmistaminen. Tähän käsitykseen yhtyvät myös Fentress-Williams 2012:53 ja Holmstedt 2010:151. Ruutin appellatiivin מִינִי (”miniä”) toinen merkitys on ”morsian”, joten ajatus on mahdollinen ja ennakoisi siinä tapauksessa jo kertomuksen lopputulosta. Tosin vielä tässä vaiheessa ei tiedetä, toteutuuko Noomin toive Ruutin ja Boaksen yhteensaattamisesta. Tärkeintä tässä on kuitenkin huomata se, että ehdotus morsiamen valmistamisesta ulkoisesti, kuten tutkijat yleisesti esittävät, jättää aina toivomisen varaa, kun kyse on Raamatun kontekstista. Viitataan tässä esim. tekstikohtaan 1. Piet. 3:4-5, jossa puhutaan siitä, miten ”Saaran tyttärien” kaunistautumisen tulee olla ”katoamatonta” eli keskittyä sydämen tasolle.

³¹⁶ Ks. Ruut 3:10.

³¹⁷ Ks. Ruut 3:15 (1992): ”hartialiina”. Oma ehdotus: mahdollisesti myös päähineen kaltainen tai sellaisena käytetty liina.

³¹⁸ Ks. esim. Hoos. 9:1.

³¹⁹ Fentress-Williams 2012:54.

ja lain hengessä,³²⁰ minkä vuoksi voidaan esittää, että tässä liitetään myös koko moabilainen sukuhaara takaisin Israelin yhteyteen, josta se aikanaan erosi.³²¹ Joka tapauksessa naisten yhteistoiminta saa aikaan sen, että Ruut lunastetaan Juudan sukuun.

Noomin suunnitelman jälkimmäiseen osaan eli jakeeseen 3:4 liittyy lukuisia poleemisia tulkintoja, joille tyypillistä on ajatus siitä, että Ruutin yölliseen kohtaamiseen täytyy kätkeytyä jotakin seksuaalissävytteistä.³²² Erityisesti on pohdittu kyseisen jakeen kohtaa, jossa Noomi antaa Ruutille ohjeen ”paljastaa Boaksen jalkopää” (וַיִּגְלֵת מִרְגְּלָיו) ja asettua sitten siihen makuulle. Moniselitteiseen eli seksuaalissävytteiseen tulkintaan on päädytty erityisesti siksi, että sanan מִרְגְּלוֹת on katsottu olevan kiertoilmaus ja viittaavan (miehen) sukuelimiin.³²³ Toisaalta on todettu myös, että sama sana esiintyy muualla Raamatussa vain Danielin kirjassa (10:6), jossa se rinnastetaan käsivarsiin ja viittaa yksinkertaisesti alaraajoihin (וּמִרְגְּלָיו וְרַעְתָּיו)³²⁴, jolloin seksuaalissävytteinen tulkinta ei toimi.

Edellä mainitun kaltaisille tulkinnoille on yhteistä se, että Noomin neuvo arvioidaan niissä yleisesti tarkoituksellisen monitulkintaiseksi ja siksi myös provokatiiviseksi.³²⁵ Aniharva tutkija puolustaa ennakkoluulotonta tulkintaa, ja ne jotka näin tekevät lisäävät hekin miltei poikkeuksetta oletuksen moniselitteisyydestä.³²⁶ Tämä oletus on hyvä esimerkki kreikkalaisperäisestä tulkintatraditiosta, jossa tutkijan oma ymmärrys kulttuurisidonnaisuuksineen voittaa tekstiin pitäytymisen.

³²⁰ Laato 2018:384.

³²¹ Esim. Fish 1982:435. Moabilaisen sukuhaaran Israelista eriyttämisen juuret ulottuvat Abrahamin ja Lotin eroon. Setä ja veljenpoika erosivat toisistaan (וַיִּפְרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו, Gen. 13:11), koska kummallakin oli paljon karjaa, minkä vuoksi laiduntaminen yhdessä maan vähyden vuoksi oli vaikeaa ja aiheutti riitaa. Eron kumoutuminen alkoi Ruutin, Lotin jälkeläisen liittyessä Abrahamista polveutuneeseen Noomiin ja saatettiin päätökseen, kun moabilainen Ruut lunastettiin Juudan sukuun.

³²² Näin esim. Lau 2011:131. Räikein näistä tulkinnoista on Nielsenin 1997:69, 74. Hän esittää, että verbi גלה (”paljastaa”) tarkoittaisi tässä sitä, että Ruut on riisunut itsensä alasti ja pyytää siksi Boasta levittämään viittansa hänen ylleen. Block 2015:171 toteaa kuitenkin, että tällainen käännös on epätodennäköinen siksi, että ko. verbi on tässä pi’el-muodossa ja saa tässä muodossaan aina suoran objektin, kun taas refleksiivisessä merkityksessä verbi olisi nif’alissa.

³²³ Block 2015:172. Block esittää, että sanan avoimen seksuaalinen merkitys on ylliluentaa mutta ei kiellä sanan moniselitteisyyttä. Fentress-Williamsin 2012:56 mukaan koko yöllinen kohtaaminen Ruutin ja Boaksen välillä olisi seksuaalisesti hyvin latautunut.

³²⁴ Esim. Campbell 1975:121.

³²⁵ Näin esim. Campbell 1975:121.

³²⁶ Ks. esim. Block 2015:172. Ainoa poikkeus kirjallisista lähteistäni on Laato 2018:384, joka ymmärtää, että *Ruutin* kertojan nimenomainen tarkoitus luvussa kolme on kääntää moabilaisten naisten irstailijan maine pääläelleen kunniallisesti toimivan Ruutin avulla.

Seuraavaksi tarkastelen sitä, miten Noomin neuvo käytännössä toteutuu. Teen tämän analysoimalla puimatanner-perikooppiä ja siinä erityisesti Ruutin ja Boaksen vuorovaikutusta (3:9–11).

4.4.3 Tooran taikaa

Noomi tuntee lain ja on tehnyt suunnitelmansa sen mukaan. Ruut puolestaan lupaa tehdä kaiken, mitä Noomi hänelle sanoo, ja näin myös tapahtuu.³²⁷ Ruut menee alas puimatantereelle, etsiytyy Boaksen nukahdettua tämän makuupaikalle, paljastaa Boaksen jalkopään ja asettuu makaamaan.³²⁸ Tulee puoliyö, lunastuksen aika,³²⁹ ja Boas herää (3:8):

וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְכֹּת וַהֲנֶה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מִרְגְּלָתוֹ
Puoliyön saapuessa mies *pelästyi hereille* ja kääntyi,
ja *katso*, hänen jalkopäässään makasi nainen.

Verbi, jota Boaksen heräämisestä tässä käytetään on hyvin voimakas, חָרַד (”vapista pelosta”, ”joutua kauhun valtaan”)³³⁰. Danielin kirjassa samaa sanajuurta oleva substantiivi liittyy ilmestykseen, joka herättää ”suurta pelkoa”.³³¹ Esran ja Jesajan kirjassa puolestaan puhutaan niistä, joilla on ”arka tunto” JHVH:n sanan edessä.³³² Boaksesta tiedämme, että hän on mies, joka ei suhtaudu kevyesti JHVH:n säädöksiin vaan päinvastoin noudattaa niitä, ei kuitenkaan pakosta vaan omasta halustaan, mikä näkyy hänen arvostavassa ja rakkaudellisessa tavassaan (חֶסֶד) toimia. Jos kyse on luonnollisesta säikähdyksestä, pelästyminen on voimakas.³³³

Jo seitsemän viikkoa on kulunut siitä, kun Noomi ja Ruut palasivat Moabin maasta Betlehemiin. Koko tämän ajan Ruut on tehnyt työtä Boaksen pelloilla ja pysynyt yhdessä Boaksen työntekijöiden kanssa sadonkorjuun loppuun

³²⁷ Ruut 3:5–6.

³²⁸ Ruut 3:7.

³²⁹ Korman 2019. Vrt. Laato 2018:383, jonka mukaan yö seemiläisessä kulttuurissa on ollut perinteisesti aikaa, jolloin on voinut tapahtua kamalia asioita. Laato ottaa esimerkin psalmista 91:1–2,5.

³³⁰ Ks. tarkemmin Baumann, TDOT V, 1986:170.

³³¹ Dan. 10:7: חָרַדָה גְּדֹלָה.

³³² Esra 10:3: הַחֲרָדִים אֶל־דְּבָרוֹ; Jes. 66:5: הַחֲרָדִים אֶל־דְּבָרוֹ. – Tänä päivänä puhutaan *haredi*juutalaisista, jotka ovat Tooraa kaikkein tiukimmin tulkitsevia ortodoksijuutalaisia.

³³³ Laato (2018:383) arvelee, että kyseessä on toisen ihmisen läsnäolon tajuamisesta johtuva luonnollinen säikähdyks. Fentress-Williams (2012:56) puhuu ”mystisestä säikähdyksestä”, jota käytettäisiin tässä kuitenkin vain kirjallisena tehokeinona viittaamassa siihen, mitä ei tunneta.

asti, kuten mies on häntä kehottanut.³³⁴ Noomi puolestaan on kaiken aikaa seurannut vierestä tilanteen kehittymistä ja huomannut, että Boas ei aio toimia. Aikaa odottaa ei enää ole, sillä sadonkorjuu on päättynyt eivätkä Ruut ja Boas enää tapaa miehen pellolla. Noomi ymmärtää, että nyt on viimeinen hetki toimia, ja Ruut seuraa Noomin ohjeita. Tämän seurauksena Boas on nyt tilanteessa, jossa hän säikähtyneenä hapuilee ympärilleen³³⁵ ja huomaa naisen makuupaikallaan.

Tässä on koko kertomuksen tärkein käännekohta. Kyseinen lause alkaakin הַיָּהּ-partikkelilla, joka korostaa tekstikohdan merkityksellisyyttä. Verbi on partisiippimuodossa (שֹׁכֵבָה, "makaava") ilmentäen progressiivista aspektia, joka yhdessä הַיָּהּ-partikkelin kanssa ohjaa lukijaa katsomaan asiaa Boaksen näkökulmasta.³³⁶ Kaikessa hämmentävyydessään tilanne on selvä. Jalkopään paljastaminen on merkki Boakselle siitä, että hän on jättänyt täyttämättä käskyn.³³⁷ Jos sukulunastaja kieltäytyi jatkamasta kuolleen veljensä sukua eikä suostunut naimaan tämän leskeä, naisen tuli riisua kenkä miehen jalasta ja sylkäistä tätä kasvoihin.³³⁸ Ruut on toiminut Noomin neuvon mukaan ja ikään kuin riisunut kengän Boaksen jalasta paljastaessaan tämän jalkopään.³³⁹ Tällä eleellä Ruut on kertonut Boakselle minkä käskyn tämä on jättänyt huomiotta.³⁴⁰ Samalla Ruut on ilmaissut olevansa lapseton leski, jolla ei ole poikaa eikä hänen kuolleella puolisoillaan siksi myöskään perijää,³⁴¹ ja että asia tulisi nyt korjata.³⁴²

Vaikka Tooran asettamat ehdot periaatteessa ovatkin moabilaisia naisia vastaan,³⁴³ niitä ei voida soveltaa Ruutiin, koska hän kuuluu Noomin huonekuntaan ja toimii yksimielisesti tämän kanssa JHVH:n säädösten mukaan. Ruutin "sukulaisuus" Boasin kanssa perustuu Noomin kanssa valan kautta solmittuun liittoon,³⁴⁴ ja tältä pohjalta Ruut Boasta lähestyykin, puhutellen miestä

³³⁴ Ruut 2:8–9, 23.

³³⁵ Ruut 3:8 (1992). לפת-verbistä nif'al פָּתַח (kons.impf.yks.3.m.), "kumartua tunnustelemaan, hapuilla ympärilleen".

³³⁶ Holmstedt 2010:160.

³³⁷ Korman 2019.

³³⁸ Deut. 25:9.

³³⁹ Korman 2019.

³⁴⁰ Ibid.

³⁴¹ Ibid.

³⁴² Lisään Kormanin ajatuksiin sen, että vaikka Ruut vetoaakin lakiin, kyseessä ei ole syytös eikä moite vaan Ruutin asenne Boasta kohtaan on kunnioittava ja arvostava. Tämän saa aikaan JHVH:n rakkaus, joka Ruutia ympäröi. Ehkä Ruut pitää jopa kiinni syrjään vetämänsä viitan liepeestä tai tupsusta ollakseen Boaksen herätessä valmis osoittamaan aivan konkreettisesti mitä Boas voi tehdä korjatakseen erehdyksensä. (Viitataan tässä jo kertomuksessa eteenpäin jakeeseen 3:9: *Levitä viittäsi lieve palvelijattaresi yli, sillä sinä olet sukulunastaja.*)

³⁴³ Ks. Deut. 23:4–6.

³⁴⁴ Ks. Ruut 2:20.

sukulunastajaksi³⁴⁵. Nimitys on oikea, vaikka tämä etupäässä maan lunastamiseen liittyvä termi onkin herättänyt enemmän tai vähemmän hämmennystä tässä tekstiyhteydessä.³⁴⁶ Noomin ja Ruutin välillä vaikuttavan liiton tähden naiset ovat yksikkö ja Noomi se, jonka kautta Ruut voidaan mieltää sukulaiseksi Juudan maassa. Ruutia koskevien toimien tulee siis lain mukaan liittyä Noomiin ja toteutua Noomin kautta ollakseen päteviä.

Suunnitelma voi onnistua vain, kun naiset toimivat yhdessä, yksikkönä. Noomi, joka tuntee itsensä vaimon osaan ja lapsen hankkimiseen jo liian vanhaksi,³⁴⁷ on siirtänyt perillisen hankkimisen velvollisuuden lapsettomalle miniälleen Ruutille. Ajatus perustuu vanhaan käytäntöön palvelijattaresta, joka seurasi vaimon mukana ja jonka vaimo saattoi antaa miehelleen sijaissyntyjäjäksi hedelmättömyyden varalta.³⁴⁸ Ruutin asema tosin on siinä mielessä erilainen, että hän on Noomin miniä, ei palvelijatar, ja tämän vuoksi myös vapaa kieltäytymään. Ruut kuitenkin valitsee anopin neuvon mukaan.³⁴⁹

Kun Ruut menee puimatantereelle, hän menee sinne pyytämään Boakselta apua ensi kädessä Noomille ja Noomin kautta. Tämä ilmenee siinä, että Ruut ei niinkään lähesty Boasta mahdollisena puolisona vaan nimittää tätä ennenkaikkea sukulunastajaksi (לִנְשִׁי), joka voi turvata myös Noomin tulevaisuuden. Lähimmän sukulaisen ensimmäinen tehtävä oli perintömaan pysyttäminen suvussa.³⁵⁰ Sukulunastajan oli kuitenkin huolehdittava myös lapsettomasta leskestä eli mentävä naimisiin ja saatava lapsi kuolleelle tämän kanssa, jotta kuolleen nimi ja muisto eläisivät edelleen tämän perintöosalla.³⁵¹ Sukulinjan jatkuminen on Ruutin tavoite, ja jotta se toteutuisi, Ruutin on leviraattilain mukaan mentävä naimisiin jonkun sukuun kuuluvan kanssa.³⁵² Boas Ruutin teknisenä³⁵³ sukulaisena voisi

³⁴⁵ Ruut 3:9.

³⁴⁶ Block (2015:181) toteaa, että avioliiton yhdistäminen sukulunastajan rooliin esiintyy heprealaisessa Raamatussa vain tässä kohtaa (Ruut 3:9). Blockin mielestä leviraattilakiin vetoaminen olisi ollut odotetumpaa. Holmstedt (2010:169) epäilee, että kysymyksessä olisi sukulunastukseen ja leviraattilakiin liittyvien säädösten yhteensovittaminen tavalla, joka sopii juonenkuljetukseen. Vaikutena Holmstedtillä on Boaksen sukulunastusroolin soveltaminen Ruutiin, kun lunastettava maa kuuluu Noomille tai oikeammin tämän edesmenneelle puolisolalle. – Vastaavanlaisia tai samansuuntaisia kyseenalaistettavia tulkintoja asiaan liittyen löytyy lukuisia.

³⁴⁷ Ruut 1:12.

³⁴⁸ Kitchen 2003:325. Gen. 30:3–13. Samaan tapaan toimivat myös Raakel ja Lea, joista kumpikin antoi oman orjattarensa (הַשִּׁפְטָה/הָאֲמָה) Jaakobille lasten hankkimistarkoituksessa.

³⁴⁹ Ruut valitsee tässä jo toisen kerran Noomin parhaaksi. Ensimmäinen valinta liittyi jakeissa 1:16–17 kuvattuun uskollisuudenvalaan.

³⁵⁰ Laki maan lunastuksesta (Lev.25:25).

³⁵¹ Laki leviraattiavioliitosta (Deut. 25:5–10).

³⁵² Laato (2018:375–376) tekee tässä tärkeän huomion liittyen *Ruutin* jakeeseen 1:13. Miehensä ja poikansa menettäneenä Noomi viittaa siinä leviraattilakiin ja esittää miniöilleen Orpalle ja Ruutille retorisen kysymyksen koskien hyvin epätodennäköistä tilannetta, jossa hän saisi vielä vanhana

ottaa tehtävän vastaan levittämällä syrjään vedetyn viitanliepeensä Ruutin ylle (3:9):

פְּרָשָׁתְךָ כִּנְפֶיךָ עַל־אַמְתֶּךָ כִּי גֵאֵל³⁵⁴ אָתָּה
Levitä viittasi lieve palvelijattaresi yli, sillä sinä olet sukulunastaja.

Ruutin sanat Boakselle ovat kuin toistoa siunauksesta, jonka Boas on kertomuksen alkumetreillä Ruutin ylle lausunut.³⁵⁵ Kertoja viittaa tässä siihen, että Ruut pyytää Boasta toimimaan oman siunauksensa täytäntöönpanijana. Boaksen viitanlieve (כנף) on siis sekä symboli että merkki JHVH:n siipien (כנפים) suojasta.³⁵⁶

Kyse on viitasta, jonka jokaisessa kulmassa on tupsu muistuttamassa Herran käskyistä ja niiden noudattamisesta.³⁵⁷ Ruut toisin sanoen haastaa Boasta toimimaan Tooran säädösten mukaan. Perusteluksi Ruut esittää sen, että Boas on sukulunastaja, jonka velvollisuuksiin kuuluu huolehtia myös lapsettomaksi jääneen sukulinjan jatkumisesta. Vetoamalla lakiin Ruut etsii JHVH:n tahtoa, ei irstailua.³⁵⁸ Boas ymmärtää tämän ja vastaa (3:10-11):

בְּרוּכָה אַתְּ לַהֲנֹה בְּתִי הִיטַבְתָּ חֶסֶדְךָ הָאֲחֵרֹן מִן־הָרִאשׁוֹן
לְבִלְתִּי־לָקֵחַ אֲחֵרִי הַבְּחוּרִים אֶם־דֵּל וְאֶם־עֲשִׂירִי
”Herra siunatkoon sinua, tyttäreni. Tämä sinun jälkimmäinen laupeudentekosi on vielä vaikuttavampi kuin ensimmäinen, koska et ole tavoitellut nuoria miehiä, et köyhiä etkä rikkaita.”

וְעַתָּה בְּתִי אֶל־תִּירָאִי כֹל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ
Ja nyt, tyttäreni, älä pelkää. Teen sinulle kaiken mitä minulle sanot.

Jos Ruut olisi valinnut itse tai etsinyt seksiä, hän olisi tavoitellut nuorta miesseuraa, minkä Boaskin vanhemapana miehenä toteaa. Sen sijaan Ruut valitsee Noomin neuvon mukaan ja kuolleen puolisonsa Mahlonin, Noomin pojan

miehen ja poikia: *Heitäkö te odottaisitte, kunnes he olisivat kasvaneet? Heidätkö vuokseen kieltäytyisitte / pidättäytyisitte menemästä naimisiin* (תַּעֲגִנָּה)? (Käännös Ronning 2000:22). Tämän nif’alin imperfektissä olevan verbimuodon juuri on עָגַן, ”estää menemästä uusiin naimisiin”. Sana on hapax legomenon heprealaisessa Raamatussa. – Erityisen mielenkiintoinen se on siinä mielessä, että se ikään kuin jo ennakoii sitä, millainen Ruutin tilanne Juudan maassa siellä sovellettavien lakien mukaan tulee olemaan – yhtä ainutlaatuinen ja erikoinen kuin itse sanakin.

³⁵³ Ts. sääntöjen mukaisena.

³⁵⁴ Girdlestone 1986:118–119. גֵאֵל eli sukulunastaja, johon liittyy aina ajatus jonkinasteisesta suhteesta tai liittoutumisesta lunastettavan kanssa.

³⁵⁵ Ruut 2:12; kuten Ronning 2000:26: *Herra palkitkoon sinulle tekosi. Olkoon palkkasi täydellinen Herralta, Israelin Jumalalta, jonka siipien (כִּנְפָיו) alle olet tullut turvaan.*

³⁵⁶ Viitan liepeen levittäminen naisen yli oli symbolinen ele avioliittoon ja samalla suojelukseen ottamisesta. Vrt. Hes. 16:8.

³⁵⁷ Ks. Num. 15:39.

³⁵⁸ Näin myös Laato 2018:385.

puolesta.³⁵⁹ Ruutin mielessä on Elimelekistä lähteneen sukulinjan jatkuminen. Tämä on Ruutin jälkimmäinen uskollisen sukurakkauden (תִּקְוָה) osoitus Noomia kohtaan³⁶⁰ ja vastaus Noomin suunnitelmaan, joka on tehty miniän parhaaksi. Kumpikin naisista etsii JHVH:n tahdon mukaan toisen parasta ja toimii samalla koko suvun parhaaksi. Lisäksi toimimalla yhdessä kumpikin valitsee viime kädessä niin, että JHVH:n, Israelin Jumalan tarkoitusperät täyttyvät. Boas ymmärtää tämän ja haluaa olla mukana täyttämässä oman osansa JHVH:n suunnitelmasta.³⁶¹

Boaksen ja Ruutin puimatantereella käymästä dialogista käy ilmi myös se, että kumpikin arvostaa toistaan, mikä tämäkään ei käy yksiin irstailun tai seksuaalisen hyväksikäytön kanssa. Moabilaiset tunnettiin siitä, että he eivät halunneet arvostaa israelilaisia, mutta Ruut valitsee toisin. Ensiksikin hän tekee kaiken mitä Noomi on neuvonut häntä tekemään ja enemmänkin. Ruut ei jää odottamaan Boaksen reaktiota, kuten Noomi on neuvonut vaan lisää tämän ohjeisiin tekemällä aloitteen itse.³⁶² Pyytäessään päästä Boaksen suojiin Ruut valitsee itse. Kertojalle on tärkeää, että lukija huomaa tämän. Aloite tulee siis Ruutilta. Tässä Ruut tekee vastaavanlaisen valinnan kuin suhteessa Noomiin, johon hän liittyi valan kautta jätettyään Moabin ja sen epäjumalat. Vala on myös avioliitto, jota Ruut Boakselta pyytää.

Tärkeää on myös se, että Ruut toimii tilanteessa uudesta sisäpuolisesta identiteetistään käsin. Tähän mennessä Ruutin identiteetti on määräytynyt suhteessa edesmenneeseen puolisoon, anoppiin, synnyinpaikkaan ja Boaksen palvelijattariin (נְעֻרֹת)³⁶³, mutta nyt, vastauksena Boaksen kysymykseen, Ruut saa ensimmäisen kerran tilaisuuden esitellä itsensä omalla nimellään, tasavertaisena henkilönä ja ilman muiden määritteitä. Nimensä jälkeen Ruut liittää epiteetin אִמִּי, joka yhdistää hänet Boakseen ja jonka välitön käyttöalue on perhe

³⁵⁹ Ruut toimii tässä kuolleen miehensä puolesta, joka on kuollut ilman perijää eikä voi enää itse toimia asiantilan muuttamiseksi. Tämäkin on sukurakkautta (תִּקְוָה).

³⁶⁰ Eskenazi & Frymer-Kensky 2011:61. Eskenazi tulkitsee, että tässä olisi kyse Ruutin hyvyydestä Boasta, ei Noomia kohtaan.

³⁶¹ Korman 2019.

³⁶² Saman huomion tekevät sekä Campbell 1975:137 että Block 2015:169.

³⁶³ Liljeqvist 2004:309. Feminiinimuoto נְעֻרָה tarkoittaa nuorta naista tai palvelijatarta. Siviilisäätö voi olla naimaton, naimisissa tai leski. Sanan käyttöyhteys on Boaksen pelto ja viittaa Ruutin korjuutovereihin (נְעֻרֹת, נְעָרִים). Ks. Ruut 2:8, 21–23; 3:2.

vastakohtana työlle.³⁶⁴ Sanaan sisältyy myös erityisvivahte vaimoksi sopivasta palvelijattaresta, kuten jo aiemmin on todettu.³⁶⁵ (3:9):

אֲנִי רוּת אֲמַתְךָ

”Minä olen Ruut, palvelijattaresi.”

Lause viestii arvostusta, luottamusta ja nöyryyttä. Erityisesti nimen lausuminen kertoo luottamuksesta, jota Ruut Boasta kohtaan tuntee. Vaikka Ruutin käyttämä epiteetti ei viittaakaan sukulaissuhteeseen, viittaa se kuitenkin sisäpuolisuuteen ja Noomiin, jonka perheeseen Ruut kuuluu ja sitä kautta Boakseen liitetyksi tulemisen mahdollisuuteen.³⁶⁶ Persoonapronomi אֲנִי, jota Ruut tässä itseensä אֲנִי-pronominin sijasta soveltaa on yleinen puhuteltaessa korkeammassa sosiaalisessa asemassa olevaa henkilöä.³⁶⁷ Mielenkiintoinen huomio on myös se, että jakeessa 3:12 Boas asettaa itsensä samalle sosiaaliselle tasolle Ruutin kanssa käyttämällä hänkin itsestään persoonapronominia אֲנִי.³⁶⁸ Arvostus on molemminpuolista. Ruutin identiteetti vertautuu myös monin muin tavoin Boaksen identiteettiin korostaen kummankin yhteensopivuutta.

Boaksen arvostava asenne Ruutia kohtaan näkyy myös siinä, miten hän kutsuu Ruutia ”tyttäreksen” (בְּתִירָה)³⁶⁹. Ilmaisua on vahva ja viittaa siihen, että Boas on halukas ottamaan Ruutin vaimokseen.³⁷⁰ Saman jakeen toisessa osassa Boas nimittää Ruutia ”kunnialliseksi naiseksi” (אִשָּׁה חַיִּיל). Toteamus sulkee luonnollisesti pois kaiken seksuaalisiin myönnytyksiin viittaavan. Lisäksi ilmaus vertautuu täydellisesti kertojan Boaksesta käyttämään lausumaan (אִישׁ חַיִּיל, ”jalo mies”)³⁷¹. Kertoja haluaa mitä ilmeisimmin korostaa Ruutin ja Boaksen hyvyiden ja laupeuden (חַסְדִּים) määrittämää luonteenlaatua ja saattaa näin kummankin

³⁶⁴ Hubbard 1988:211.

³⁶⁵ Ibid.

³⁶⁶ Noomin ja Ruutin suhdetta voidaan kuvata Raakelin ja Leea kautta, jotka antoivat kumpikin Jaakobille palvelijattarensa vaimoksi. Ks. esim. Gen. 30:3: הָיָה אֲמָתִי בְלָקָה (vuorosanat Raakelin). Suoraan verrannollinen kuvaus ei tosin ole, sillä Ruut rinnastetaan Raakeliin ja Leeaan jakeessa 4:11. Noomin ja Ruutin välillä vaikuttaa liitto, joka yhdistää heidät tehden heistä eräänlaisen kahden naisen yksikön. Tästä huolimatta kummallakin on oma erityinen tehtävänsä, jota toinen ei voi toteuttaa.

³⁶⁷ Holmstedt 2010:126.

³⁶⁸ Holmstedt 2010:167. Vrt. Ruut 4:4, jossa Boas puhuu kymmenelle kaupungin vanhimpiin kuuluvalla miehelle viittaamalla itseensä persoonapronominilla אֲנִי.

³⁶⁹ Ruut 3:11. – Lau 2011:57 lukee sanaan lisävivahteen, joka viestisi Boaksen hellästä kiintymyksestä Ruutiin.

³⁷⁰ Laato 2018:385. Heprealaisen käsityksen mukaan avioliitto loi miehen ja naisen välille kiinteän sukulaissuhteen, jolloin naisesta tuli kuin ”sisar” miehelleen. Boas vanhempana miehenä käyttää nuoresta Ruutista vastaavassa mielessä ilmaisua ”tytär”.

³⁷¹ Ruut 2:1.

samalle tasolle henkilönä. Seuraus tästä on parin yhteensopivuuden korostaminen ja Ruutin ulkopuolisuuden päättymisen. Rinnastus on tärkeä erityisesti siksi, että se häivyttää näkyvistä etniset eroavuudet, vaikka Ruut edelleen moabilaista syntyperää onkin. Toinen ei ole toista huonompi eikä etnisyys määritä ihmisen arvoa. Taustalla voidaankin nähdä ajatus luomiskertomukseen liittyvästä ja jokaisen ihmisen syntyperästä riippumattomasta arvosta.

Noomin suunnitelma osuu yksiin Boaksen toiminnan kanssa vain siksi, että kaikki asianosaiset toimivat Tooran säädösten mukaan liittouuskollisuuden hengessä. Boas lupaa tehdä kaiken mitä Ruut on häneltä pyytänyt,³⁷² sillä hän tietää tämän pyynnön oikeutetuksi ja JHVH:n tahdon mukaiseksi. Kaikki kolme päähenkilöä haluavat antaa JHVH:n auttaa, sillä jokainen ymmärtää, että ihminen ei voi itse auttaa itseään. Ehtoja ei sanele aistillisuus vaan jokainen antaa JHVH:n antaa avun.³⁷³ Tooran ohjeisiin turvaaminen on siksi jokaiselle tärkeää ja lopputulos sen vuoksi kaikille paras mahdollinen. Viime kädessä muutoksen mahdollistaa päähenkilöiden välillä vaikuttava **תִּדְבָּר**, JHVH:sta kumpuava hyvyys ja rakkaus, joka on Tooran sydän. Suunnitelma onnistuu, mutta siihen tarvitaan Ruutin ja Noomin toiminnan lisäksi myös Boaksen panostus Tooran hengessä.

4.5 Boaksen päätös

Ruutin identiteetissä tähän mennessä tapahtunut muutos on tullut selvästi näkyviin Ruutin ja Boaksen yöllisessä tapaamisessa puimatantereella, jossa Ruut on esitellyt itsensä vaimoksi sopivana palvelijattarena. Samaan aikaan kertojan paljolti päähenkilöiden vuorosanoihin linkittyvä kuvaus on keskittynyt ohjaamaan tulkintaa tavalla, joka painottaa Ruutin ja Boaksen yhdenvertaisuutta ja yhteensopivuutta. Vaikka lukija tämän vuoksi jo vahvasti Ruutin liittymistä Juudan sukuun toivookin, ilman vakavaa jännitysmomenttia ja yllätyksellisiä käänteitä ei Moabista lähteneen naisen liittyminen Juudan sukuun kuitenkaan toteudu. Kaikki riippuu nyt Boaksesta ja siitä miten hän valitsee.

Tässä osiossa tarkastelen niitä tekstikohtia, joista ilmenee se miten Boaksen päätös saa muotoa, miten se kertomuksessa toteutuu ja millaista

³⁷² Ruut 3:11: (Boas Ruutille): *Teen sinulle kaiken mitä sanot*. Tässä on jälleen yksi esimerkki eräänlaisesta peilauksesta, jota Ruutin ja Boaksen välillä tapahtuu ja joka alleviivaa parin yhteensopivuutta. Ruut on aiemmin, jakeessa 3:5 antanut vastaavanlaisen lupauksen Noomille: *Teen kaiken mitä minulle sanot*.

³⁷³ Myös Theodoretos Kyroslainen (n.393–n.457), Kyyroksen piispa toteaa, että Noomin neuvo Ruutille ei ole moraaliton, koska sen tarkoitus on kuolleen nimen ja muiston pysyttäminen suvussa ja että Ruutin avioliitto ei perustu aistillisuuteen vaan JHVH:n johdatukseen. Ks. ACCS, 2005:187.

muutosta se Ruutin identiteetissä vaikuttaa. Kertojan näkökulmaa kartoitan vertailevan analyysin kautta: tarkastelen sitä, miten lähin sukulunastaja ja Boas kertomuksessa suhteessa toisiinsa näyttäytyvät. Kertojan suhde tekstiin on läheinen, mikä näkyy erityisesti tavassa, jolla kertoja vahvistaa Boaksen toiminnan ja valintojen oikeutuksen.

4.5.1 Lupaus

Keskeinen osuus Boaksen päätöksessä on Tooran säädöksillä, jotka liittyvät sukulunastukseen. Lain mukaan Boas ei ole lähin sukulunastaja eikä Ruut suvun ainoa leski, mikä on kaksin verroin ongelmallista, jos Boas todella haluaa Ruutin vaimokseen. Tässä tapauksessa Boakselta edellytetään, että hän konsultoi ensin varsinaista sukulunastajaa ja ottaa huomioon myös Noomin, joka on perhettä ja johon Ruut on valan kautta sitoutunut. Boaksen tulee siis lunastaa Ruutille antamansa lupaus toimimalla myös Noomin parhaaksi. Tämä ei ole Boakselle vaikeaa, sillä hän tahtoo valita niin, että kumpikin leski tulee autetuksi.³⁷⁴ Lisäksi Boaksen on löydettävä oikea tapa toimia asioidessaan lähimmän sukulunastajan kanssa. Tehtävässään Boas onnistuu vain asettaessaan Tooran ohjeet ensimmäiseksi ja toimiessaan niiden mukaan.

Boaksen Ruutille antama lupaus on osaksi verrattavissa Ruutin ratkaisuun liittyä Noomiin, sillä myös Boas vahvistaa sanansa valalla (חַיִּי-הָיָה)³⁷⁵. Boaksen vannominen viestii ehdotonta sitoutumista juhlallisen uskonvakuutuksen kautta. Boas lupaamalla lupaa lunastaa Ruutin, jos lähin sukulainen ei sitä tee. Vahvasti velvoittavasta valasta saa myös sen käsityksen, että Boas lunastaisi Ruutin mielellään.³⁷⁶ Joka tapauksessa näiden sanojen jälkeen Ruutin identiteetti ei enää koskaan ole sama (3:13):

לִינִי הַלֵּילָה וְהָיָה בְּפֶקֶר אִם-יִגְאָלָה טוֹב יִגְאָל
וְאִם-לֹא יִחַפֵּץ לִגְאָלָהּ וְגִאֲלָתִיהָ אֲנֹכִי
חַיִּי-הָיָה

³⁷⁴ Doob Sakenfeld, ABD 4, 1992:376–377. Boas toimii Tooran neuvojen mukaan osoittamalla lähimmäisenrakkautta sopivin tavoin sekä maassa syntyneelle Noomille (Lev. 19:18) että muukalaisena maahan asettuneelle Ruutille (Lev. 19:34).

³⁷⁵ Hubbard 1988:219. Boaksen käyttämä valaformeli esiintyy pääasiassa Tuomarien kirjassa ja Samuelin ja Kuningasten kirjoissa.

³⁷⁶ Block 2015:223. Block lukee kertomusta niin, että Boaksen pääasiallinen tavoite on saada Ruut vaimokseen. Vrt. kuitenkin Ruut 3:12, josta käy ilmi se, että Boas toimii tässäkin tilanteessa pääasiallisena tavoitteenaan JHVH:n tahdon noudattaminen, mikä merkitsee sitä, että hänen on tyydyttävä lähimmän sukulunastajan etuoikeuteen lunastaa Ruut sukulaismiehen niin valitessa.

Yövy tässä, ja jos hän huomenna lunastaa sinut, niin hyvä, lunastakoon.
Mutta jos lunastamisesi *ei ole hänelle mieleen*³⁷⁷, lunastan minä sinut,
niin totta kuin Herra elää.

Lupauksensa yhteydessä Boas puhuu jo etukäteen tilanteesta, jossa lähin sukulaismies ei haluaisikaan lunastaa Ruutia. Verbi, jota tahtomisesta tässä käytetään on עָשָׂה ("tehdä mielellään"). Samaa verbiä käytetään JHVH:sta, joka on *suosiollinen* kansalleen³⁷⁸ tai *mielistyy* johonkin³⁷⁹.³⁸⁰ Tässä asia voidaan ymmärtää niin, että kyseessä on Boaksen tapa kertoa Ruutille millainen ehto miehen tulee täyttää sopiaukseen sukulunastajaksi. Ruut voi toisin sanoen olla varma siitä, että häntä ei luovuteta miehelle, joka ei hänestä välitä. Tällä tavoin viitteenomaisesti tulkintaa ohjaamalla kertoja auttaa lukijaa pääsemään yli siitä hienoisesta järkytyksestä, joka ensitietoa Boasta läheisemmän sukulaismiehen olemassaolosta seuraa.³⁸¹

Tärkeää jakeessa on myös se, että siinä mainitaan JHVH kerran ja verbi לָאָה ("lunastaa")³⁸² neljästi.³⁸³ Asetelma viittaa siihen, että lunastustyö on pohjimmiltaan JHVH:n ja Boas on tässä toteuttamassa JHVH:n tahtoa. Boaksen sanojen takaa voi kuulla kertojan ennalta ehättävän vakuutuksen siitä, että Ruutista tulee Boaksen vaimo: suvun jatkuminen moabilaisen Ruutin kautta on JHVH:n tahto, jotta Hänen lunastuksensa ulottuisi ”maan neljään ääreen”³⁸⁴. Ruutin ymmärrys siitä, että JHVH hyväksyy hänet, koska hän on halunnut valita Israelin Jumalan omaksi Jumalakseen on myös Boaksen käsitys asiasta. Siksi Boas hyväksyy hänet ehdoitta. Merkinä Ruutin sisäpuolisuudesta Boas on tarjonnut hänelle jo pellolla viljankorjuuaterian yhteydessä ”paahdettuja jyviä”³⁸⁵.

Myös Noomille annetaan merkki. Ruut palaa puimatantereelta aamuhämärissä anoppinsa luo selässään kuusi mittaa ohria hartialiinaan käärittynä ja kertoo Boaksen lähettäneen jyvät (3:17):

³⁷⁷ Sekä KR 1933, KR 1992 että Ronning 2000:30 käyttävät tässä ”haluta”-verbiä. Tällöin jää kuitenkin jakeessa esiintyvään verbirakenteeseen (עָשָׂה+inf.) sisältyvä oleellinen lisävivahde ilolla tekemisestä huomiotta.

³⁷⁸ Esim. Num. 14:8.

³⁷⁹ Esim. Jer. 9:24.

³⁸⁰ Botterweck, TDOT V, 1986:98: Myös varsinaista leviraattilakia koskevassa säädöksessä käytetään עָשָׂה-verbiä tapauksessa, jossa mies ei halua ottaa veltensä leskeä vaimokseen (Deut. 25:7).

³⁸¹ Ruut 3:12: וְגַם יֵשׁ גֵּאֻלַּל קְרֹב מִמֶּנִּי, *On olemassa myös toinen sukulunastaja, minua läheisempi.*

³⁸² Girdlestone (1986:117) arvelee, että verbin לָאָה alkuperäinen merkitys olisi ”vaatia takaisin”.

³⁸³ Koko kirjassa ”lunastaa”-verbi johdannaisineen esiintyy yhteensä 23 kertaa.

³⁸⁴ Ks. Jes. 11:12 (1933).

³⁸⁵ Ruut 2:14. – ”Paahdetut jyvät” viittaa JHVH:n liittoon ja uhuriin; ks. Lev. 23:14 ja 4.3.2.

שֶׁשֶׁהָשְׁעִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר (אֵלִי)
אֶל־תְּבוֹאִי רִיקָם אֶל־חֲמוּתֶךָ

Nämä kuusi mittaa ohria hän antoi minulle sanoen:
”et saa mennä tyhjin käsin anoppisi luo.”

Sanapari שֶׁשֶׁהָשְׁעִים (”kuusi mittaa ohria”) esiintyy toistuen, sekä jakeessa 3:15 että jakeessa 3:17. Tekstikohta on siis tärkeä. Tässä Noomi saa nyt paljon rohkaisua JHVH:lta, sillä jyvät ovat merkki jälkikasvusta.³⁸⁶ Tiedämme, että Noomi on halunnut löytää Ruutille ”levon” eli kodin, jossa tällä olisi hyvä olla.³⁸⁷ Kun hän näkee Boaksen lähettämät kuusi mittaa ohria, hän ymmärtää, että hänen suunnitelmansa on onnistumassa. Raamatussa joka seitsemäs päivä on sapatti samoin kuin joka seitsemäs vuosi sapattivuosi³⁸⁸. Jos satoa korjataan kuutena vuotena ja seitsemäntenä on sapatti eli levon aika,³⁸⁹ rinnastaen voidaan todeta, että Ruutin arkinen korjuutyö on päätöksessään ja Noomin toivoma ja suunnittelema muutos miniälle tulossa.³⁹⁰

Tuloksetta³⁹¹ (רִיקָם) Noomin suunnitelma ei jää. Vaikka Noomi onkin palannut ”tyhjänä”³⁹² (רִיקָם) eli kaikkensa menettäneenä Juudaan, hän ymmärtää Boaksen runsaskätiseen lahjaan sisältyvän viestin suunnitelman ymmärtämisestä ja hyväksymisestä: Ruutin lähettäminen Boaksen jalkojen juureen on ollut Noomin merkki Boakselle siitä, että Noomi haluaisi miehen lunastavan Elimelekille kuuluneen peltopalstan ja ottavan Ruutin vaimokseen, jotta kuolleen muisto jatkuisi Ruutin kautta.³⁹³ Nyt Noomin tehtäväksi jää vain rohkaista Ruutia odottamaan. Boas on luotettavaksi havaittu ja hoitaa asian varmuudella vielä ”tänään”³⁹⁴, ennen ”sapattia”.

³⁸⁶ זֶרַע, kirjaimellisesti ”siemen”, sekä viljan että miehen. K.s esim. 1. Aik. 17.11.

³⁸⁷ Ruut 3:1.

³⁸⁸ Eli שְׁמִטָּה. Säädös löytyy seuraavista Tooran kohdista: Ex. 23:10–11, Lev. 25:1–7, Deut. 15:1–6.

³⁸⁹ Lev. 25:3 (1933): *Kuutena vuotena kylvä peltosi ja kuutena vuotena leikkaa viinitarhasi ja korjaa niiden sato, mutta seitsemäntenä vuotena olkoon maalla levon aika, sapatti Herran kunniaksi; silloin älä kylvä peltosi äläkä leikkaa viinitarhaasi.*

³⁹⁰ Vastaavanlainen seitsemän vuoden sykli löytyy laista, joka liittyy orjien vapauttamiseen: *Jos joku veljesi, hebrealainen mies tai nainen, on myynyt itsensä sinulle ja palvellut sinua kuusi vuotta, niin päästä hänet seitsemäntenä vuotena luotasi vapaaksi, ja kun päästät hänet luotasi vapaaksi, niin älä lähetä häntä tyhjin käsin. Vaan säilytä hänen selkäänsä runsaasti lahjoja laumastasi, puimatantereeltasi ja kuurnastasi; anna hänellekin siitä, millä Herra, sinun Jumalasi, on sinua siunannut.* (Deut. 15:12–14, 1933).

³⁹¹ Liljeqvist 2004:438. רִיקָם, ”tyhjin käsin”, ”tuloksetta”.

³⁹² Ruut 1:21 (Ronning 2000:23): *Täytenä minä lähdin täältä, mutta Herra on tuonut minut takaisin tyhjänä.*

³⁹³ Näin Laato 2018:385.

³⁹⁴ Ruut 3:18. (Jae päättää Noomin ja Ruutin välisen vuorovaikutuksen kertomuksessa.)

4.5.2 Lunastusoikeus ja maa

Boaksen sosiaalisen aseman painoarvo lupauksen lunastamisessa on merkittävä ja sen vaikutukset ulottuvat Ruutin ja Noomin lisäksi koko betlehemiläisyhteisön elämään. Varsinaisen sukulunastajan lisäksi ei ole muita, jotka voisivat sukulunastajana toimia.³⁹⁵ Heti nostettuaan Noomille tarkoitetut jyvät Ruutin selkään Boas on lähtenyt kaupunkiin selvittämään asiaa lähimmän sukulunastajan kanssa.³⁹⁶ Päästyään kaupungin portille ja istuuduttuaan Boas yhtäkkiä huomaa sukulaismiehen, josta hän on puhunut (4:1):

³⁹⁷וְהִנֵּה הַגַּאֵל עֹבֵר

Ja katso, sukulunastaja kulkemassa ohi.

Jakeen aloittava הִנֵּה-partikkeli ohjaa lukijaa katsomaan asioita Boaksen silmin ja tämän kannalta. Sattumasta ei ole kyse vaan kertoja haluaa sanoa, että JHVVH:n käsi on kohtaamisen takana: asia täytyy saada nopeasti selväksi. Tästä alkaa Boaksen ja sukulunastajan dialogi, johon Boas kutsuu kymmenen kaupungin vanhinta todistajiksi³⁹⁸ eli nyt tehtävien päätösten laillisuuden takaamiseksi Abrahamin ajoista lähteneen käytännön mukaisesti.³⁹⁹

Heti todistajien istuuduttua Boas alkaa asioinnin sukulunastajan kanssa viittaamalla, ei Ruutin asiaan vaan Elimelekin suvulle kuuluvaan peltopalstaan, jota Noomi on myymässä. Palsta on epäilemättä jäänyt muiden viljeltäväksi perheen lähdettyä Moabiin; omistusoikeus on kuitenkin edelleen Elimelekin suvulla.⁴⁰⁰ Koska läheisimmällä sukulaismiehellä on etuosto-oikeus, Boaksen on tarjottava maata hänelle. Kauppaan sisältyy kuitenkin ehto: kyseinen pelto kuuluu Noomin lisäksi myös moabilaiselle Ruutille, jonka kanssa sukulaismiehen olisi

³⁹⁵ Ruut 4:4.

³⁹⁶ Ruut 3:15. Persoonapronomini on maskuliinimuodossa. Kysymyksessä on siis Boas, ei Ruut, niin kuin erehtyvät kääntämään esim. King James ja KR 1992.

³⁹⁷ Verbimuoto on aktiivin partisiippi verbistä עָבַר (qal) ja käännös tässä kuin Boaksen ajatus.

³⁹⁸ Ks. Jes. 43:10, 1933: *Te (=Israel) olette minun todistajani, sanoo Herra.*

³⁹⁹ Ks. Gen. 18:32, jossa Abrahamin viimeinen pyyntö Herralle Sodoman säästämiseksi on: *”Entä jos siellä on kymmenen (vanhurskasta)?”* Ja Herra vastaa: *”Niiden kymmenen tähden jätän hävittämättä.”*

⁴⁰⁰ Vuoden 1938 Raamatunkäännös olettaa, että kyseessä olisi maan lunastaminen *takaisin* sukuun eli että Noomi olisi jossakin vaiheessa pellon jollekin jo myynyt. Valitsemaani vuoden 1992 Raamatunkäännöksen mukaista vaihtoehtoa (”on myymässä”) perustelen sillä, että koska maan tuli pysyä suvussa, sitä tarjottiin yleensä ensiksi jollekin sukuun kuuluvalla, mikä viittaisi siihen, että perintömaata ei olisi vielä myyty. Ks. myös Jer. 32:6–12.

solmittava leviraattiliitto eli hankittava perillinen, jotta Elimelekin sukulinja saisi jatkajan ja suvun nimi pysyisi heille aikanaan jaetulla perintöosalla (4:5).⁴⁰¹

וַיֹּאמֶר בְּעֵז בְּיוֹם-קְנוֹתָהּ הַשְּׂדֶה מִיַּד נָעֲמִי
וּמֵאֵת רוּת הַמוֹאֲבִיָּה אֲשֶׁת-הַמָּת קִנִּיתִי.⁴⁰² לְהָקִים שְׁם-הַמָּת עַל-נַחֲלָתוֹ
Ja Boas sanoi: “Ostaessasi pellon Noomilta ostat sen myös moabilaiselta Ruutilta, kuolleen vaimolta herättääksesi kuolleen nimen hänen perintöosallaan.”

Jae on tärkeä monessakin mielessä, ja sen tulkinnasta riippuu millaisena Ruutin identiteetti israelilaisyhteisön keskellä näyttäytyy. Moni tutkija on pohtinut sitä tulisiko virke ymmärtää niin, että betlehemiläisen Elimelekin peltopalsta kuuluu Noomin lisäksi yhtä lailla myös moabilaiselle Ruutille.⁴⁰³ Pohdinta onkin ymmärrettävää, kun otetaan huomioon israelilaisyhteisön patriarkaalisuus ja hierarkkisuus yhdistettynä Ruutin vierasmaalaisuuteen. Tulkintaa ovat hankaloittaneet קנה-verbiin liitetyt prepositiolausekkeet מֵאֵת רוּת ja מִיַּד נָעֲמִי. Ensimmäinen prepositiolauseke merkitsee kirjaimellisesti ”Noomin kädestä” eikä sen suhteen ongelmaa ole. Ruutin nimen edessä esiintyvä prepositiorakenne taas on problemaattisempi. Kun sitä tarkastellaan osissa, joihin se voidaan jakaa, se kääntyy seuraavasti: ”Ruutilta” (מִי) ja ”Ruutin kanssa” (מֵאֵת).

Vaikka prepositioiden onkin toisinaan tulkittu merkitsevän samaa,⁴⁰⁴ todennäköisempää kuitenkin on, että hienoinen merkitysero on virkkeessä tarkoituksellisesti viittaamassa Noomin ja Ruutin välillä vallitsevaan eroon suhteessa pellon omistamiseen. Loogisin selitysehdotus on, että erilaiset prepositiorakeneet ilmentävät sitä jo aiemmin mainittua identifikaatiota, joka tekee Ruutista Noomin vapaaehtoisen ja laillisesti hyväksytyn ”sijaisen” Elimelekin sukulinjan jatkumiseksi.⁴⁰⁵ Kyse ei siis olisi etnisestä alkuperästä

⁴⁰¹ Vaikka säädökset sukulunastuksesta ja leviraattioikeudesta ovatkin Toorassa erikseen, jälkimmäisestä käy ilmi, että käytännössä ne kuuluvat yhteen: leviraattiavioliiton nimenomainen tarkoitus oli lesken tulevaisuuden turvaaminen ja kuolleen nimen säilyminen tämän perintömaalla lesken kanssa solmitusta liitosta syntyvän esiköisen kautta.

⁴⁰² Holmstedt 2010:191–192. Heprealainen kirjuriiperinne säilyttää sekä ketiv- että qere-vaihtoehtot, ”minä ostan” tai ”sinä ostat”. Holmstedt valitsee ketiv-muodon, joka ei voi olla mahdollinen, kun se luetaan jakeen 3:13 valossa: *Yövy tässä, ja jos hän huomenna lunastaa sinut, niin hyvä, lunastakoon. Mutta jos lunastamisesi ei ole hänelle mieleen, lunastan minä sinut, niin totta kuin Herra elää.* Toisin sanoen Boas on JHVH:n kautta vannomallaan valalla sitoutunut lunastamaan Ruutin, jos ja kun lähin sukulunastaja ei sitä tee eli vasta tämän jälkeen. – LXX on säilyttänyt pelkän qere-vaihtoehdon.

⁴⁰³ Esim. Keil-Delitzsch (1988:489), joka katsoo asian olevan juuri näin perusteleen asian niin, että Ruut on Mahlonin, Elimelekin pojan leski ja siksi tasavertainen Noomin kanssa.

Vierasmaalaisuudella ei siis hänen mukaansa olisi tässä merkitystä. Block (2015:213) sen sijaan pitää tällaista vastaavuutta epätodennäköisenä.

⁴⁰⁴ Esim. Targum kääntää: ”Noomin kädestä” ja ”Ruutin kädestä”. Ks. Block 2015:213, viite 65.

⁴⁰⁵ Ks. tutkielman kohta 4.3.3.

johtuvasta paremmudesta tai huonommuudesta vaan naisten roolien erilaisuudesta. Jos näin on, pellon osto Noomilta ”Ruutin kanssa” on ainoa vaihtoehto, ja tässä mielessä voidaan perustellusti sanoa, että pelto tulee ostaa myös ”Ruutilta”.

Prepositiorakenteiden voidaan ajatella viittaavan maan lunastamisesta ja lankous- eli leviraattiavioliitosta erikseen säädettyjen lakien yhteensovittamiseen,⁴⁰⁶ tarkoituksena heijastaa Noomin ja Ruutin erilaisia ja samalla toisistaan riippuvaisia rooleja tai toiminta-alueita.⁴⁰⁷

Ruutiin liitetty toinen epiteetti מְלִיכָה eli ”kuolleen vaimo”⁴⁰⁸ näyttäisi vahvistavan näkemystä Ruutin identiteetistä Noomin sijaisena. Kuollut, johon viitataan voisi periaatteessa olla Mahlon, Elimelekin poika ja Ruutin edesmennyt puoliso. Kuitenkin on todennäköisintä, että kyse on juuri Elimelekistä, suvun päämiehestä, jolle kuulunutta peltopalstaa Noomi, hänkin ”kuolleen vaimo” on nyt myymässä. Lisäksi Ruutin epäsuora identifiointi Elimelekin leskeksi vaikuttaisi olevan tarkoituksellista. Jos Boas luottaa yllätysmomenttiin, joka paljastusta naitavan lesken identiteetistä seuraa, silloin hän tietää todennäköisesti jo etukäteen, että mies ei moabilaista naista hyväksyisi.⁴⁰⁹

Yllätys onnistuu. Sukulunastaja peräytyy kaupasta vetäen kengän jalastaan, jolloin lunastusoikeus vaihtuu.⁴¹⁰ Syyksi hän kertoo ”turmelevansa” (תָּשָׁא)⁴¹¹ muuten oman perintöosansa.

⁴⁰⁶ Phillips 1986:6. Monen muun tutkijan tavoin Phillips esittää, että laki ei millään tavoin velvoita sukulunastajaa avioliittoon lesken kanssa, koska leviraattiavioliitosta säädetään erikseen. On kuitenkin selvää, että perintömaa edellyttää aina perillisen olemassaoloa; toista ei ole ilman toista.

⁴⁰⁷ Sutskover 2010:293. Maakaupasta (Lev. 25:25) ja lankousavioliitosta (Deut. 25:5–10) säädetyn yhteensovittaminen esiintyy vain Ruutin kirjassa.

⁴⁰⁸ Kertoja ei nimitä Ruutia kertaakaan ”leskeksi”, niin kuin voisi olettaa. Selitys voi löytyä מְלִיכָה-sanan merkityksestä. Sassonin (1995:123) mukaan sana viittaa naiseen, jolla ei ole minkäänlaista tukea elämässään, ei siis pelkästään miehettömään naiseen; Ruutilla on kuitenkin Noomin tuki ja päinvastoin – ja JHVH:n johdatus.

⁴⁰⁹ Blockin (2015:214) arvio sukulunastajan suhtautumisesta on samansuuntainen, ja Moen Saxegaard (2008:221) on sitä mieltä, että tämä selitys on hyvin todennäköinen. Vrt. mm. Hubbard (1988: 245), Holmstedt (2010:192) ja Korman, jotka 2019 tulkitsevat, että kyse olisi rahasta. Pellonosto ei kannattaisi, koska sukulunastaja joutuisi maksamaan sievoisen summan maasta, joka ei lopulta kuitenkaan jäisi hänen omistukseensa, jos perillinen Ruutista syntyisi.

⁴¹⁰ Ruut 4:8. – Ruut 4:7 (Ronning 2000:32): *Näin oli muinoin Israelissa: kaikki lunastus- ja vaihtokaupat vahvistettiin siten, että asianomainen veti kengän jalastaan ja antoi sen toiselle osapuolelle.* Vrt. Deut. 25:7–9, jossa leski riisuu sandaalin avioliitosta kieltäytyvän langon jalasta ja sylkee tätä kasvoin. – Ronningin mukaan kyse on kahdesta eri tilanteesta, joista toinen koskee kaupankäyntiä, toinen avioliittoa. Näin onkin. Yhteys leviraattilakiin, jossa mies kieltäytyy ottamasta veljensä lesken vaimokseen on olemassa, ja myös maan omistusoikeuden lunastamisesta puhutaan Raamatussa heittämillä sandaali lunastettavalle alueelle (ks. Ps. 60:8). נָעַל on hepr. sana, jota molemmissa tapauksissa käytetään.

⁴¹¹ Ruut 4:6. – Samaa verbiä käytetään mm. Gen. 6:11:ssa, jossa ”turmelus” levisi maassa ennen vedenpaisumusta.

Verbin voidaan nähdä viittaavan Ruutin vierasmaalaisuuteen: Midrash⁴¹² Ruut Rabba puhuu Ruutin ”turmeltuneesta syntyperästä”,⁴¹³ jonka käsitettiin vaikuttavan kaikkea sitä henkistä ja hengellistä turmeltuneisuutta, josta israelilaisten tuli pysyä erossa. Ajatus saattaa sisältyä myös ensimmäisen sukulunastajan nimitykseen פְּלִנִּי אֶלְמִנִי⁴¹⁴, josta tekstienvälistä luentaa soveltamalla nähdään, että פְּלִנִּי oli pappi Aaronin jälkeläisille annettu Benjaminin heimon alueella sijainnut kaupunki.⁴¹⁵ Pars pro toto –periaatteen mukaisesti voitaisiin ehkä ajatella, että nimi edustaisi ensimmäisen liiton pappeutta ja kivitauluihin kirjoitettua Tooraa, *joka ei voi lunastaa*,⁴¹⁶ koska siihen sisältyy kielto avioliiton solmimisesta vierasmaalaisen kanssa ja kielto moabilaisen pääsystä Herran seurakuntaan.⁴¹⁷

Jos edellinen, analogian kautta syntynyt tulkinta pätee, vastakkain ovat kaksi sukulunastajaa, joista toinen on valmis tehtävään, toinen ei. Valmius liittyy asenteeseen, jolle tunnusomaista on בְּדָן ja joka on yhtä toiminnan kanssa. Boas on valalla vannoten luvannut lunastaa Ruutin, jos ja kun läheisempi sukulunastaja ei sitä tee – laki ei vaadi häntä. Vertailuasetelma koituu johdonmukaisesti Boaksen eduksi. Tämä hyväksyy Ruutin yksilönä, kun taas toinen sukulunastaja vaikuttaisi näkevän Ruutin vain tämän vahingolliseksi ymmärretyn heimon edustajana. Ihmeteltävää ei siksi ole, että raja vieraan ja omaheimoisien välillä pysyy, kun taas Boaksen kohdalla ulkopuolisuus vertautuu sisäpuoliseen myönteisessä hengessä. Kertojan pyrkimys lähentää lukijaa Boakseen ja toisaalta taas etäännyttää nimettömästä miesten vastakkaisten ominaisuuksien ja toimintatapojen kautta ohjaa ymmärrystä dialogin alusta asti.

Boaksen ja sukulaismiehen keskustelua voidaan verrata myös Ruutin ja Orpan erilaisiin valintoihin. Syy siihen, miksi Orpa kääntyy takaisin voi olla sekin, että israelilainen Noomi ja tämän Jumala eivät ole hänelle niin tärkeitä kuin hänen oma maansa, kansansa ja sen jumalat.⁴¹⁸ Sama voidaan kääntäen todeta sukulaismiehen tekemässä valinnassa, jos kieltäytymisen syynä on Ruutin moabilaisuus. Joka tapauksessa mies luopuu lähimmän sukulunastajan

⁴¹² Midrash-sanalla viitataan juutalaisten kirjanoppineiden selitys- ja tulkintakirjallisuuteen.

⁴¹³ Santala 2003:167.

⁴¹⁴ Ruut. 4:1. ”Eräs Tiedetty”. Kaupan peruneella sukulunastajalla ei ole kirjassa varsinaista nimeä, mikä on viesti itsessään ilmentäen ehkä väistyvää toisarvoisuutta.

⁴¹⁵ Ks. Joos. 21:13–18.

⁴¹⁶ Ks. Ruut 4:6: *Sukulunastaja sanoi: En voi (pysty/kykene) lunastaa (lunastamaan) sitä itselleni.*

⁴¹⁷ כָּל־verbi voidaan kääntää myös ”olla luvaton”; ks. Liljeqvist 2010:211.

⁴¹⁸ Ruut 1:15 *Katso, kälysi on palannut kansansa ja jumaliensa / (jumalansa) luo.*

oikeudesta, jonka merkitys voidaan rinnastaa esikoisoikeudesta luopumiseen, mikä taas viittaisi siihen, että Tooran säädösten noudattaminen ei, paradoksaalista kyllä, olisi miehelle yhtä tärkeää kuin Boakselle.

Maan lunastaminen on osoitus lähimmäisenrakkaudesta,⁴¹⁹ joka vertautuu JHVH:n liittouuskollisuuteen (תְּסֻדָּה).⁴²⁰ Maa on tärkeä, sillä ilman perintömaata kuolleen nimi ja muisto eivät voi elää edelleen. Maan syvempi merkitys käy ilmi siitä, että kertoja käyttää samaa sanaparia הַקֶּלֶת הַשְּׂדֵה ("peltopalsta") sekä kertomuksen alku- että loppupuolella: jakeessa 2:3 peltopalsta liitetään Boakseen, joka on Elimelekin sukua, kun taas jakeessa 4:3 kyse on alun perin Elimelekille kuuluneesta peltopalstasta,⁴²¹ joka sekin tulee Boaksen omaksi. Tekstikohtien rinnasteisuus on harkittua ja kuvaa sitä, miten "kaikki maa"⁴²² kuuluu nyt Boakselle (4:9):

וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְזִקְנִים וְכָל־הָעָם עֲדִים אִתָּם הַיּוֹם
כִּי קָנִיתִי אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לְאַלְמִלָּה וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְכַלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נַעֲמִי
Boas sanoi vanhimmille ja koko kansalle: "Te olette tänään sen todistajia,
että olen ostanut Noomilta kaiken, mikä kuului Elimelekille
ja kaiken, mikä kuului Kiljonille ja Mahlonille.

Perintömaan tavoin myös Boaksen henkilöahmon tulkinta partisipatorisesti on mahdollinen ja viittaa tällöin lupauksen liittoon, johon myös pakanat voidaan lukea.⁴²³ Uuden järjestyksen voimaan astumisen myötä lakkautettavaa ensimmäisen liiton uhrijärjestelmää edustaisivat näin ollen edesmenneet veljekset Mahlon ja Kiljon.⁴²⁴ Heistä on todettu, että heidät mainitaan aina kaksittain, ja myös nimet kuulostavat miltei samalta.⁴²⁵ מַחְלוֹן, joka tulee mahdollisesti sanasta מַחֲלָה ("sairaus", "tauti"),⁴²⁶ voidaan kääntää sanalla

⁴¹⁹ Noomilla ei ole muuta keinoa saada Moabiin muuton vuoksi muiden viljeltäväksi jäänyttä Elimelekin suvun perintöpalstaa takaisin kuin pyytää sukulunastajaa lunastamaan se tai odottaa seuraavaa riemuvuotta, joka on joka 50. vuosi. Ks. Lev. 25.

⁴²⁰ Ks. Lev. 26:42 (1933): *Ja silloin minä muistan liittoni Jaakobin kanssa ja muistan liittoni Iisakin kanssa ja liittoni Aabrahamin kanssa, ja minä muistan myös maan.*

⁴²¹ Elimelekin perintömaa on osa Luvattua maata, jonka Joosua aikanaan heimojen kesken arvalla jakoi.

⁴²² Molempien peltopalstojen päätymisestä saman omistajan haltuun muodostuu kuva, joka on partisipatorinen. Ks. Ps. 24:1 (1992): *Herran on maa ja kaikki mitä siinä on, maanpiiri ja ne jotka siinä asuvat.*

⁴²³ Ks. myös Ruut 2:4 liittyen Boaksen henkilöahmon partisipatorisiin tunnusmerkkeihin: הַיְהוָה־בְּעֵז; Katso, Boas tulee *Betlehemistä* ja sanoo viljankorjaajille: *Herra kanssanne.*

⁴²⁴ Block 2015:255. Kummankaan nimeä ei mainita HR:ssa missään muualla kuin Ruutin kirjassa.

⁴²⁵ Moen Saxegaard 2008:81-82.

⁴²⁶ Mahala / Mahlon –variaatio vertautuu nimen Salma / Salmon –muunnelmaan Ruutin jakeissa 4:20 ja 21.

"heikko".⁴²⁷ כָּלִיּוֹן voidaan ehkä jäljittää sanaan כָּלִיּוֹן ("hävitys", "tuho").⁴²⁸

Molemmat nimet viittaisivat siis vanhan liiton sovitussjärjestelmään, joka on tullut heikoksi lihan kautta ja on lähellä häviämistään siinä mielessä,⁴²⁹ että suhde vanhaan muuttuu uuden myötä;⁴³⁰ liitto / laki itsessään ei siis kumoudu eikä häviä.⁴³¹ Boaksen (בֹּאֵס) nimi taas viittaisi uudessa liitossa vaikuttavaan voimaan⁴³² ja sen kautta myös valtaan, Elimelekin (אֱלִימֶלֶךְ) klaaninimen mukaisesti ("Jumalani on kuningas").

Vaikka muutoksia vanhasta uuteen siirtymiseen sisältyykin, maa pysyy, koska lupaus siitä sisältyy jo JHVH:n Abramin/Abrahamin kanssa tekemään liittoon.⁴³³ Samaan liittoon sisältyy lupaus patriarkan omasta ruumiista lähtevästä jälkeläisestä, josta polveutuu ajallaan myös kansakuntia ja kuninkaita. – Tekemänsä lunastuspäätöksen tähden myös Boas on tämän saman lupauksen perillinen. Siksi hän voi olla varma, että lunastaessaan Ruutin vaimokseen myös jälkeläinen sukuun syntyy.

4.5.3 Leviraatti-käytäntö ja lapsi

Vaikka lunastus koskikin pääasiassa maaomaisuutta, sukulunastaja saattoi ulottaa lunastustoimensa myös ahdinkoon joutuneeseen sukulaiseen ostamalla tämän vapaaksi. Boas ”ostaa” Ruutin vaimokseen Noomin ja maakaupan kautta, minkä vuoksi kyseisessä tekstikohdassa käytetään juuri קָנָה-verbiä (4:10). Varsinaisesta ostamisesta ei ole siis kyse.⁴³⁴

וְגַם אֶת־רוּת הַמֹּאֲבִיָּה אִשְׁתׁ מְחֻלּוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים⁴³⁵ שֵׁם־הַיָּמִית עַל־נַחֲלָתִי
וְלֹא־יָכֹרֶת שֵׁם־הַיָּמִית מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעָר מְקוֹמוֹ עֲדִים אֲתָם הַיּוֹם

⁴²⁷ Ronning 2000:20.

⁴²⁸ Ibid.

⁴²⁹ Ks. Room. 8:3–4 (1938): *Sillä mikä laille oli mahdotonta, koska se oli lihan kautta heikoksi tullut, sen Jla teki lähettämällä oman Poikansa syntisen lihan kaltaisuudessa ja synnin tähden ja tuomitsemalla synnin lihassa, että lain vanhurskaaus täytettäisiin meissä, jotka emme vaella lihan mukaan, vaan Hengen.*

⁴³⁰ Heb. 8:13 (1938): *Sanoessaan "uuden" hän on julistanut ensimmäisen liiton vanhentuneeksi; mutta se, mikä vähenee ja käy iälliseksi, on lähellä häviämistään* (kr. ἀφανισμός, "pois katoaminen", "hävitys", "tuho").

⁴³¹ Ks. tarkemmin kohta 3.3.

⁴³² Campbell (1975:90) kääntää nimen ”hänessä on voima” (עֹז, ”voima”, ”valta”). Nimen partisipatorisuudesta ks. Ps.105:4 (1933): *Kysykää Herraa ja hänen voimaansa...*

⁴³³ Ks. Gen. 15 ja 17.

⁴³⁴ Myös Campbell 1975:159 toteaa, että Ruutin konkreettisesta ostamisesta ei voi olla kyse. Block 2015:212 puhuu lunastamisesta (”claim”) ostamisen sijaan.

⁴³⁵ Verbi (הָקִים – קָם) valaisee lunastustyön muuttavaa vaikutusta viittaamalla partisipatorisesti kuolleitten ylösnousemukseen. Ks. Mark. 5:41: *”Talita kuum!”*

Samalla olen ostanut omakseni moabilaisen Ruutin, Mahlonin vaimon herättääkseni kuolleen nimen hänen perintöosallaan, ettei kuolleen nimi häviäisi hänen veljiensä joukosta eikä hänen kaupunkinsa portista. Tämän todistajia te tänään olette.⁴³⁶

Vihollisheimon keskeltä lähtenyt lapseton leski, jonka asema Juudan heimoyhteisön keskellä on heikoin mahdollinen lunastetaan sukuun leviraattiliiton kautta.⁴³⁷ Liiton oikeudellisuus syntyy sekä Ruutin leskenidentiteetistä Mahlonin vaimona (אִשָּׁת מַחְלוֹן) että tarkoituksesta jatkaa Elimelekin sukulinjaa. Boaksen lunastustyö, joka kattaa sekä maan että lesken varmistaa suvun jatkumisen lupauksen kautta. Yhteisön hyväksyntä vaikuttaa siunauksen, joka kilpistyy odotukseen lapsesta (4:11):

יֹאמְרוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַזִּקְנִים עֲדִים יִהְיֶה אֶת־הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־בֵּיתָךְ
כְּרַחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׁתֵּיהֶם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה־חֵיל בְּאַפְרָתָה
וּקְרָא־שֵׁם בְּבֵית לָחֶם

Niin koko portilla läsnä ollut kansa ja vanhimmat sanoivat: ”Olemme todistajia. Suokoon Herra, että kotiisi tuleva vaimo olisi kuin Raakel ja Lea, jotka kaksin perustivat Israelin kansan. Osoita voimasasi Efratassa ja lausuttakoon nimeäsi Betlehemissä.”⁴³⁸

Tässä vaiheessa Ruut ei enää ole moabilainen palvelijatar vaan nainen / vaimo (הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל־בֵּיתָךְ), joka on siirtymässä Boaksen kotiin. Ruutista tulee täysivaltainen israelilainen, kun hän menee naimisiin Boaksen kanssa.⁴³⁹ Siunaus, jonka portissa läsnä oleva kansa ja vanhimmat Boaksen ylle lausuvat vahvistaa

⁴³⁶ Theodoretos Kyroslainen: Todistajat todistavat, että Boas ei riko lakia vaan päinvastoin täyttää sen pitämällä huolta siitä, että kuolleen muisto ei häviä. Ks. ACCS 2005:189.

⁴³⁷ Deut. 25:5–10; Mark. 12:19: *Jos jonkun veli kuolee ja jättää jälkeensä vaimon mutta ei lasta, tämän miehen tulee ottaa veljensä vaimo ja hankkia jälkeläinen veljelleen.* – Leviraattilakia on sovellettu HR:ssa vain kanaanilaiseen Tamariin (Gen. 38) ja moabilaiseen Ruutiin. – Moni tutkija katsoo, että kyseessä ei voi olla leviraattiliitto, koska Boas ei ole kuolleen veli vaan kaukaisempi sukulainen. Ruutin kirja viittaa kuitenkin lain tapauskohtaiseen tulkintaan laajasta veljeys-käsitteestä käsin: הָן voi olla mm. ”veli”, ”lähisukulainen”, ”ystävä”, ”saman heimon / kansan jäsen”; ks. Lev. 25:49.

⁴³⁸ KR 1933: *Tee väkeviä tekoja Efratassa ja saata nimesi kuuluisaksi Beetlehemissä*; on muistuma sekä Abrahamille että Daavidille annetuista lupauksista, jotka liittyvät suureen nimeen (ks. Gen. 12:2 ja 2. Sam. 7:9). Viime kädessä on luonnollisesti kyse Messiaasta, jonka nimeä huudetaan edelleen avuksi, koska hän on täydellinen voimassa ja ilmaisee sen teoissaan.

⁴³⁹ Ruutin Boakseen liittyminen kuvataan קָנָה-verbillä (4:10), joka viittaa pysyvään muutokseen; נָסַח-verbillä liittyvä vastavuoroisuus toteutuu israelilaisen Boaksen aloitteesta. Vrt. קָנָה-verbistä, jota on käytetty Ruutin liittymisestä Noomiin ja Boaksen palvelijattariin. Tässä vastavuoroisuuden vaade lähti Ruutin aloitteesta suhteessa israelilaiseen Noomiin ja Boaksen palvelijattariin, johon siihenkin kyllä vastattiin. Ruutin sosiaalinen asema muuttuu kuitenkin pysyvästi vasta avioliiton myötä.

liiton laillisuuden ja rinnastaa Ruutin Raakeliin⁴⁴⁰ ja Leaan, Israelin matriarkkoihin, jotka synnyttämällä yhdessä orjattariensa kanssa Jaakobille 12 poikaa ikään kuin laskivat koko kansan perustuksen.⁴⁴¹ Ruutia ei siis enää verrata edes muihin israelilaisnaisiin vaan hänet nostetaan tasavertaiseksi Jaakobin vaimojen kanssa, joista koko kansa on lähtöisin. Kansan ja vanhimpien siunaus ikään kuin sinetöi Ruutin muutoksen vierasmaalaisesta ulkopuolisesta yhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi. – Aina odotetaan myös Messiasta.⁴⁴² Sukulinja on oikea ja siunaus sen mukainen.⁴⁴³

Yhteisön siunaus rinnastaa Ruutin myös Tamariin,⁴⁴⁴ joka piti kiinni oikeudestaan leviraattiliittoon ja jälkeläisiin ja synnytti erikoisten vaiheiden jälkeen Juudalle Pereksen (4:12):

יְהִי בֵיתָךְ כְּבֵית פְּרִז אֲשֶׁר־יָלְדָה תָּמָר לַיהוּדָה
מִן־הַיָּרֵעַ אֲשֶׁר יָתַן יְהוָה לָךְ מִן־הַנְּעָרָה הַזֹּאת
Ja tulkoon perhekunnastasi

– siitä siemenestä, jonka Herra sinulle tästä nuoresta naisesta antaa –
Pereksen perhekunnan kaltainen, jonka Tamar synnytti Juudalle.⁴⁴⁵

Tekstikohta, joka puhuu poikkeuksellisesti naisen siemenestä miehen siemenen sijaan viittaa lupauksen voimasta syntyvään lapseen.⁴⁴⁶ Tämä on myös se lapsi, joka perii Boaksen lunastaman maan. Moabilaiset sukujuuret omaavan Ruutin tehtävä on jatkaa Pereksestä alkanutta sukulinjaa.⁴⁴⁷ ”Pereksen poika”⁴⁴⁸ syntyikin (4:13):

⁴⁴⁰ Raakel mainitaan jakeessa ennen Leaa ehkä siksi, että Raakel ja Ruut vertautuvat toisiinsa paremmin sekä nuoremmuutensa että molempien pitkäkestoisen hedelmättömyyden vuoksi. Oletettavasti kertoja haluaa myös viitata Boaksen tunteisiin Ruutia kohtaan.

⁴⁴¹ Ruut 4:11. Naiset olivat kolmannen sukupolven matriarkkoja (Abraham–Iisak–Jaakob). Jakeessa sanotaan kirjaimellisesti ”rakensivat Israelin huoneen”; idiomien בֵּית בְּנָה merkitys on ”tehdä jälkeläisiä”, ”perustaa perhe/suku” (Lindqvist 2010:78).

⁴⁴² Ks. Miika 5:1 (1933): *Mutta sinä, Beetlehehm Efrata, joka olet vähäinen olemaan Juudan sukujen joukossa, sinusta minulle tulee se, joka on oleva hallitsija Israelissa, jonka alkuperä on muinaisuudesta, iankaikkisista ajoista.*

⁴⁴³ Gen. 49:10 (1992): *Ei siirry valtikka pois Juudalta, ei käskijän sauva hänen suvultaan. Hänen heimostaan on tuleva שִׁילֵה / se, jolla on valta, häntä kansat tottelevat.* Ks. myös Jes. 8:6: *Siiloon hiljaa virtaavat vedet*; sana viittaa Messiaaseen / Siiloon israeliaisten maahantulon jälkeen tuotuun Liitonarkkiin. (Ks. Joos. 18:1).

⁴⁴⁴ Ruutin tavoin myös Tamarilta oli kuollut mies, Juudan poika Er, jonka kanssa Tamar ei ollut saanut lasta. Ks. tarkemmin Tamarin vaiheista Gen. 38.

⁴⁴⁵ Kanaanilaisesta Tamarista tulee neljännen sukupolven matriarkka, kun hän synnyttää Juudalle Pereksen. Pereksestä alkaa linja, joka ei ole enää puhtaasti israelilainen vaan yhdistelmä israelilaista ja vierasmaalaista.

⁴⁴⁶ Ruut 4:13. – Naisen siemenestä syntyy lupauksen kautta myöhemmin myös lapsi, joka *polkee rikki käärmeen päin* (ks. Gen. 3:15).

⁴⁴⁷ Pereksen esiin nostaminen sukulinjan päänä Juudan sijaan on askarruttanut monia tutkijoita. Heistä mainittakoon Block (2015:254) ja Moen Saxegaard (2008:87), joka siteeraa Sassonia ja arvelee, että sukuluettelo on tavalla tai toisella manipuloitu, jotta 10-jäseninen lista Pereksestä Daaviidiin olisi mahdollinen. Arviossa ei ole otettu huomioon sitä, että Juuda ei voi olla

וַיָּקֶחַ בְּעֵז אֶת־רוּת וַתְּהִי־לִי לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלַיָּהּ וַיִּתֵּן יְהוָה לָּהּ הָרִיוֹן וַתֵּלֶד בֵּן.⁴⁴⁹
 Niin Boas otti Ruutin vaimokseen ja tuli hänen luokseen.⁴⁵⁰
 Herra antoi hänen tulla raskaaksi, ja hän synnytti pojan.

JHVH:n toimintaa kuvataan näin eksplisiittisesti *Ruutissa* vain tässä jakeessa siksi, että sukulinjan jatkuminen on ensiarvoisen tärkeää. Ruut on tässä vaiheessa myös enää vain ”Ruut” myös kertojan mukaan. Vastasyntynyt nimetään Obediksi (עֹבֵד).⁴⁵¹ Nimi tarkoittaa palvelijaa⁴⁵² ja sen arvellaan olevan lyhenne nimestä Obadja (עֹבַדְיָה), ”Herran palvelija”.⁴⁵³ Obedista sanotaan, että hän on Ruutin poika (בֶּן) ja Noomin sukulunastaja (גֵּאָל).⁴⁵⁴ Itse asiassa selvää eroa ei ole sillä, kumman lapseksi vastasyntynyt luetaan, sillä yhteisön naiset sanovat pojan syntyneen Noomille.⁴⁵⁵ Kertoja tosin nimittää Noomia lapsen kasvattajaksi (אֹמָנָה)⁴⁵⁶, todennäköisesti uskon,⁴⁵⁷ ja haluaa ehkä edelleen viestittää myös sitä, että Ruut ja Noomi ovat yhtä.⁴⁵⁸ Joka tapauksessa tämän lapsen kautta Ruutista tulee osallinen Elimelekille kuuluneesta perinnöstä, mikä taas on osoitus samanarvoisuudesta maassa syntyneen israelilaisen kanssa.⁴⁵⁹ Saman lapsen

Messiaaseen tähtäävän sukupuun pää, koska mukaan tarvitaan myös vierasmaalaisia, jotka vasta Peres siihen tuo.

⁴⁴⁸ Santala 2003:175. ”Pereksen poika” on rabbiinisessa juutalaisuudessa yleisin Messiaaseen liitetty epiteetti. Messiaanisen sukupuun alku on siis Pereksessä.

⁴⁴⁹ Ronning 2000:33. Sanaan sisältyvien konsonanttien numerollinen arvo on yhteensä 271 eli päivinä noin 9 kk.

⁴⁵⁰ Theofylaktos on sanonut, että Boaksen, Abrahamin pojan ja Moabista lähtöisin olevan Ruutin liitto on esikuva Jumalan Pojan liitosta pakanasyntyisen seurakunnan kanssa. Ks. ACCS 2005:191.

⁴⁵¹ Ruut 4:17. Nimen lapselle antoivat naapurinvaimot, eivät vanhemmat. Tapaus on Raamatussa ainutlaatuinen ja viittaa siihen, että lapsen syntymä kosketti koko betlehemiläisyhteisöä, kaikkia Juudan asukkaita ja lopulta koko maata, kun Daavid syntyi.

⁴⁵² Ringgren, TDOT X, 1999:387. Vokaalinmuutoksella sanasta עֹבֵד; feminiinimuotoa tästä sanasta ei ole. Sen sijaan naispalvelijoista käytetään termejä אָמָה tai שֹׁפְחָה. - Ruut, joka on ”palvelijatar”, synnyttää ”palvelijan”. (Ks. myös Jes. 43:10, jossa YHVH kutsuu Israelia palvelijakseen.)

⁴⁵³ Moen Saxegaard 2008:86.

⁴⁵⁴ Ruut 4:13, 14. – Lau (2011:97) rinnastaa Ruutin roolin Obedin synnyttäjänä Noomin ”lunastajana” toimimiseen. Lau perustelee tätä näkemystään yhteisön naisten lauseella: Ruut on Noomille ”parempi kuin seitsemän poikaa”. Noomin elämä uudistuu Ruutin valintojen vuoksi. – Tosin näin tapahtuu käänteisesti myös Ruutille: hän saa puolison ja oman kodin, koska Noomi järjestää ne hänelle.

⁴⁵⁵ Ruut 4:17.

⁴⁵⁶ Sana on אָמָה-verbin (”olla luotettava”) partisippi (akt., fem.). Noomin rooli suhteessa Obediin on verrannollinen Mordekain kasvatusisän (אֹמָה) rooliin suhteessa Esteriin (ks. Est. 2:7).

⁴⁵⁷ אָמָה, ”luottamus” eli ”usko”.

⁴⁵⁸ Honig 1999:60. Honig tosin esittää, että Noomille annettu kasvatusvastuu olisi merkki yhteisön pelosta ja epäluulosta Ruutin vierasmaalaisuutta kohtaan. – Todennäköisintä on kuitenkin se, että Ruut itse antaa lapsen kasvatettavaksi Noomille, jotta poika oppii joka tavalla Israelin tavoille ja isien uskon.

⁴⁵⁹ Hes. 47:22–23: *Jakakaa arpomalla perintöosat itsellenne ja muukalaisille, jotka asuvat teidän keskellänne ja synnyttävät lapsia keskuudessanne. Olkoot he teille samanarvoisia kuin syntyperäiset israelilaiset (אֲדָמָה) ja saakoot samoin kuin te arvalla perintöosansa (נַחֲלָה) Israelin heimojen keskuudesta. Minkä heimon parissa muukalainen (גֵּר) asuu, sen alueelta antakaa hänelle perintöosa. Näin sanoo Herra Jumala.*

kautta kuuluu perintö myös Noomille, joka on Ruutin leviraattiliiton tähden lapsen laillinen isoäiti ja jonka sukulunastaja lapsesta siksi tulee.⁴⁶⁰

Obedista sanotaan kertomuksessa myös, että hän on Iisain, kuningas Daavidin isän isä (יְדִידְיָהוּ).⁴⁶¹ Juuri Iisaissa on se juuri, josta odotettu Messias nousee,⁴⁶² ja Daavid on Iisain kahdeksas poika.⁴⁶³ Isoisä Obed taas on kahdeksantena kirjan lopusta löytyvässä 10-jäsenisessä sukuluettelossa. Luku kahdeksan viittaa iankaikkiseen liittoon, jonka JHVH teki sekä Abrahamin että Daavidin ja tämän siemenen kanssa.⁴⁶⁴ *Ruut* päättyy Daavid-nimeen, mikä kertoo siitä, että Ruutin sukukronikka on Israelin rakastetuimman kuninkaan perhehistoriaa, kuninkaan, joka yhdisti Juudan ja Israelin. Sekä Daavidin että ”Daavidin pojan” sukujuuret ovat perheessä, joka on kantanut todistusta JHVH:n Kuninkuudesta.⁴⁶⁵ - Valitun sukulinjan jatkumisen on varmistanut moabilaissyntyinen esiäiti, joka on ottanut vastaan JHVH:n hänelle uskoman tehtävän.

4.6 *Ruut ja Israelin Jumala*

Moabilaisen Ruutin valinta Israelin kuningassuvun esiäidiksi nostaa Israelin Jumalan pääasialliseksi toimijaksi kertomuksessa, jossa mahdottomasta tulee mahdollista.⁴⁶⁶ Köyhä moabilaisleski nostetaan tuntemattomuudesta kunniaan aivan samalla tavoin kuin myöhemmin hänen pojanpojanpoikansa Daavid, jonka JHVH valitsee Iisain poikien joukosta. Paimenesta kuninkaaksi nostettua ja epäsuotuisissa olosuhteissa syntynyttä poikaa⁴⁶⁷ ei olisi olemassa ilman Israelin Jumalan valintaa ja suunnitelmaa tuomareiden aikana eläneen nuoren moabilaislesken varalle. Ruutin järkähtämätön päätös jatkaa sukulinjaa, jolle

⁴⁶⁰ Ruut 4:14.

⁴⁶¹ Ruut 4:17.

⁴⁶² Santala 2003:176. Rabbiininen juutalaisuus puhuu yleisesti Messias-Kuninkaasta Messiaan sijaan ja viittaa erityisesti a) psalmiin 110:2, jossa *Herra ojentaa sinun valtasi valtikan Siionista* ja b) Jesajan kirjan jakeeseen 11:1, jossa *vesa versoo Iisain juurista*. – (”Vesa” on hepreaksi tässä נָצַר, josta tulee נֹצֵר, ”Nasaretilainen”).

⁴⁶³ Ruut vertautuu Daavidiin tekstissä niin, että hän on anopilleen *parempi kuin seitsemän poikaa*. Ks. Ruut 4:15.

⁴⁶⁴ Ks. 2. Sam. 7:12–13.

⁴⁶⁵ Elimelekin (”Jumalani on kuningas”) suvun todistusta JHVH:n Kuninkuudesta on jatkanut myös Obed kätkeytyi Obadja-nimen kautta, josta Obedin arvellaan olevan lyhenne. Obadjan kirja on HR:n lyhin profetia, joka päättyy sanoihin וְהָיָה לְיְהוָה הַמְלִיכָה, ”ja kuninkuus on oleva Herran” (jae 21). Tämän huomion kanssa on yhteneväinen myös ajatus Noomin tarpeellisuudesta Obedin elämässä isien uskoon opastajana.

⁴⁶⁶ Myös Campbellin (1975:29) mukaan Jumala on ensisijainen toimija *Ruutin* kertomuksessa.

⁴⁶⁷ Ks. Ps. 51:7 (1933): *Katso, minä olen synnissä syntynyt, ja äitini on minut synnissä siittänyt*.

lupaus on annettu varmistaa JHVH:n pelastussuunnitelman toteutumisen sekä Israelissa että siihen myöhemmin liittyvissä kansakunnissa.

Ruutin aseman tärkeys Israelin Jumalan suunnitelmassa tulee ilmeiseksi, kun hänen ratkaisuaan verrataan Kaldean Uurista lähteneen Abrahamin vaiheisiin. Ruut on kuin Abrahamin naispuolinen kaksoiskappale, sillä israelilaisten kantaisän tavoin hänkin on jättänyt isänsä ja äitinsä ja synnyinmaansa ja lähtenyt kansan luo, jota hän ei ole ennen tuntenut.⁴⁶⁸ Kumpikin on ottanut vastaan kehotuksen jättää oman maansa pakanalliset tavat ja seurata JHVH:n antamaa kutsua kohti tuntematonta, sillä kumpikin on ymmärtänyt, että muita jumalia ei ole. Abrahamin tavoin oletettavasti myös Ruutilla on ollut jonkinlainen kohtaaminen Jumalan tai Hänen edustajansa kanssa,⁴⁶⁹ mikä on vaikuttanut mielenmuutoksen eli uskon syntymisen.⁴⁷⁰ Uskollisuudenvala, jonka Ruut on Noomille vannonut on kohdistunut myös JHVH:een merkiten yli kuoleman ulottuvaa sitoutumista. Viimeistään tämän valinnan seurauksena Ruutille on avautunut aivan oma, henkilökohtainen suhde Israelin Jumalaan,⁴⁷¹ jonka perheeseen hänkin nyt kuuluu.

Tämä Jumala identifioidaan *Ruutissa* JHVH:ksi yhteensä 18 kertaa.⁴⁷² Nimen mainitseminen useasti korostaa asiaa. JHVH on Jumalan persoonallinen nimi (יהוה, *Minä olen*),⁴⁷³ joka saatettiin tiedoksi Moosekselle ja joka liittyy Hänen luonteeseensa, liiton Israelin kanssa tehneeseen Jumalaan. JHVH määritelläänkin *Ruutissa* ”Israelin Jumalaksi”,⁴⁷⁴ joka on elävä,⁴⁷⁵ mikä puolestaan viittaa Hänen toimintaansa tässä ja nyt. JHVH rinnastetaan kirjassa myös epiteettiin Shaddai (שַׁדַּי)⁴⁷⁶. Tämän lisänimen perinteinen käännös on ”Kaikkivaltias”⁴⁷⁷, ja se yhdistää *Ruutin* patriarkkakertomuksiin ja niissä

⁴⁶⁸ Ks. Ruut 2:11; Abrahamista Gen. 12:1–7.

⁴⁶⁹ Abram kohtasi Melkisedekin (מֶלְכִּי־צֶדֶק, ”vahurskas kuningas”), joka oli Korkeimman Jumalan pappi (כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן; Gen. 14:18). Melkisedek siunasi Abram, jonka jälkeen patriarkka antoi tälle ’kuningaspapille’ kymmenykset kaikesta. Tämän kohtaamisen jälkeen Abram nimittää Israelin Jumalaa poikkeuksellisesti nimellä יהוה (Gen. 15:2, 8). Tämä tapahtui ennen lain antamista. Mooseksen laissa kuninkaan ja papin tehtävät pidettiin erillään (ks. Num. 18:7, 2. Aik. 26:18). Vrt. kuitenkin Daavid ja Salomo, jotka myös uhrasivat ja rukoilivat kansan puolesta (esim. 1. Kun. 8).

⁴⁷⁰ Mielenmuutoksella tarkoitan metanoiaa (kr. *μετάνοια*), joka viittaa parannuksentekoon. (Ks. Luuk. 5:32).

⁴⁷¹ Vrt. esim. Moen Saxegaard (2008:146), joka esittää, että Ruutin ratkaisussa olisi kyse sitoutumisesta Noomiin, ei uskoon.

⁴⁷² Ruut 1:6, 8, 9, 13, 17, 21(x2); 2:4(x2), 12(x2), 20; 3:10, 13; 4:11, 12, 13, 14.

⁴⁷³ Ex. 3:1–15.

⁴⁷⁴ Ks. Ruut 2:12: יהוה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; *Herra, Israelin Jumala*.

⁴⁷⁵ Ks. Ruut 3:13: כִּי־יְהוָה, *Niin totta kuin Herra elää*.

⁴⁷⁶ Ks. Ruut 1:21.

⁴⁷⁷ Ronning 2000:35. Esiintyy HR:ssä 48 kertaa, (esim. Gen. 17:1, Num. 24:4). Nimi voi johtua sanoista ”voima” (דָּוֶשׁ), ”rinta” (רֶדֶת) tai ”riittää” (רִיטָה). (Koskien sanaa דָּוֶשׁ, ks. tarkemmin

esiintyviin liittolupauksiin.⁴⁷⁸ Tekstienvälisen tarkastelun kautta JHVH:n nimeen liittyy olennaisesti myös שְׁמָא (Shma), joka viittaa liittosuhteen emotionaaliseen puoleen eli kehotukseen rakastaa Herraa yli kaiken, koska Hän on ainoa Jumala.⁴⁷⁹ Sakarjan mukaan myös kaikkialla muualla maailmassa tullaan kerran huutamaan avuksi vain tätä nimeä,⁴⁸⁰ jonka viittaussuhde kiertyy takaisin Ruutin ensimmäisessä luvussa mainittuun Elimelekin nimeen ja sen sisältämään todistukseen Israelin Jumalan kuninkuudesta ja lupauksen liitosta.⁴⁸¹

Suhde tähän Jumalaan, joka on persoonallinen ja liiton pitävä ja jonka valta ulottuu myös pakanakansoihin määrittää Ruutin koko identiteettiä ja ohjaa hänen toimintaansa. Tutkijoiden keskuudessa tästä Ruutin valinnasta tai vastauksesta JHVH:n kutsuun on käytetty yleisesti nimitystä kääntymys.⁴⁸² Ruutia on kutsuttu myös proselyytiksi (גֵּר), mutta tämän nimityksen ongelma on siinä, että גֵּר merkityksessä ”käännynnäinen” viittaa Toisen temppelin aikaan,⁴⁸³ kun taas raamatullisina aikoina sana merkitsi aina muukalaista. Proselyyttiin eli käännynnäiseen verrattava Ruut on kuitenkin siinä mielessä, että hän toimii aivan samalla tavoin eli katkaisee siteet vanhaan perheeseensä ja liittyy israelilaisiin.⁴⁸⁴ Lisäksi Toisen temppelin aikana proselyytteihin viitattiin ”Pyhän läsnäolon suojaavien siipien alle” eli liittoon otettuina, ja tämän katsottiin vastaavan israelilaisten liittoa JHVH:n kanssa ympärileikkauksineen, upotuksineen ja uhreineen.⁴⁸⁵

Freedman-Welch, TDOT XIV:412–418). ”Kaikkivaltias” ei tarkasti otettuna perustu yhteenkään Shaddai-sanan merkityksistä vaan on eräänlainen yhteenveto niistä.

⁴⁷⁸ Esim. Gen. 17:1, 26:24, 28:3–4.

⁴⁷⁹ Ks. Deut. 6:4–5.

⁴⁸⁰ Ks. Sak. 14:9 (1992): *Sinä päivänä JHVH on oleva koko maanpiirin kuningas. Hän on oleva yksi ja ainoa Jumala ja hänen nimensä ainoa, jota avuksi huudetaan.*

⁴⁸¹ JHVH eli יהוה, וְיֵשׁוּעַ הַנּוֹצֵרִי וְיִמְלִיךָ הַיְּהוּדִים.

⁴⁸² Esim. Nielsen 1997:49–50 ja Hubbard 1988:120. Moen Saxegaardin (2008:147) mielestä kääntymyksestä puhuminen on ”suurellista”, kun taas Block (2015:110) katsoo, että on vaikea kuvitella dramaattisempaa kääntymystä. Vrt. Campbell (1975:82), joka ei halua puhua kääntymyksestä ollenkaan vaan katsoo, että kyse on yksinkertaisesti JHVH:n tahdon toteuttamisesta, joka on kuin ”tie, jota käydään”. Lau (2011:92) arvelee, että on parempi puhua judaisaatio-prosessista, jonka hän näkee saatettavan loppuun kertomuksen kuluessa. Näkemyksessään hän sanoo seuraavansa Gerlemania ja Nielsenä. Termi on kuitenkin tekninen ja sellaisena suhteellisen kaukana tuomarien ajan todellisuudesta.

⁴⁸³ EJ 13/1971:1182–1183. Erityisesti Toisen temppelin ajan jälkipuoliskolta on runsaasti todisteita juutalaisuuteen kääntyneistä muukalaisista. Proselyyttien hyväksymisestä juutalaisuuteen säädettiin tuolloin laeilla, jotka ovat edelleen voimassa ortodoksijuutalaisuuden piirissä.

⁴⁸⁴ EJ 13/1971:1183. Proselyytti katkaisi kääntyessään vanhat perhesiteensä. Tämän jälkeen hänet katsottiin ”Abrahamin lapseksi”, joka saattoi puhua Abrahamista ”isänään” (”אברהם אביו”).

⁴⁸⁵ Ibid.

Vaikka *Ruutin* tapahtumat sijoittuvatkin tuomarien aikaan, löytyy viittaus JHVH:n suojaaviin siipiin jo tästä kertomuksesta; alla olevat vuorosanat ovat Boaksen, joka vahvistaa Ruutia sanoillaan (2:12):

יְשַׁלֵּם יְהוָה פְּעֻלָּתְךָ וְתִהְיֶינָה מִשְׁפָּרְתְּךָ שְׂלָמָה מֵעַם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר־בָּאתָ לְחָסוֹת⁴⁸⁶ תַּחַת־כְּנָפָיו
Herra hyvittääköön sinulle tekosi,⁴⁸⁷ ja tulkoon sinulle täysi korvaus Herralta,
Israelin Jumalalta, (jonka siipien alle olet hakeutunut turvaan) /
johon olet asettanut luottamuksesi.

Ruutin tekoja leimaa חֶסֶד, liittosuhteen mukaan. Tämä on tehnyt vaikutuksen Boakseen, minkä vuoksi hän siunaa naista. Jae kaikkienensa vaikuttaa viittaavan liittoon. Konsonantit verbissä ”hyvittää” tai ”maksaa” (שָׁלַם) ja adjektiivissa ”täysi” (שָׁלֵם) ovat samat - שָׁלַם - kuin sanassa שָׁלוֹם eli ”rauha” (myös ”ehyt suhde ihmisten välillä”, ”menestys”),⁴⁸⁸ joka on seurausta liittosuhteesta YHVH:n kanssa. Rauhaa JHVH:n kanssa seuraa puolestaan luottamus. Myös sana כָּנַף (”siipi”), joka tässä on duaalissa päättyen yksikön maskuliinimuotoiseen possessiivisuffiksiin (כְּנֻפִּי) viittaa liittoon tai tarkemmin ottaen liitonarkkiin⁴⁸⁹ ja erityisesti sen päälle vastakkain asetettuihin kahteen kerubiin, joiden siivet ovat arkin suojana. Näiden JHVH:n läsnäoloon viittavien ”siipien” alle Ruut on hakeutunut turvaan.

Maininta suojaavista ”siivistä” / ”siivestä” löytyy myös toisesta *Ruutin* jakeesta. Siinä Ruut puhuttelee Boasta (3:9):

פָּרַשְׁתָּ כְּנָפֶיךָ עַל־אֶמְתֶּךָ כִּי גֵאֵל אָתָּה
Levitä viittasi lieve palvelijattaresi yli, sillä sinä olet sukulunastaja.

Kun edellisessä jakeessa tapahtumapaikka oli julkinen (Boaksen pelto), on se tässä yksityinen. Lisäksi nyt on yö ja kohtaamisessa hiven mysteerin tuntua. Tässä sanan כְּנָפֶיךָ muoto on epäselvä yksikkö; mahdollisesti kyseessä on duaali.⁴⁹⁰ Ruut pyytää Boasta ottamaan hänet suojiinsa eli ottamaan hänet vaimokseen

⁴⁸⁶ Girdlestone 1986:103-104. חסה, ”paeta turviin” käännetään yleensä ”luottaa”, kun on kyse kontekstista, jossa Jlaa verrataan kallioon tai kilpeen tai kun ihminen hakee turvaa Jlan siipien suojasta, kuten tässä.

⁴⁸⁷ Huey 1992:513. Lauseessa voidaan havaita kätketty viittaus Deut. 28:2:een (1992): *Nämä siunaukset tulevat teidän osaksenne, kun vain tottelette Herraa, Jumalaanne.*

⁴⁸⁸ Liljeqvist 2010:529.

⁴⁸⁹ Hes. 1:26:ssa kyseessä on ”Kaikkivaltiaan” (שָׁדַי) valtaistuin.

⁴⁹⁰ Monikkomuoto olisi כְּנָפֶיךָ.

levittämällä viittansa liepeen (”siiven”) hänen ylleen. Kielikuva on vahva ja viittaa myös tässä liittoon.

Kyseiset kaksi jaetta ovat hyvä esimerkki siitä, miten kertoja tekee Jumalan näkyväksi henkilöhamojen toisiaan kohtaan osoittaman hyvyyden ja uskollisuuden (טָמֵךְ) kautta. Boas pyytää Israelin Jumalaa palkitsemaan Ruutin rakkauden teot, ja ne korvataan Ruutille juuri Boaksen kautta. Ja kun Ruut kosii Boasta, hän sanoo samalla JHVH:lle ”kyllä”, sillä Ruutin vapaaehtoinen suostumus tarvitaan, jotta Israelin Jumala voi toteuttaa suunnitelmansa. Ruutin kertomuksen kuluessa tekemät JHVH:n tahdon mukaiset teot todistavat Ruutin mielenmuutoksesta ja antavat Ruutille arvon niin Israelin Jumalan kuin Hänen kansaansa kuuluvien silmissä. Ruut punotaan Juudan sukuun ja osaksi liiton kansaa siunauksen kautta, ja tämä tapahtuu JHVH:n tahdon mukaan sekä Boaksen, Noomin että betlehemiläisyhteisön toimesta.⁴⁹¹

Ruutin rooli suuressa kuvassa eli koko HR:n kontekstissa käy ilmi *Ruutin* loppuun sijoittuvasta 10-jäsenisestä sukuluettelosta,⁴⁹² joka vahvistaa valitun sukulinjan jatkumisen ja menneisyyden lupausten eteenpäin siirtymisen. Abrahamille annettujen lupausten toteutuminen riippuu siis oikean sukulinjan jatkumisesta. Asian tärkeys tulee näkyväksi, kun listaa verrataan HR:n muihin sukuluetteloihin. Oleellinen huomio tässä on se, että *Ruutin* sukuluettelon alussa käytetään formulaa וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת⁴⁹³ (תּוֹלְדוֹת; ”jälkeläiset”, ”sukuhistoria”, ”alkukertomus” / ”syntyhistoria”)⁴⁹⁴. Sama formula löytyy *Ruutin* lisäksi vain Toorasta.⁴⁹⁵ Tämä viittaisi siihen, että *Ruutin* Daavidiin päättyvä sukuluettelo tulisi nähdä osana patriarkkojen ja Aaronin ja Mooseksen sukuhistoriaa, jonka alku on Aadamissa ja kulminaatiopiste Daavidin syntymässä.⁴⁹⁶ Näkemystä vahvistaa se, että jos Genesiksen alkukertomuksessa esiintyvää formulaa ei oteta lukuun, *Ruutin* וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת edustaa 12. vaiheen alkua ihmiskunnan historiassa.⁴⁹⁷ Luku 12 viittaa luonnollisesti Israelin 12 heimoon ja tässä sen vuoksi luvun täyteyteen.

⁴⁹¹ Ks. Ruut 1:8–9, 2:12, 3:10–11, 4:11–12.

⁴⁹² Ruut 4:18–22.

⁴⁹³ Ruut 4:18: וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פְּרֵץ, *Tämä on Pereksen sukuluettelo*. Block 2015:253: תּוֹלְדוֹת tulee verbin יָלַד hif'il muodosta הוֹלִיד, ”siittää”, ”tulla isäksi”.

⁴⁹⁴ Liljeqvist 2010:552.

⁴⁹⁵ Gen. 2:4 (taivaan ja maan syntyhistoria); 5:1; 6:9; 10:1; 11:10, 27; 25:12, 19; 36:1, 9; 37:2; Num. 3:1 (kertomus Aaronin ja Mooseksen suvusta).

⁴⁹⁶ Block 2015:253.

⁴⁹⁷ Block 2015:253.

Näiden sukukuntien keskeltä nousee valittu kuningas, joka yhdistää heimot yhdeksi kuningaskunnaksi.⁴⁹⁸ Tästä alkaa kokonaan uusi vaihe Israelin historiassa.

Daavidin ohella *Ruutin* 10-jäseninen sukuluettelo painottaa myös Boaksen tärkeyttä, kun listaa verrataan muihin Raamatun 10-jäsenisiin luetteloihin.⁴⁹⁹

Ruutin lisäksi tällaisia listoja on vain kaksi: luettelo Aadamista Noaan, jossa Noa on listan 10. jäsen, ja luettelo Seemistä Abramiin, jossa Abram on listan 20. jäsen.⁵⁰⁰ Sekä Noa että Abram alkavat kumpikin uuden ajan: Noan pojat jatkavat sukua tulvan jälkeen, ja Abramista tulee Israelin kantaisä maailmassa, joka on jakaantunut eri kansoihin. Boas puolestaan on Iisakista lähtevässä sukulinjassa 30.s. Noan ja Abramin ohella Boasta voidaan verrata myös Jaakobiin siinä mielessä, että Boas sai esikoisoikeuteen verrattavan sukulunastusoikeuden toiselta, jolle se lain mukaan ensin olisi kuulunut. Tästä voidaan päätellä, että Boaksen tehtävä ”Israelin huoneen”⁵⁰¹ rakentamisessa on yhtä tärkeä kuin Jaakobin. Uusi vaihe synnyttääkin monarkian ja tuo lopulta esille myös ”Kuninkaan huoneeseen” kuuluvan ”huippukiven”.

Edellä mainitusta voidaan havaita, että *Ruutin* 10-jäseninen sukuluettelo ei suinkaan ole myöhempi lisäys,⁵⁰² niin kuin moni tutkija esittää vaan olennainen osa kertomusta ja ehkä jopa tärkein syy siihen, miksi *Ruut* on Raamatussa. Jos se puuttuisi, puuttuisi myös selvitys Israelin kuningaskunnan synnystä valitun suvun keskeltä. Tähän kaikkeen kuuluu hyvin olennaisella tavalla myös muukalainen esiäiti Ruut. Peres sukuluettelon ensimmäisenä jäsenenä puolestaan korostaa muukalaisten asemaa Juudan sukupuussa viitaten israelilaisten ja muukalaisten liittoihin siinä laajemminkin. Tooran sukuluettelot, jotka vahvistavat Israelin valinnan siunauksineen ja lupauksineen ja joiden keskuudesta ovat vuorollaan nousseet sekä profeetat että papit saavat jatkokseen *Ruutin* sukuluettelon. Tämä lista täydentää sarjan tuomalla kuninkaat näyttämölle. Samalla se vahvistaa muukalaisten pääsyn 7Q7-liittoon, jossa sekä juutalaisesta että vierasmaalaisesta tulee yhtä, JHVH:n suunnitelman mukaan.

⁴⁹⁸ Block 2015:258. *Ruutin* sukuluettelo ei ole kuitenkaan lista, jonka tarkoitus olisi oikeuttaa Daavidin kuninkuus vaan oikeastaan päinvastoin: se kertoo Daavidin vaatimattomista sukujuurista.

⁴⁹⁹ Block 2015:253.

⁵⁰⁰ Ks. 1. Aik. 1:1 ja 24.

⁵⁰¹ Ks. Ruut 4:11.

⁵⁰² Ks. keskustelusta asian tiimoilta Hubbard 1988:15–18. Hänen mielestään puhe lisäyksestä on ”tylyä”.

5. Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkielmassa on tarkasteltu ja pohdittu Ruutin henkilöahmoa ja erityisesti tämän etnisen identiteetin mahdollista muuttumista kertomuksessa, jossa Ruut on ainoa vierasmaalainen betlehemiläisyhteisön keskellä. Kertojan näkökulma moabilaisuuteen on ollut tutkimuksen keskiössä, ja reflektointi tätä perspektiiviä vasten on luonut vertailuasetelman, josta käsin kirjan päähenkilöiden suhtautumista moabilaisuuteen on arvioitu. Pääasiallisen tarkastelun kohteena ovat olleet eri henkilöahmojen valinnat, koska muutokset olosuhteissa ja sen mukaisesti Ruutin identiteetissä ovat kilpistyneet niihin.

Analyysi on osoittanut, että Ruut lakkaa olemasta ulkopuolinen yhteisössä, johon hän integroituu Noomille ja JHVH:lle antamansa uskollisuudenvalan ja Boaksen kanssa solmimansa avioliiton kautta. Ruutin integraation viimeistä vaihetta edustaa jälkeläisen syntyminen, jonka kautta Ruutista tulee osallinen myös Elimelekin suvulle kuuluneesta perintömaasta. Ruut ei siis enää ole myöskään maaton, mikä taas on osoitus samanarvoisuudesta maassa syntyneen kanssa. Vihollisheimon keskeltä lähtenyt lapseton leski, jonka asema Juudan heimoyhteisön keskellä on ollut heikoin mahdollinen on lunastettu sukuun ja betlehemiläisyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi leviraattiliiton kautta. Hylätyksi itsensä kokenut muukalainen (נָכְרִי) on kutsuttu ensin palvelijaksi (שֹׁפָר / שֹׁפֵר) ja sen jälkeen myös perheeseen, yhteisön arvokkaimman miehen vaimoksi (אִשָּׁה). Jalo nainen (אִשָּׁה חַיִּל)⁵⁰³ on saanut vertaisensa miehen, ja kaiken takana on JHVH:n johdatus. Suhteessa Noomiin Ruut on kirjan lopussa ”miniä, joka on parempi kuin seitsemän poikaa”. Lisäksi yhteisön siunaus toimii kuin sinetti ja nostaa Ruutin tasavertaiseksi toimijaksi sekä Jaakobin vaimojen että Juudan kaksospoikien äidin Tamarin eli Israelin kolmannen ja neljännen sukupolven matriarkkojen kanssa. Israelin kuningassuvun esiäidiksi Ruutin nostaa Daavid, Juudan heimosta ja Pereksen sukulinjan keskeltä nouseva kirjan 10-jäsenisen sukuluettelon viimeinen jäsen.

Ruutin muutos vierasmaalaisesta ulkopuolisesta betlehemiläisyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi toteutuu vaiheittain ja eri tekstikohdissa kontekstista ja toimijasta riippuen. Noomille Ruut on kirjan alusta ”tytär”. Boas taas hyväksyy Ruutin heti hänet pellolla tavattuaan ja kohtelee häntä arvostaen ja yhteyteen kutsuen. Kertoja sen sijaan viittaa Ruutiin kautta kirjan ”moabilaisena”. Vasta

⁵⁰³ Lau 2011:100 avaa sanaparia toteamalla, että Ruutin moraali on yhtä korkea kuin Boaksella.

Ruutin avioliitto Boaksen kanssa pudottaa Ruutin etnisen epiteetin pois kerronnasta. Tästä huolimatta Ruutin etninen perimä pysyy, sillä se muistetaan; muuttunutta on suhtautuminen, jonka sinetöi liitto Boaksen kanssa. Ruut ei ole enää vieras eikä vihollinen vaan sukuun liiton kautta lunastettu. Assimilaatiosta ei kuitenkaan ole kyse: Ruutin tehtävä eroaa Noomin tehtävästä ja perustuu juuri siihen, että Ruut tulee vieraasta kulttuurista. Suuressa kuvassa Ruut on Tamarin tavoin muukalainen esiäiti, joka liitetään liiton kansaan nimenomaan kansakuntien edustajana. Muukalaisten osuutta ”Israelin huoneen” rakentamisessa korostaa myös nimenomaan Pereksestä Juudan sijaan alkava 10-jäseninen sukuluettelo.

Vaikka Israelin Jumalaa ei *Ruutin* sivuilla suorana toimijana juuri esiinnykään, on selvää, että Ruutin hämmästyttävä identiteettimuutos on seurausta JHVH:n valinnasta, johon Ruut on vastannut ”kyllä”. Tämä käy ilmi Ruutin lähimmäisenrakkauden (רַחֲמָנִי, ”armo”)⁵⁰⁴ vaatimukset täyttävistä valinnoista. JHVH, joka kokoaa siipiensä suojaan kaikki maailman kansat tuomalla ne ”liiton ikeeseen” on ottanut turviinsa myös Ruutin. Se sydämen liitto, johon Ruut sekä yksilönä että kansojen edustajana liitetään on JHVH:n Israelin ja Juudan heimojen kanssa tekemä.⁵⁰⁵ Vierasmaalaisen Ruutin on sen vuoksi liityttävä ensin betlehemiläiseen Noomiin ja tämän kansaan.⁵⁰⁶ Juuri tämän ratkaisun aloittavan tapahtumaketjun seurauksena hänet siirretään Abrahamille annettujen lupausten perilliseksi ja lunastetaan osaksi liiton kansaa, jossa hänet hyväksytään yhdeksi sisäpuolisista juuri hänen osoittamansa uskollisen lähimmäisenrakkauden vuoksi.

Tutkimuksen kuluessa nousi esiin ja korostui juuri JHVH:n kansansa kanssa solmimien liittojen tärkeys ja se, että JHVH:n varsinainen liittokumppani on aina ollut Israel, jonka yhteyteen kansakunnista tulevat on otettu. Lakoninen päätelmä tästä on, että kansakunnat pysyvät JHVH:n liitossa siunaamalla Israelia ja ottamalla Heprealainen Raamattu uudelleen teologisen tutkimuksen kohteeksi sen alkuperäisestä viitekehyksestä käsin, sysäämättä enää tätä arvokasta ”äitiä” syrjään.

⁵⁰⁴ Zobel, TDOT V, 1986:44–64. Hesed on kahdenvälistä suhdetta tarkoittava liittosana, jolla kuvataan velvollisuuksien yli menevää hyvyttä, uskollisuutta ja laupeutta. Sana kuvaa sekä Jumalan ja ihmisen välistä suhdetta että ihmisten keskinäisiä suhteita.

⁵⁰⁵ Ks. Jer. 31:31 (1933): *Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, jolloin minä teen Israelin heimon ja Juudan heimon kanssa uuden liiton.*

⁵⁰⁶ Ks. Ruut 1:16: *Sinun kansasi on minun kansani, sinun Jumalasi minun Jumalani.*

Pohdintaa

Ruutin henkilöhahmon kehittymisen ja muuttumisen arvioimisessa ja analysoinnissa olen lähtenyt liikkeelle siitä oletuksesta, että Ruut on kirjan päähenkilö, onhan kirja nimettykin juuri tämän henkilöhahmon mukaan. Lisäksi vierasmaalaisuus ja naiseus patriarkaalisen yhteisön keskellä on liminalisoiva yhtälö, joka toiseuttaa tehokkaasti ja herättää samalla lukijassa sympatiaa vaikuttaen päähenkilön oikeutuksen. Statukseton moabilainen, jonka leskeys on turvattomuutta ja köyhyyttä lisäävä tekijä mutta joka siitä huolimatta uskaltautuu toimimaan rohkeasti ja liittouuskollisuutta osoittaen haastaa hyväksymään, myös betlehemiläisen sukulunastajan vaimoksi. Tähän niin kuin edelliseenkin toteamukseen on syynä myös kertojan johdonmukaisen positiivinen asenne vierasheimoiseen. Vähäisin peruste Ruutin päähenkilöydelle ei ole sekään, että Ruutin kirja luetaan kaikissa synagogissa vuosittain helluntaina rohkaisuksi Tanakin hengen mukaiseen liittouuskollisuuteen ja lähimmäisenrakkauteen.

Mielenkiintoista on, että kertomuksen edetessä ja Sitz im Lebenin vaihtuessa Moabin kedosta Juudan Betlehemiin moabilainen Ruut, jonka samaistumisprosessi on alkanut uskollisuuden julistuksesta israelilaiselle anopille ja tämän Jumalalle alkaa miniän roolin sijaan näyttäytyä enenevässä määrin palvelijan osassa. Vaikka Ruut esiintyykin merkittävän henkilöhahmon osassa useammin kuin Noomi tai Boas, kertomuksen keskeinen mieshahmo, Ruutin päähenkilöys ei välttämättä olekaan enää niin selvä kuin alussa. Jos verrataan esimerkiksi vuorosanojen pituutta kertomuksen mainittujen kolmen päähenkilön kesken, Ruutin puheenvuoroja on harvemmassa ja dialogit lyhyempiä kuin kahdella muulla. Sama näkyy henkilöhahmojen nimissä: useimmin mainitaan Noomi, sitten Boas, Ruut harvimmin.

Jos katsotaan kertomuksen juonta ja erityisesti sen alkua ja loppua, Ruutin kirjan päähenkilönä voidaan pitää Noomia. Elimelekin perhettä kohdannut onnettomuus, joka kirjan alussa katkeroittaa Noomin niin, että hän kokee palaavansa Moabista Betlehemiin tyhjänä ratkeaa lopussa Noomin eduksi; hän saa miniänsä kautta kuin uuden elämän. Kun Ruut kirjan lopussa synnyttää, Noomista sanotaan, että tämä saa pojan. Lisäksi tässä vaiheessa Ruut häviää kokonaan kertomuksesta. Kirjan viimeisestä kappaleesta voidaankin sanoa, että kertojan tavoite siinä on pyrkiä kääntämään fokus Ruutista takaisin Noomiin. Tämä näkyy tavallaan jo kaupungin vanhinten Boaksen ylle lausumassa siunauksessa, sillä vaikka Ruut rinnastetaankin siinä Raakeliin ja Leaan, jotka

yhdessä synnyttivät ne 12 jälkeläistä, joista Israelin kansa sai alkunsa, lukija kuitenkin tietää, että todellisuudessa synnyttäjiä oli kaksi lisää, Bilha ja Silpa, sisarten orjattaret. Ruutin asemaa suhteessa Noomiin voidaan verrata Bilhan ja Silpan suhteeseen emäntiinsä siinä mielessä, että Ruut on kuin palvelija, joka synnyttää toiselle. Miehensä kuolemalle menettänyt Noomi saa lapsen(lapsen) Ruutin kautta antaessaan Boakselle miniänsä, joka tosin on vapaa valitsemaan noudattaako hän anoppinsa neuvoa vai ei.

Kaupungin vanhinten siunauksessa Ruut rinnastetaan myös Tamariin, joka synnytti Juudalle Pereksen. Kaikki tietävät, että Juudan tavoin myös Boas kuuluu Juudan heimoruhtinaisiin. Lisäksi hyvin todennäköistä on, että Tanakin lupaus, jonka mukaan juuri Juudan suvun keskeltä tulee syntymään Hallitsija muistetaan, minkä vuoksi odotukset ovat korkealla Boaksen kertoessa suunnitelmastaan ottaa Ruut vaimokseen. Ja kuka voisi olla Boakselle, tälle ”jalolle, vaikutusvaltaiselle miehelle” (2:1) sopivampi kumppani kuin Ruut, jonka koko yhteisö tietää arvolliseksi eli ”jaloksi naiseksi” (3:11). Jo ennen liiton toteutumista lukijalle on selvää, että tällainen yhteys ei voi olla muuta kuin siunattu. Ja kuitenkin on niin, että Ruut on kertomuksen alusta loppuun moabilainen, vierasheimoinen, joka liittyy Noomin kansaan ja tämän Jumalaan vannomalla valan JHVH:n nimeen. Koti liittokansan keskellä löytyy siis lopultakin vain JHVH:n avulla. Syy siihen, että Ruut voidaan ylipäänsä nostaa Boaksen rinnalle ja siksi kirjan ylivoimaiseksi päähenkilöksi on hänen uskollisuuteen ja kunnioitukseen perustuvassa valinnassaan, joka on arvokkuudessaan aivan omaa luokkaansa.

Viime kädessä kyse on kuitenkin Juudan suvusta, johon Ruut liittyy ja johon hän synnyttää sukulunastajan, Noomille, ensimmäisen israelilaismiehensä äidille. Peltopalsta, jonka Noomi myy Boakselle, palautuu Noomille takaisin Obedin kautta, joka lasketaan lain mukaan Noomin pojanpojaksi; sukuluetteloihin kirjataan isäksi kuitenkin Boas. Elimelekin sukuun kuulunut peltopalsta ja vanhimmistopaikka portissa palautuvat siis takaisin siihen sukuun, johon Noomi edesmenneen miehensä kautta kuuluu. Lunastusoikeus ja leviraattilaki, joita molempia Boas soveltaa liittoussuhteiden hengessä ohjaavat menettelyä ja tekevät siitä laillisen. Noomilla on perintöosa Obedin kautta. Obedin kautta myös Ruut on osallinen samasta perinnöstä, koska hän on liittynyt sukuun avioliiton kautta. Ruut on siis Noomin kanssapari. Näitä kahta naista yhdistää rakkaus, joka on vahvempi kuin etninen yhteys tai sukuside. Yhteisön naiset sanovat sen parhaiten: Ruut on Noomille ”parempi kuin seitsemän poikaa” (4:15).

”Kelpo vaimo on puolisonsa kruunu”, sanotaan Sananlaskujen kirjassa (12:4). Noomin osuus Ruutin muutokseen vierasmaalaisesta leskestä vaikutusvaltaisen betlehemiläismiehen vaimoksi on merkittävin, sillä ilman Noomin suunnitelmaa Ruutista olisi tuskin koskaan tullut Boaksen puolisoa, tämä kelpo mies olisi jäänyt ilman vertaistaan vaimoa, ja mikä tärkeintä, lupauksen lapsi olisi jäänyt syntymättä. Nyt käy kuitenkin toisin. Obedista tulee Iisain isä, jolle puolestaan syntyy Daavid, Jumalan mielen mukainen mies ja Israelin ensimmäinen kuningas lupauksen mukaan.⁵⁰⁷ Ruutin kirja päättyy sukuuetteluun, jonka ensimmäinen jäsen on Peres, seitsemäs Boas ja kymmenes Daavid. Obedin syntymä on äärimmäisen tärkeä linkki tässä ketjussa, sillä se takaa Juudan suvun jatkuvuuden. Kyse on siis lopultakin paljon enemmän kuin yhden vertaa vailla olevan moabilaisnaisen liittymisestä israelilaiseen sukuun.

Kirjan kummankin naispäähenkilön elämästä tekee merkittävän juuri se, että molemmilla on aivan oma ja erityinen, toisiaan täydentävä osuutensa Juudan kuninkaallisen sukulinjan jatkumisessa. Ruutin liittyminen Noomiin kertomuksen alussa on kirjan tärkein taitekohta, jonka jälkeen JHVH:n suunnitelma Ruutin varalle tulee mahdolliseksi. Ruutin ratkaisu tekee naiset yhdeksi ja yhdistää Ruutin myös Noomin Jumalaan. Ilman tätä yhteyttä Ruut jäisi sekä yhteisön että liiton ulkopuolelle. Toisaalta on myös niin, että Noomi jäisi ilman sukulunastajaa, elleivät Boas ja Ruut menisi naimisiin ja saisi lasta. Edelleen on todettava, että yhteys Noomin ja Boaksen välille syntyy kertomuksessa vain moabilaisen Ruutin kautta. Nämä kaksi Elimelekin sukuun kuuluvaa betlehemiläistä eivät tapaa toisiaan kertaakaan kertomuksen kuluessa vaan dialogit käydään ainoastaan Ruutin ja Noomin sekä Ruutin ja Boaksen kesken.

Edellisiin viitaten viime kädessä on ehkä kuitenkin oikeutetumpaa puhua Noomin ja Ruutin välisen suhteen dynamiikasta kuin yhdestä ja ainoasta päähenkilöstä. Mielenkiintoinen yksityiskohta Noomiin⁵⁰⁸ liittyen on se, että Noomi vaikuttaa vuorottelevan kertojan kanssa tämän roolissa huudahdussanalla **הִנֵּה** (”katso”) alkavien lauseiden esiin tuomisessa.⁵⁰⁹ Sana on tärkeä, sillä se esiintyy kertomuksen avainkohdissa ja viittaa aina odottamattomiin, yllättäviin tai käänteentekeviin tapahtumiin, jotka tarkemmalla tarkastelulla osoittautuvat JHVH:n johdatukseksi.

⁵⁰⁷ Saul kuului Benjaminin heimoon. Vain Juudan heimosta oli annettu lupaus tulevasta hallitsijasta, jolle kaikki kansat olisivat kuuliaiset. (Ks. Gen. 49:10.)

⁵⁰⁸ Sanasta **הִנֵּה**; ”Ihana”, ”Suloinen”, ”Lempeä”, ”Laupias”.

⁵⁰⁹ Ruut 1:15 (N); 2:4 (K); 3:2 (N); 3:8 (K); 4:1 (K).

Ruutiin liittyen on vielä todettava, että tapahtumat, jotka tekevät hänestä kuningas Daavidin isoisoäidin ja liittävät hänet Israelin kuningassuvun syntyvaiheisiin yhdistävät hänet myös Messiaaseen ja tämän sukupuuhun.⁵¹⁰ Tämä käy ilmi Matteuksen evankeliumista, jossa sukulinjan päämiesten lisäksi mainitaan myös Ruut yhdessä kolmen muun Juudan heimon ja Pereksen sukulinjan jatkumiseen vaikuttaneen vierasmaalaisen naisen kanssa.⁵¹¹ Ruutin kirjaa voidaanakin pitää ensimmäisenä kappaleena kertomuksessa, jonka tavoitteena on tuoda Kuningasten Kuningas⁵¹² sekä Israelin että kansojen näyttämölle. Vierasmaalaisena Israelin kansaan ja sen Jumalaan liittyneellä Ruutilla on tässä kaikessa häviävän pieni ja silti kiistaton pääosansa.

Ruutin kirjan tutkimus profetiana kertomuksen sijaan veisi epäilemättä keskustelun uudelle tasolle ja nostaisi samalla protestanttisuudessa toistaiseksi vielä suhteellisen vähän tunnettua – vaikkakin juutalaisten keskuudessa JHVH:een yleisesti yhdistettyä Kuningas-teemaa ja juuri / ainoastaan Israelin kanssa solmittuja liittoja enemmän esille. JHVH:n kuninkuuteen liittyvälle eksegeettiselle tutkimukselle olisi hyvät perusteet, löytyyhän kyseinen tema jo Raamatun heprean aakkostosta, sen kirjainten keskiöstä. Siinä מ, ל ja ך seuraavat toisiaan muodostaen sanan, joka viittaa JHVHeen, Noomin, Ruutin ja Boaksen Jumalaan.⁵¹³

⁵¹⁰ Sukuluetteloon lukeminen on vahvin merkki siitä, että Ruut hyväksyttiin israelilaiseksi israelilaisten joukkoon.

⁵¹¹ Matt. 1:3, 5, 6. Tamar oli kanaanilainen tai aramealainen, Rahab kanaanilainen, Urian vaimo todennäköisesti heetiläinen.

⁵¹² Ilm. 19:16.

⁵¹³ Sak. 14:9 (1933). *Herra on oleva koko maan kuningas. Sinä päivänä on Herra oleva yksi ja hänen nimensä yksi.*

Lähde- ja kirjallisuusluettelo

Käytetyt lyhenteet

ASB	Austin Seminary Bulletin
BTB	Biblical Theology Bulletin
CBQ	Catholic Biblical Quarterly
JBL	Journal of Biblical Literature
JBQ	Jewish Bible Quarterly
JHS	Journal of Hebrew Scriptures
JJS	Journal of Jewish Studies
JSOT	Journal for the Study of the Old Testament
RRJ	Review of Rabbinic Judaism
TB	Tyndale Bulletin
VT	Vetus Testamentum
WW	Word & World

Lähteet ja apuneuvot

Biblia Hebraica Stuttgartensia

BHS Biblia Hebraica Stuttgartensia. Ediderunt K. Ellinger et W. Rudolph et al. Editio quinta emendata. Deutsche Bibelgesellschaft 1997.

Kirkkoraamattu

KR-38 Pyhä Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuosina 1933/1938 käyttöön ottama suomennos.

KR-92 Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.

1998 Complete Jewish Bible (CJB). An English Version of the *Tanakh* (Old Testament) and *B'rit Hadashah* (New Testament). Transl. David H. Stern. Clarksville, Maryland: Jewish New Testament Publications.

Liljeqvist, Matti

2010. Vanhan testamentin heprean ja aramean sanakirja. Helsinki: Hakapaino.

Anchor Bible Dictionary 2-4, 6 (ABD). Ed. David Noel Freedman. New York: Doubleday. 1992.

Theological Dictionary of the Old Testament II, III, V, IX, X, XI, XIV (TDOT). Eds. G. Johannes Botterweck, Helmer Ringgren; Heinz-Joseph Fabry. Grand Rapids, Michigan: Eerdmans. 1975, 1978, 1986, 1998, 1999, 2001, 2006.

Encyclopaedia Judaica 13, 14 (EJ). Jerusalem: Keter Publishing House. 1971.

Ancient Christian Commentary on Scripture (ACCS). Old Testament IV. Joshua, Judges, Ruth, 1-2 Samuel. Ed. John R. Franke. Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press. 2005.

New Dictionary of Christian Ethics & Pastoral Theology (NDCEPT). Eds. David J. Atkinson, David F. Field, Arthur Holmes, Oliver O'Donovan. Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press. 1995.

Kirjallisuus

Atkinson, David

1983 The Message of Ruth. The Wings of Refuge. Leicester/Illinois: InterVarsity Press.

Berlin, Adele

1994 Poetics and Interpretation of Biblical Narrative. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.

Block, Daniel I.

2015 Ruth. The King is Coming. Exegetical Commentary on the Old Testament. A Discourse Analysis of the Hebrew Bible. Grand Rapids, Michigan: Zondervan.

Brady, Christian M. M.

2016 The Proselyte and the Prophet: Character Development in Targum Ruth. Leiden; Boston: Brill.

Brenner, Athalya

1999 Ruth and Esther. A Feminist Companion to the Bible. Sheffield: Sheffield Academic Press.

Bronner, Leila Leah

1999 "The Invisible Relationship Made Visible: Biblical Mothers and Daughters". – Ruth and Esther. A Feminist Companion to the Bible. Ed. Athalya Brenner. Sheffield: Sheffield Academic Press. 172-191.

Bush, Frederic W.

1996 Word Biblical Commentary, Vol. 9. Ruth / Esther. Dallas, TX: Word Books.

Campbell, Edward F.

1975 Ruth. A New Translation with Introduction and Commentary. The Anchor Bible. New York: Doubleday & Company.

Clark, Gordon R.

1993 The Word *Hesed* in the Hebrew Bible. Sheffield: JSOT Press.

Evans, Mary J.

2017 Judges and Ruth: An Introduction and Commentary. Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press.

Eskenazi, Tamara Cohn & Tikva Frymer-Kensky

2011 Ruth. JPS Bible Commentary. Philadelphia: The Jewish Publication Society.

- Fentress-Williams, Judy
2012 Ruth. Abingdon Old Testament Commentaries. Nashville: Abingdon Press.
- Girdlestone, Robert B.
1986 Synonyms of the Old Testament. Their Bearing on Christian Doctrine. Reprint of 2nd ed.1897. (1st ed. 1872). Grand Rapids, Michigan: WM. B. Eerdmans Publishing Company.
- Hayes, Christine
2002 Gentile Impurities and Jewish Identities. Intermarriage and Conversion from the Bible to the Talmud. Oxford: Oxford University Press.
- Holmstedt, Robert D.
2010 Ruth: A Handbook on the Hebrew Text. Waco, Texas: Baylor University Press.
- Honig, Bonnie
1999 "Ruth, the Model Emigrée: Mourning and the Symbolic Politics of Immigration." – Ruth and Esther. A Feminist Companion to the Bible. Ed. Athalya Brenner. Sheffield: Sheffield Academic Press. 50-74.
- Hubbard, Robert L.
1988 The Book of Ruth. Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Huey, F. B. Jr.
1992 "Ruth." – The Expositor's Bible Commentary with the New International Version. Vol. 3. Ed. Frank E. Gaeblein. Grand Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House. 509-549.
- Ikonen, Teemu
2001 "Tarina ja juoni." – Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä. Tietolipas 174. Toim. Outi Alanko-Kahiluoto ja Tiina Käkälä-Puumala. Helsinki: SKS. 183-2005.
- Keener, Craig S.
2009 The Gospel of Matthew. A Socio-Rhetorical Commentary. Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Keil – Delitzsch
1988 "The Book of Ruth." – Commentary on the Old Testament. Vol. II/1. C. F. Keil and F. Delitzsch. Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company. 465-494.
- Kitchen, K. A.
2003 On the Reliability of the Old Testament. Grand Rapids, Michigan / Cambridge, U.K.: William B. Eerdmans Publishing Company.

- Koosed, Jennifer L.
2011 Studies on Personalities of the Old Testament: Gleaning Ruth: A Biblical Heroine and Her Afterlives. Columbia, S.C.: University of South Carolina Press.
- Käkelä-Puumala
2001 ”Persoona, funktio, teksti”. – Kirjallisuudentutkimuksen peruskäsitteitä. Tietolipas 174. Toim. Outi Alanko-Kahiluoto ja Tiina Käkelä-Puumala. Helsinki: SKS. 240-270.
- Laato, Antti
2018 Vanhan testamentin selityksraamattu II. Historiikirjat. Kauniainen: Perussanoma Oy.
- Lau, Peter H. W.
2011 Identity and Ethics in the Book of Ruth: a social identity approach. Berlin; New York: De Gruyter.
- McKinlay, Judith E.
1999 “A Son is Born to Naomi: A Harvest for Israel.” – Ruth and Esther. A Feminist Companion to the Bible. Ed. Athalya Brenner. Sheffield: Sheffield Academic Press. 151-157.
- Moen Saxegaard, Kristina
2008 High Fidelity and Character Complexity in the Book of Ruth. Oslo: MF Norwegian School of Theology.
- Morris, Leon
1968 “Ruth. An Introduction and Commentary.” – Judges and Ruth. Tyndale Old Testament Commentaries. Arthur E. Cundall & Leon Morris. Downer’s Grove, Illinois: InterVarsity Press. 217-318.
- Nielsen, Kirsten
1997 Ruth. A Commentary. The Old Testament Library. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press.
- Pöyhönen, Hannu
1999 ”Vanha testamentti ja sen kaanon.” – Erga 1999: Joensuun yliopiston ortodoksisen teologian vuosikirja. Toim. Jarmo Hakkarainen. Joensuu: Joensuun yliopisto 2000:148-257.
- Ramírez Kidd, José E.
1999 Alterity and Identity in Israel. The נָח in the Old Testament. Berlin / New York: De Gruyter.
- Ronning, Mirja
2000 Ruutin kirja. 2. painos. Jerusalemin Raamatuntutkijat Ky, Jerusalem 1996. Saarijärven Offset Oy 2000.
- Saarisalo, Aapeli
1952 Raamatun sanakirja. Toinen uudistettu painos. Porvoo-Helsinki: WSOY.

Santala, Risto
 2003 The Midrash of the Messiah. The “Meal of the Messiah” in Midrash Ruth Chapters V, VII and VIII And its Roots and Reflections in Corresponding Jewish Literature. Jerusalem: Keren Ahvah Meshihit.

Sasson, Jack M.
 1995 Ruth. A New Translation with a Philological Commentary and a Formalist-Folklorist Interpretation. 2nd edition. Sheffield: Sheffield Academic Press.

Yamasaki, Gary
 2013 Perspective Criticism: Point of View and Evaluative Guidance in Biblical Narrative. Cambridge: James Clarke & Co.

Artikkelit

Brenner, Athalya
 1983 Naomi and Ruth. VT 33:385-397.

Callaham, Scott N.
 2012 But Ruth clung to her: textual constraints on ambiguity. TB 63/2: 179-197.

Carasik, Michael
 1995 Ruth 2,7: Why the Overseer Was Embarrassed. Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 107/3:493-494.

Carroll R., M. Daniel
 2005 Once a Stranger, Always a Stranger? Immigration, Assimilation, and the Book of Ruth. IBMR 39/4:185-188.

Dekker, John T. & Dekker, Anthony H.
 2018 Centrality in the Book of Ruth. VT 68:41-50.

Fisch, Harold
 1982 Ruth and the Structure of Covenant History. VT 32/4:425-437.

Matthews, Victor H.
 2006 The Determination of Social Identity in the Story of Ruth. BTB Vol. 36/2:49-54.

Niggemann, Andrew J.
 2017 Matriarch of Israel or Misnomer? Israelite Self-Identification in Ancient Israelite Law Code and the Implications for Ruth. JSOT 41/3:355-377.

Phillips, Anthony
 1986 The Book of Ruth – Deception and Shame. JJS 37/1:1-17.

Siquans, Agnethe
 2009 Foreignness and Poverty in the Book of Ruth: A Legal Way for a Poor Foreign Woman to Be Integrated into Israel. JBL 128/3:443-452.

Sutskover, Talia

2010 The Themes of Land and Fertility in the Book of Ruth. JSOT 34/3:283-294.

Weinstein, Brian

2004 Naomi's Mission: A Commentary on the Book of Ruth. JBQ 32/1:46-50.

Internet-lähteet

Korman, Baruch

2019 Ruth Chapter 3 Part 1 5779; <https://vimeo.com/331535024>, 4/2019.

www.helsinki.fi/teol/pro/emo/tarkastelutapoja/

<http://raamattu.uskonkirjat.net>

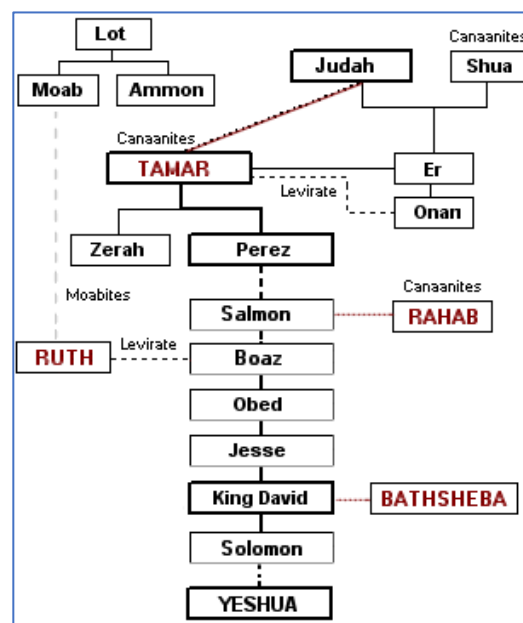
https://www.lexilogos.com/english/hebrew_ancient_dictionary.htm

Liitteitä

[https://fi.wikipedia.org/wiki/Israelin_heimot#/media/File:12 Tribes of Israel Map.svg](https://fi.wikipedia.org/wiki/Israelin_heimot#/media/File:12_Tribes_of_Israel_Map.svg)

https://www.hebrew4christians.com/Holidays/Spring_Holidays/Shavuot/Ruth/ruth.html

Paimenten kedon seutu 10/2019, josta matkaa Betlehemiin noin 2 km.